ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

14. 6. 1985. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVI • 60 ДИН • БРОЈ 1746

ХОГАР СТРАШНИ

DIK BROWNE

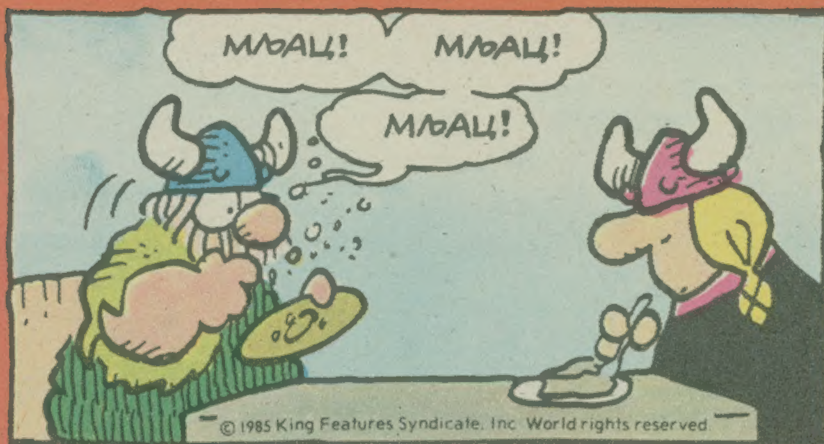

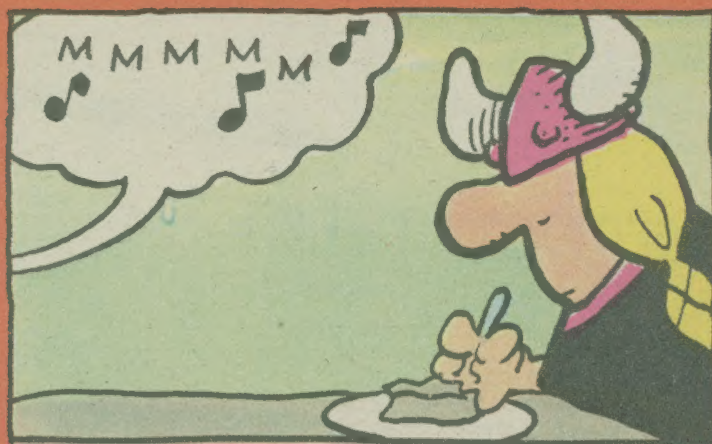

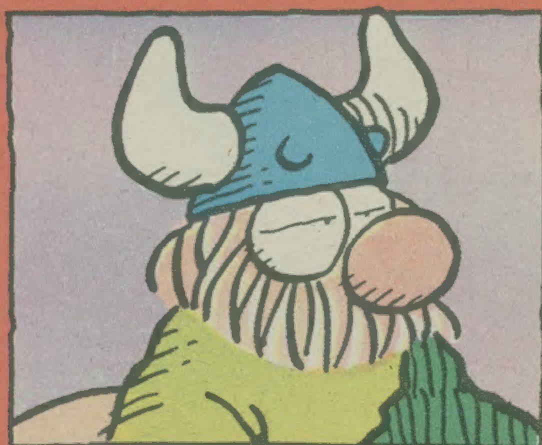

Ripley

Веровали или не!

Риба која престава сушу

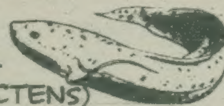

АФРИЧКА РИБА С ПЛУЋИМА (PROTOPTERUS ANNECTENS) ПРЕЖИВИ СУШНУ СЕЗОНУ НА ТАЈ НАЧИН ШТО СЕ ЗАМОТА У ИЛОВАЧУ. ОСТАВЉА ОТВОР САМО ЗА УСТА КРОЗ КОЈИ УДАХНЕ И ИЗДАХНЕ ВАЗДУХ СВАКИХ НЕКОЛИКО ЧАСОВА.

ЛЕОПОЛД I

(1640-1705)

УГАРСКИ КРАЉ И АУСТРИЈСКИ ЦАР, СВЕСТАН ДА ЋЕ УМРЕТИ, ПОЗВАО ЈЕ ДВОРСКИ ОРКЕСТАР И ИЗДАХНУО - УЗ МУЗИКУ.

ШЕСТОСПРАТНА КУЋА

У ОБЛИКУ ПИРАМИДЕ, ДЕВЕТ ПУТА МАЊА ОД КЕОПСОВЕ, ДЕЛО ЈЕ ГРАЂЕВИНСКОГ ПРЕДУЗИМАЧА ЏИМА ОНАНА ИЗ ВАКИГЕНА У ДРЖАВИ ИЛИНОИС (САД). ПОВРШИНА ЈОЈ ЈЕ 1581 m², ОБЛОЖЕНА ЈЕ 24-КАРАТНИМ ЗЛАТОМ И ОКРУЖЕНА ЈЕ ШАНЦЕМ.

МАЗГЕ

СУ У XVII ВЕКУ У ШПАНИЈИ НОСИЛЕ НАОЧАРИ КАО ЗНАК ДА СУ ЊИХОВИ ГОСПОДАРИ У ЖАЛОСТИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● Кочанско поље је једна од првих области у нас где су почели да гаје пиринач. Први пиринач у Кочанском пољу никао је на атару села Оризари. У Македонији се за пиринач каже ориз.

●●● ако су вам укућани или колеге на послу страсни пушачи, онда се никако не можете хвалити да сте загрижени непушач. Наиме, ако удахнете дим четрдесет цигарета дневно, потпуно је исто као да сте и сами попушили три.

●●● метеоролог и сеизмолог Андрија Мохоровичић (1857-1936) уредио је 1901. у Загребу прву сеизмичку станицу на подручју наше земље.

●●● од почетка ове године популарну британску новчаницу

од једне фунте полако повлаче из оптицаја. Папирне новчанице биће замењене кованим новцем исте вредности (већ је исковано 570 милиона металних фунти) чији ће век, према процени, бити четрдесет година. Међутим, Енглезима се изгледа не допада нова фунта-новчић и напросто се праве да је не примећују.

●●● чланови удружења адвоката Белгије у једну кутију спаковали су три стотине бубашваба и послали их белгијском министру правосуђа. Ове инсекте сакупили су белгијски затвореници, а необична пошиљка је заправо знак протеста против лоших услова по затворима.

●●● највећи светски произвођачи аутомобила као што су „Фолксваген", „Ауди", „Дамлер", „Бенц" и „Јагуар" испитују нову врсту фарова који својим светлосним зрацима „секу" мрак и маглу. Тајна је у нарочитим сочивима сличним онима која имају пројектори за слајдове.

●●● зелене корњаче, које још називају и „супене" готово су потпуно ишчезле, могу се наћи још једино у Торезовом пролазу између Аустралије и Нове Гвинеје. Разлог се крије у њиховом имену.

●●● крава по имену Цули, коју је власник продао јер су му досадили њени несташлуци (обожавала је да прескаче ограду и једе јабуке и поморанџе), није се много задржала у своме новом дому: нашла је пут и преваливши тридесет километара - преко калифорнијских мочвара, канала, густог жбуња и реке - вратила се своме дому.

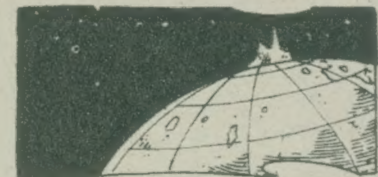

●●● Арктик је добио име по сазвежђу Великог и Малог медведа (на грчком арктос - медвед) које се налази у близини северног небеског пола. Заузима око 26 милиона квадратних километара мора и копна и има свега 50.000 становника.

И НА МИРНОМ ОХРИДСКОМ ЈЕЗЕРУ...

ЂАВОЉИ ТРОУГАО

ИЗМЕЂУ СЕЛА ПЕШТАНА И МАНАСТИРА СВ. ЗАУМА ВОДА ПОВРЕМЕНО НЕОЧЕКИВАНО И БЕЗ ВИДЉИВОГ РАЗЛОГА ПРОКЉУЧА, НАСТАНЕ ПРАВИ ПАКАО. ДОСТА ЉУДИ ЈЕ ТО КОШТАЛО ГЛАВЕ, А ПРАВОГ НАУЧНОГ ОБЈАШЊЕЊА ОВОГ ФЕНОМЕНА, ЗАСАД, НЕМА

Дан освануо без облачка, није га било ни тамо изнад Галичице. Површина језера мирна. У луци вароши охридске немир, људи се устрчали на све стране. Ваља им у велике чунове натоварити робу па преко језера. Охрид је трговачки град, све дућан до дућана, ваљда их је преко двеста.

У луци је, чини се, најгласнији албански трговац Бидо. Средовечан човек, богат, пожурује људе који завршавају утовар око 2000 кг гвожђа. Морају што пре водом, док је још мирна, према Поградецу, граду и луци на албанској страни језера. Изгледа да се трговчева галама исплатила јер је, врло брзо, чун дугачак преко 15 метара кренуо уз помоћ деветорице веслача.

Скоро два часа весла су браздала воду поред источних обала језера. Тек што су прошли Пештане, рибарско насеље, вода је наједном потамнела, таласи се подигли. Облак који се малопре појавио изнад Галичице почео је да се спушта. Трговац се поново разгаламио, сад је људе пожуривао да запну, да стигну да се склоне код Градишта, полуострва. Знао је, а и страшне приче слушао, да кад овде језеро побесни – право је чудо извући живу главу.

Ветар се спустио с планине, вода прокључала – час стварајући језиве вртлоге, час се уздижући у праве водене стубове. Паничне узвике трговца веслачи више нису ни чули ни слушали, грчевито су стезали ивице чуна знајући да само чудо може да их спасе из овог пакла.

Чуда вог пута није било. Огромни чун албанског трговца Бида нестао је заједно са целокупном посадом. Никад их нису нашли.

Ристо није испливао

Овако, отприлике, гласи прича о несрећи која се догодила пре више од шездесет година. Прича каквих, вероватно, има и друге, бар у местима која живе поред великих вода. Међутим, ово је најстарија, веродостојна, прича у серији несрећа које су се догодиле близу источних обала Охридског језера, између села Пештана и манастира Св. Заум, на простору не дужем од 6 до 7 километара.

Зашто баш ту, на малом простору језера великог 367 квадратних километара? И како то да страдају људи рођени овде, они за које језеро нема тајни – осим ове?! Једино што је од давнина извесно је да овај део језера, иначе најдубљи, изненада прокључа, док у осталом влада уобичајен мир. Неки су га чак поредили са Бермудским троуглом у Атлантику, назвали га „Заумски троугао", по манастиру Св. Заум.

Није лако данас у Охриду наћи људе вољне да причају о овој теми. Одмахују руком, није то ништа, а и оно што је било, било је давно, кажу. Зашто и писати о томе, туристичка сезона почиње, само гости да се заплаше?! Разлог да неке феномене треба, ако не разјаснити, а оно бар обелоданити није баш наилазио на разумевање.

И Димитри Каневче, седамдесетосмогодишњи пензионер, нерадо прича о тзв. Заумском троуглу. Чак и не зна шта овај појам означава. Зна једино да је место између Пештана и Св. Заума јако опасно. Осетио је то на својој кожи, уосталом као и већина охридских рибара. Једном умало да га побеснела вода без повратка прогута.

– Брат ми Ристо и ја у два чуна враћали се од Заума. Он са петорицом рибара из Велстова и Рамне стотинак метара испред мене и још двојице. Још мало па ћемо поред села Трпејаца, кад одједном, док дланом о длан, олуја. Ниодакле, чини ми се. Тамо испред нас, где је Ристо, неколико водених стубова шикнуло увис, па онда у вртлог. Вичемо им да се врате, не чују, а и како да се врате... И нису се вратили, осим двојице који су некако испливали... Ристо није... Ми смо, ни сам више не знам како, стигли до обале... Давно је то било, ваљда 1947, али и данас, мада сад уместо весала имам мотор, избегавам тај крај...

Спас – мотор на чамцу?!

И пензионер Виктор Бојев, седамдесет седма му је, није много говорљив. Ипак, каже да и он избегава то место, посебно ако се над Галичицу надвије облак налик на греду. Тада је, тврди он, више него извесно да ће у језеру између Пештана и Св. Заума настати пакао. Низ планину и стрму обалу муњевито ће се спустити ветар иусковитлати воду. Тешко оном ко се тада ту нађе. Још и ако се извуче из тих помамних вртлога, таласи ће га бацити на стење или одвући према средини.

Наравно, и Бојев је од малих ногу слушао страшне приче. Сећа се да се непосредно пред рат у Охриду дуго причало о човеку који се спасао тако што се грчевито ухватио за ивуце преврнутог чуна. Вртлог га, срећом, није повукао и он се, кад је олуја изненада нагло стала као што је и нагло почела, извукао. Све време је био испод преврнутог чамца и то га је можда, спасло. Његов сапутник није имао среће.

У новије време несрећа са људским жртвама, на срећу, није било. Истина, претпрошлог лета Јоне Кречо, спортиста, једва је извукао живу главу. Са дететом је кренуо према Св. Зауму кад је наишла олуја. Да није било јаког мотора и гаса до даске, ко зна како би се провео. И уопште, они са којима смо успели да попричамо о тзв. Заумском троуглу убеђени су да управо захваљујући чамцима са мотором несрећа одавно није било. Раније се језером веслало и тешко је било умаћи помахниталој води. А и људи су сад много обазривији – кад не морају, не иду тим делом језера. Јер, никад се не зна...

Не зна се, засад, ни научно објашњење овог, ван сваке сумње, природног феномена. Извесно је само да тај водени пакао не траје дуго, највише сат, да рибари и они који живе од и поред језера осећају неко страхопоштовање према том месту.

ТРОУГАО НА АТЛАНТИКУ

Област од неколико стотина хиљада квадратних километара која се простире од једне тачке у близини Мајамија на Флориди до Порторика и острва Бермуда има необично име – Ђавољи троугао. Зову га и Бермудски троугао.

Нико није утврдио да ли се ради о простору у облику троугла, али се поуздано зна да је читава област кобна. Јер, последњих година на овом простору нестало је више хиљада људи, око стотину бродова и десетак авиона, међу њима и млазњака.

На Охридском језеру је, на срећу, много, много безазленије. Поређење са Ђавољим троуглом је једино због тога што ни овде нема ваљаног научног објашњења појавама на простору између Пештана и Св. Заума. Или, можда, неко мисли да ту нема шта да се објашњава, да је све нормално?!

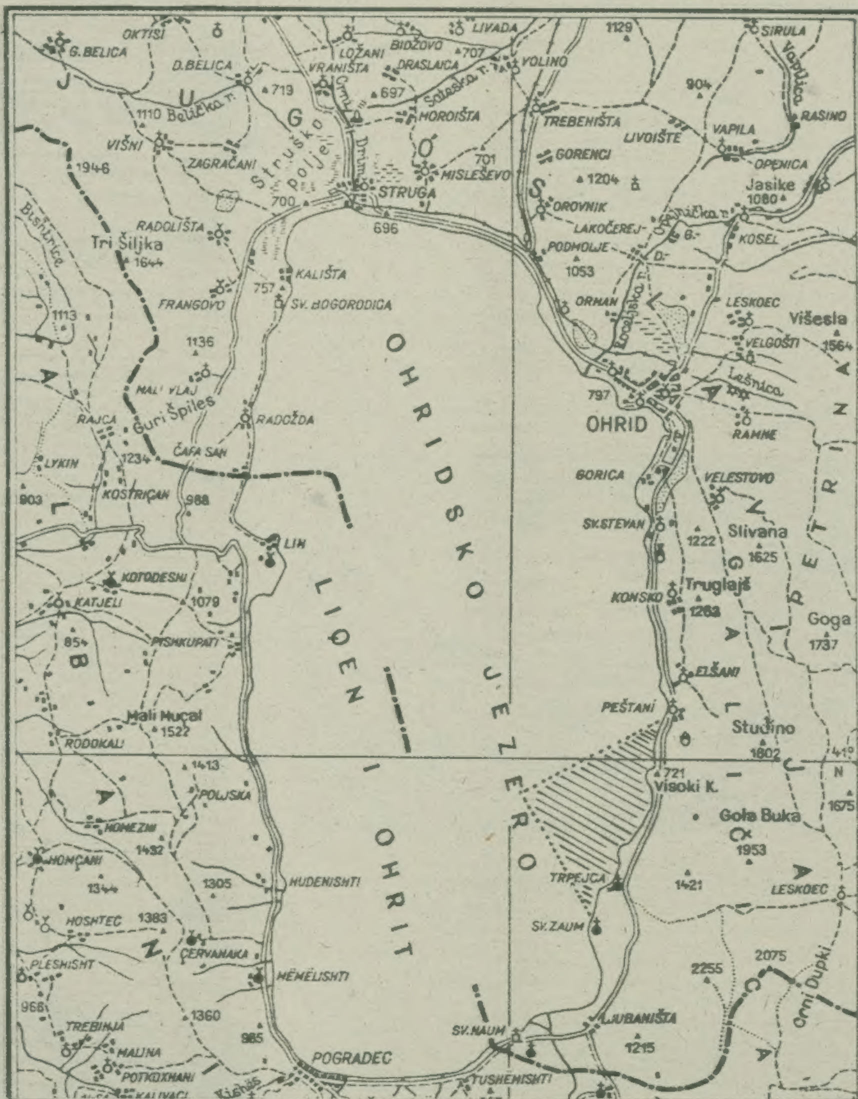

Ово су, отприлике, границе места где вода изненада необјашњиво прокључа и, правећи високе водене стубове, суновраћује се у вртлоге.

Петар Милатовић

ПРЕКАСНО, УХВАТИЛИ СМО ЛОПОВА

Истинита прича са наравоучењем: једна жена из Таомине на Сицилији је прво пријавила полицији крађу драгоценог прстена. Када га је нешто касније пронашла у сопственој кући, отишла је да о томе обавести власти.

– Прекасно, госпођо – одговорио јој је полицајац. – Ми смо већ ухапсили лопова. ■

ДИЈАМАНТИ ЗА НОГЕ

Кад је на лондонски аеродром слетео авион из Амстердама цариници су се узмували. Добили су обавештење да је међу путницима крадљивац дијаманата. Требало је све мушкарце да претраже до голе коже.

Код једног човека заиста су открили дијаманте. Били су у некој врсти пластичних капица навучених на ножне палчеве. Било је ту дијаманата у вредности од око три милијарде старих динара.

Испоставило се да је унео легално у земљу све то драго камење. На ножне палчеве га је ставио из предострожности. ■

КО ПЕВА МОЖЕ ДА СЕ УГРУВА

Мушки хор методистичке цркве из Сент Могана понесено је певао „Кад звезде почну да падају" у тренутку када је под испод њихових ногу попустио и баритони и тенори ишчезли у рупи која се отворила.

На сву срећу, нико није повређен, певачи су се поново испентрали на бину и за пет минута хор је сложно певао песму под називом „Моје сидро се чврсто закачило". ■

БОЛИ, НЕ БОЛИ

Готфрид Клаус из Беча пристао је да му изваде зуб тек пошто га је његов зубар уверио да га то уопште неће болети. Готфрида је, међутим, и те како болело.

Кад је све било готово, распомамљени пацијент је скочио са столице и из све снаге ударио зубара у око: „Ако ваше вађење зуба не боли, не боли богами ни ово".

Зубар није био истог мишљења и тужио је Готфрида Клауса суду. ■

КАД СЕ ПОШТАР НАШАЛИ

Службеник поште у Копенхагену узео је искоришћени воштани печат и са комадом канапа вешто га залепио на суседов стан. Кад је сусед дошао с посла и видео „пломбу" на брави улазних врата, устукнуо је. Шест часова је размишљао шта да ради и најзад позвао полицију. Ни полицајац се није усудио да скине „службени" печат па је на брзину одређена комисија да то учини.

Врата су отворена, а шаљивџија није смео нос да промоли. ■

КАД ЧОВЕК ИЗДА ИМЕ

У Оклахома Ситију је 1948. године живео Индијанац по имену „Никада не пропада" што и није нарочито необично. Те године је „Никада не пропада", који је иначе био пословни човек, банкротирао. То, такође није нарочито изузетно, изузев што му од тада име више није пристајало. ■

ПОРЕЂЕЊЕ

Професор на Сорбони почео је предавање речима: „Данашњи свет не може се замислити без аутомобила, као што се ни француска револуција не може замислити без гиљотине". ■

ДРВО НЕ ПИШЕ ЖАЛБЕ

Британски државник Винстон Черчил у слободном времену се бавио сликарством. Једном га његов пријатељ упита зашто слика искључиво пејсаже.

– Зато што је то кудикамо захвалнији посао. Ни једно дрво ми се никада није жалило зато што га нисам верно насликао – одговори му Черчил. ■

УСКЛАЂИВАЊЕ

Амерички сенатори су изгласали повећање својих плата и сишли у сенатски ресторан.

Чекало их је саопштење да је оброк скупљи за три долара. ■

НАЈВЕЋА НЕМАН

Оксфордски професор Дерајсдел прославио се упозорењем да више не треба тражити неман из језера Лох Неса. Сигурно је угинуло од загађене воде. ■

САЖАЉЕВАНИ МУЖ

Мужу Рите Дитер која је победила на такмичењу домаћица у бацању оклагије стигла је гомила писама са саучешћем. ■

СИРОТИ ГАЗДА

Алфред Хенри Хајнекен, један од највећих холандских произвођача пива с годишњом зарадом од неколико стотина милиона флорина, затражио од општине да га ослободи пореза на пса кога је држао. Одборници су једногласно одбили да му се порез умањи за 66 флорина. Своју одлуку су образложили чињеницом да се Хајнекенова кућа налази у центру града и да му пас чувар није потребан. ■

НЕМА ЛЕКА ЗА ЦИЦИЈЕ

Богати Француз Клод Моран из Руана је одувек важио за непоправљиву цицију, али је онога дана када је упао у јаму превазишао самога себе. Један од његових најамних радника притрчао је да му помогне и при том повикао: „Дајте ми руку!" Карл се неколико тренутака премишљао, а онда онако из јаме довикнуо: „Да је дам?" Познајући одлично газда-Карла најамник је спремно одговорио: „Добро, узмите моју руку".

Тада Моран пружи руку и допусти да га спасу. ■

Илустровао Зоран Јовановић

У ГРОТЛУ СЕ НЕШТО КУВА

У ФРАНЦУСКОЈ СЕ НАЛАЗИ НАЈВЕЋИ ВУЛКАН У ЕВРОПИ ОДАВНО УГАШЕНИ ПЛОМ ДИ КАНТАЛ – КОЈИ КРИЈЕ РАЗОРНУ СНАГУ. ВУЛКАНОЛОЗИ УПОЗОРАВАЈУ НА ОПАСНОСТ ОД ЕРУПЦИЈЕ

Џиновске куполе Кантала, Монт Дореа, Цезалијеа, Обрака, и Ескандоржа спавају мртвим сном. Ко би и помислио да су ови доброћудни дивови некада сејали смрт километрима око себе.

У географским уџбеницима пише да су угашени. „Угашени?" ишчуђавају се вулканолози који тврде да се ни један вулкан не може тако окарактерисати. Они тврде да целој области Оверња, у којој се налазе вулкани, прети катаклизма.

Досад су, додуше, забележени само мањи потреси чија је једина жртва био зид старе катедрале у главном граду ове области Клермон Ферану. Они сами по себи нису опасни, али представљају очигледан доказ да вулкани још раде.

У прилог претпоставци о поновној ерупцији говори и експлозија вулкана Ел Чинчон у Мексику 1982. године. Овај див је последњи пут био активан пре око три хиљаде година, баш као и Плом ди Кантал. На Исланду је 1973. године прорадио вулкан који је био угашен пет хиљада година, а то је само једна од десетак ерупција колико је у последњих неколико година забележено на овом острву.

Бука се чула до Аустралије

„Ово нам казује да сваког часа може доћи до катастрофе. И то не само у Оверњу", кажу вулканолози из Клермон Ферана. Бонска област у Немачкој као и прашка у Чехословачкој, делови су појаса „угашених" вулкана који окружује Европу.

Како би изгледала експлозија Плом ди Кантала? Сетимо се ерупције вулкана Кракатау на Јави пре око сто година. Бука је била тако јака да се чула чак до Аустралије. Талас потреса је седам пута обишао Земљину куглу. Пепео је доспео чак на Алпе. Лава и избачено камење убило је 36.417 људи. Израчунато је да је овај вулкан из себе избацио око 30 кубних километара лаве, камења и прашине. Поређења ради, рецимо да окамењене лаве коју је некада избацио Кантал, има две хиљаде километара...

Портир хотела у Клермон Ферану се очигледно нимало не плаши џиновског вулкана који доминира градом. „О томе размишљају само странци", каже он, „Прво што упита, рецимо, један Немац када дође овамо је: А где су вулкани? Довољно је само да подигне поглед па да угледа кулу од окамењене лаве високу 500 метара."

Доказано је да се у овом гротлу још увек нешто „кува", али то становнике Клермон Ферана нимало не узбуђује. Напротив, они то вешто користе: топле бање су највећа туристичка атракција целе области Оверњ. Клермон и други градови пружају љубитељима разних кура топле минералне купке. Приходи од туризма чине да становници ових места забораве каква им опасност стоји над главом.

Паника и нада

Може ли се ерупција некако предвидети? Најпоузданији знак да вулкан ради јесте подрхтавање тла које се може осетити недељама па и месецима пре експлозије. Ерупција Ел Чинчона је предвиђена месец дана раније захваљујући осетљивим сеизмолошким апаратима који су благовремено постављени свуда у околини. Слични апарати постоје и у Оверњу, а надгледају их стручњаци из Калифорније и Јапана где су земљотреси свакодневна појава.

Направљен је и план заштите становништва који до детаља предвиђа евакуацију целокупног живља. Када је, међутим, план испробан тако што је био симулиран мањи потрес без претходног обавештења, дошло је до невероватне панике која је онемогућила његово спровођење у дело.

Становницима Оверња, дакле, преостају сеизмолошки апарати и нада да до ерупције неће доћи.

Милан. П. Поповић

КАКО РАДИ ВУЛКАН

Главни покретач ерупције су гасови који се налазе у унутрашњости гротла. Окамењени кратери су, у ствари, велики резервоари гаса који се приликом ерупције ослободио.

Притисак гаса пробија „капу" вулкана и избацује лаву и ужарено камење. Лава се креће брзином од око двадесет метара у секунди, и сагорева све што јој се нађе на путу.

Она, ипак, није најопаснија. Из вулканског гротла излећу комади стена тешки и по неколико стотина тона. Услед огромног притиска то камење лети и по тридесет километара увис, и пада на удаљености од педесет километара од места експлозије.

НАВРХ ЈЕЗИКА

ЛАКШЕ ЈЕ ЗАОСТАЛИМА

Године 1918, усред револуције и грађанског рата, у Совјетском Савезу спроведена је реформа правописа. Из руске азбуке тада је избачено пет непотребних црквенословенских слова – „јат", „тврди знак" „и са тачком", „фита" и „ижица". Од њих су четири означавала гласове за које су већ постојала друга, обичнија слова, а „тврди знак" није означавао баш ништа. Руским ђацима, који никад нису били начисто када које да употребе, та слова су задавала грдне муке. Њихову сувишност понеки проницљивији језикословци увидели су још у 18. веку, али таква је била конзервативност и страхопоштовање према црквенословенској традицији да се пре 1918. нико није усудио да их избаци из азбуке.

С тим у вези совјетски лингвиста Л. В. Успенски пише:

„Звучи парадоксално, али што је земља сиромашнија и заосталија, то мање осећа економски терет реформе. Године 1918, разорена дугим ратом, Русија је извела одлучујући прелом у правопису – и издржала. Ни Кемал-паша, у крајње осиромашеној Турској, није се устезао да пређе на латиницу... Године 1918. огромна већина нашег народа била је неписмена. Није требало преваспитавати становништво, него га учити из почетка. Каквој ћете ортографији учити неписменог, новој или старој, сасвим је свеједно... А покушајте данас да изведете макар и скромну правописну реформу! Требало би скоро четврт милијарде људи одвићи од старог и научити новоме; требало би прештампати стотине милиона уџбеника за све школе и све предмете, све књиге, приручнике, телефонске именике, речнике..."

Успенски овде помиње Кемала Ататурка, оца данашње Турске, који је 1928. године, у оквиру опште модернизације, дотадашње непрактично арапско писмо заменио латиницом. Као подједнако добар пример могла се навести и Србија. Сувишна црквенословенска слова код нас су званично укинута још 1868. године, пола века пре него у Русији, захваљујући Вуковој реформи која је започела још добрих пола века раније. Заслугу за то, свакако, треба приписати Вуку Караџићу, али и његов посао био је знатно олакшан тим што је остварен у земљи с мало књига и још мање писмених.

Ниједном језику правописна реформа није толико потребна као енглеском. Енглеска ортографија, као што многи ђаци знају из личног искуства, толико је компликована и произвољна да правила за изговор тако рећи и нема. Џорџ Бернард Шо, чувени драмски писац и јунак многобројних анегдота, илустровао је то једним шаљивим али логичним примером. Енглеско писање толико је далеко од изговора рекао је он, да би се реч fish (изг. фиш), риба, могла писати и ghoti.

Како то? Лепо, објашњавао је Шо. У речи enough (инаф – доста) спој gh се чита као „ф". У облику множине women (уимен – жене) o се изговара „и". У речима као nation (нејшн – нација) слова ti читају се као „ш". Према томе, gh+o+ti=fiš!!!

Пред крај живота Шо се све озбиљније бавио мишљу да реформише хаотичну енглеску ортографију. Кад је умро, 1950. године, сазнало се да је целу своју немалу заоставштину тестаментом наменио стварању потпуно нове азбуке за енглески језик. По његовим упутствима, један графичар је израдио нове облике слова различите од латинице, која су могла фонетски – по начелу „један глас, једно слово", сасвим као код Вука – да означе многобројне самогласнике и сугласнике енглеског језика.

Шо је веровао да ће његова замисао донети огромне уштеде пошто ће се знатно смањити број слова потребних за писање енглеских речи, а тиме и потрошња хартије. Предлог нове азбуке, међутим, изазвао је и доста оправданих критика. Зар у време кад пола света пише латиницом – говорили су многи – да енглески напусти то међународно писмо и уведе неке своје хијероглифе, неупотребљиве за друге језике? Неће ли то странце одбити од учења енглеског? И по коме изговору писати – британском, америчком, аустралијском, новозеландском? Данас се енглеске речи исто пишу у те четири земље, али се многе донекле разликују по изговору.

Било је и других примедби, али све су оне неважне у поређењу с једном, пресудном и незаобилазном, везаном за онај парадокс о коме је говорио Успенски. Земље енглеског језика напросто „нису довољно сиромашне" да би могле да измене свој начин писања. У хиљадама библиотека чувају се милиони књига штампаних постојећом ортографијом, други милиони леже у књижарама, а из дана у дан штампају се нове. Прештампати их све новом азбуком – то би захтевало тако фантастичне трошкове да ни хиљаду Шоових наследника не би било довољно. А не можемо их напросто занемарити. Кад би досадашња литература наједном постала „нечитка" за нову генерацију, то би била катастрофа за науку и привреду – да о књижевности и не говоримо.

Значи, не само што би сви одрасли морали поново да седну у школске клупе, него би и садашњи и будући ђаци морали напоредо да уче и нову и стару азбуку. Па кад је тако... лакше је остати при старој!

Због тога су извршиоци Шоовог тестамента објавили две-три брошуре о новом писму, одржали неколико предавања, а онда... дигли руке од узалудног посла. Старом писцу свака част, али његов пројекат правописне реформе показао се као чиста утопија.

Иван Клајн

Илустровала Босиљка Кићевац

ЛЕТЕЋИ ЈУНАК – ИЉУШИН ИЛ–2

Пробни пилот Виктор Коконски први је 30. децембра 1939. сео за команде авиона који је пројектовао његов пријатељ Иљушин.

БРАНИО ЈЕ СТАЉИНГРАД

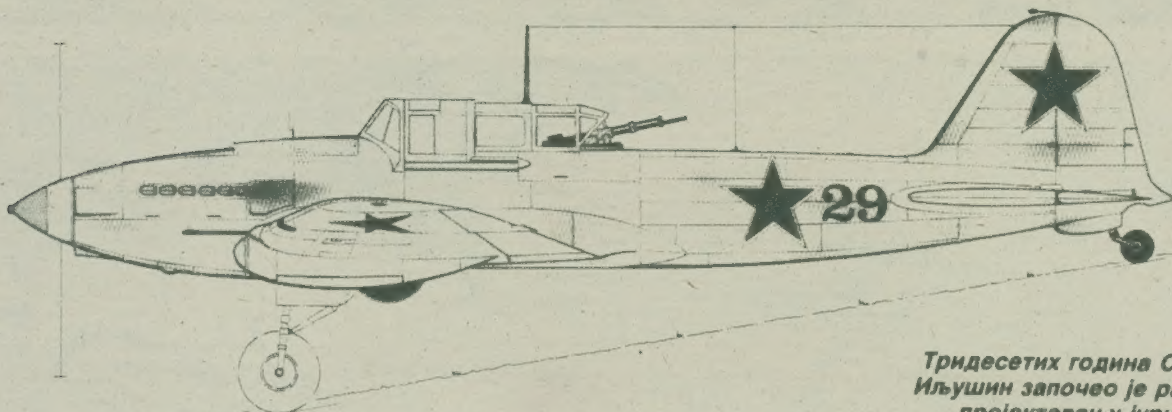

Тридесетих година Сергеј Иљушин започео је рад на пројектовању јуришног бомбардера и до средине 1944. склопљено је око 36 хиљада Ил–2.

ЊЕГОВА ЗВАНИЧНА ОЗНАКА КОРИШЋЕНА ЈЕ САМО У СЛУЖБЕНИМ ИЗВЕШТАЈИМА. БИО ЈЕ ТОЛИКО ПОЗНАТ ДА СУ ГА СВИ, И СОВЈЕТСКИ И НЕМАЧКИ ВОЈНИЦИ, НАЗИВАЛИ КРАТКО – ШТУРМОВИК

★ ★ ★

Годину дана пре немачког напада, совјетски народни комесар авионске индустрије Шахурин добио је од војних стручњака извештај да постојећи ловци и бомбардери могу равноправно да се носе с непријатељским. То је било тачно, али нигде ни речи да су те исте године совјетске фабрике склопиле веома мало ратних авиона.

Производња је повећана у првој половини следеће. Но, било је касно – 22. јуна у 7.15 ујутро надмоћније немачко ратно ваздухопловство десетковало је совјетско засипајући бомбама и аеродроме.

Трећи рајх је напао Совјетски Савез.

Совјети су били изненађени јер су са Немцима имали пакт о ненападању. Индустрија је одмах прешла на војну производњу, а авиони су добили предност. Брзо се показало колико су потребни. На пројектима су радила сва тада позната конструкторска имена. Највише се причало о јуришном бомбардеру Ил-2 који је називан јединственим. Био је дело четрдесет седмогодишњег Сергеја Владимировича Иљушина.

Под „строго поверљиво"

Када се латио конструисања авиона за обрушавање и пробијање тенковског оклопа гранатама, Иљушин није мислио да ће му он донети славу. На расписани конкурс под „строго поверљиво" совјетске врховне команде јавили су се само Павел Сухој и он. Услови су били сложени и тешки.

Тих тридесетих година Иљушин је већ уживао углед у Централном конструкторском бироу у Москви где је радио. Али, и Павел Сухов је био добро познат.

Оба конструктора су се обавезала да за одређено време начине пројект и пошаљу га у Народни комесаријат авионске индустрије. Комисија је проучила радове и определила се за Иљушинов означен са ТсКБ-55.

Прихватањем пројекта одобрена је изградња два прототипа.

Иљушинов јуришни бомбардер замишљен је као двосед: задње седиште било је за стрелца леђима окренутог пилоту. Носећа конструкција и крила авиона изграђени су од лаке легуре, а реп од брезовог дрвета. Дванаестоцилиндрични мотор хлађен водом покретао је трокраку елису и при узлетању развијао снагу од 1350 коњских снага. Предњи део трупа био је оклопљен челичним лимом дебелим пола центиметра. Наоружање су чинили пет митраљеза и бомбе укупне тежине до четири стотине килограма.

Први прототип послужио је за испитивања на земљи. У ваздух се 30. децембра 1939. винуо други. За командном палицом седео је пилот Владимир Коконаки, Иљушинов пријатељ и човек који ће испробати све потоње верзије штурмовика.

СТАЉИНГРАДСКА ВЕРЗИЈА ИЛ–2М3

мотор – микулин АМ–38 Ф
почетна снага – 1720 кс при 2350 о/мин
посада – два човека
распон крила – 14,60 m
површина крила – 38,5 m²
дужина – 11,65 m
висина – 4,17 m
распон точкова – 3,5 m
маса – 4520 kg
додатно оптерећење – 1835 kg
макс. брзина – 410 km на висини од 1500 m
долет – 765
наоружање – два топа калибра 23 mm, два митраљеза калибра 7,62 mm, један митраљез калибра 12,7 mm, максимум тежине свих бомби 1000 kg, осам ракета калибра 82 mm или четири ракете калибра 132 mm

Разносио је тенкове

Иљушин је напето ишчекивао исход: од Коконакијевог суда зависиће одлука комисије за пријем авиона. Био је разочаран – пробни пилот је рекао да снага мотора није довољна на малој висини и да је стабилност летелице веома лоша. Конструктору је била драгоцена пилотова опаска, али му је било криво што се преварио у прорачуну.

Требало је „претрести" цео пројект. Иљушин је почео од мотора – уградио је јачи и мањи. Захваљујући томе добио је простор у предњем делу трупа, па је могао да помери трап. Одустао је од митраљесца на задњем седишту и то је побољшало тежиште. Два митраљеза у крилима замењена су топовима, а испод крила уграђене су шине за осам ракета.

Коконски је поново узлетео 12. октобра 1940. и био веома задовољан измењеним авионом који је сада носио ознаку Ил-2. Комисија је преузела летелицу на испитивање и убрзо саопштила конструктору да опет ставља замерку на стабилност.

Иљушин је био очајан. За једног конструктора од угледа стабилност није нерешив проблем. Осим тога, у пројект је уложио године рада. Велику подршку добио је од колега, познатих конструктора, који су сви одреда тврдили да је Ил-2 јединствен авион.

Тешко је рећи како би се размрсио овај проблем да неколико месеци касније Хитлер није напао Совјетски Савез, па је војна комисија, притиснута наглим потребама фронта, дозволила серијску производњу. Иста та комисија је током претходне године налазила замерке серији од седамдесетак склопљених Ил-2, али сада су биле друге прилике. Иљушинов јуришник даноноћно се производио у три фабрике у Кујбишеву на обронцима јужног Урала.

Први извештаји са ратишта говорили су да је Ил-2 незамењљив! Бришући у ниском лету просто је разносио немачке оклопне јединице. Где је тај авион био до сада, узвикивали су команданти ескадрила. По званичној ознаци улазио је само у службене извештаје. Борци, немачки и совјетски, називали су га кратко – штурмовик. По том имену је и познат у свету.

Немачки тенкисти су га се плашили јер нису могли да му умакну: његове гранате и ракете забијале су се у челични оклоп као у сир!

Штурмовик се златним словима уписао у историју ратног ваздухопловства за време одбране Стаљинграда. Непријатељ је са 71 дивизијом започео офанзиву на дугачком фронту.

Тенкови су надирали. За Совјете је наступио најтежи тренутак у рату. Очи народа биле су упрте и у штурмовике. Ескадриле Иљушинових јуришника узлетале су уројевима.

До средине 1944. склопљено је око 36 хиљада Ил-2 и то у неколико верзија различитих техничких особина и наоружања. Тек тада штурмовик је повучен из производње. Совјетски борци никада га нису заборавили.

Миленко Тодоровић

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

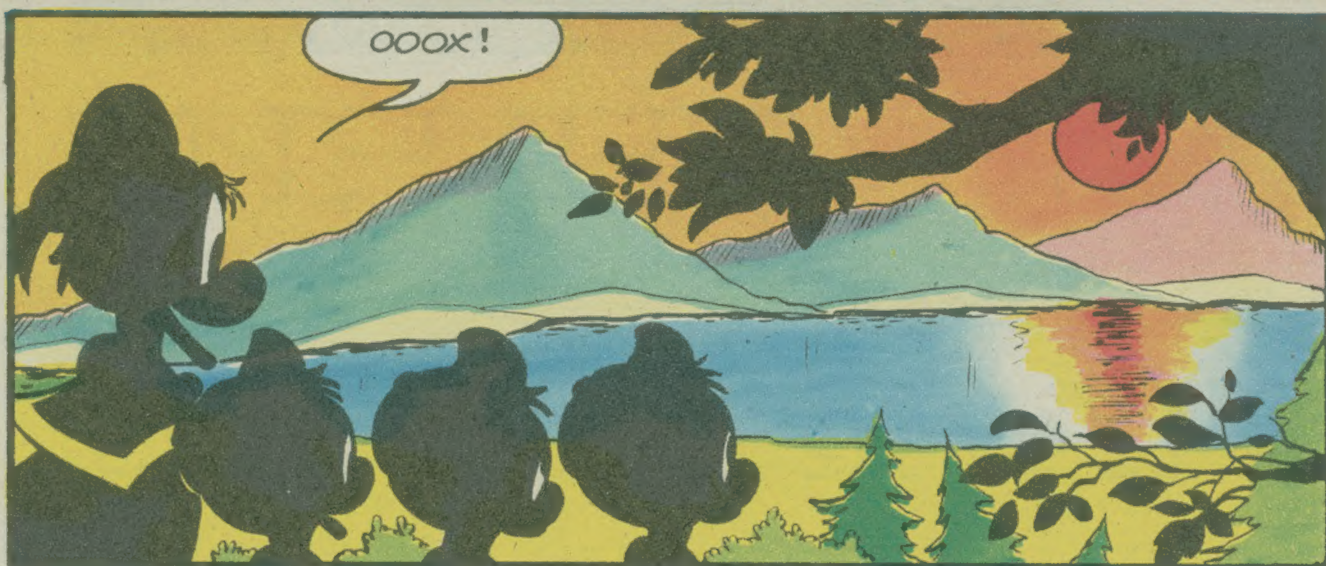

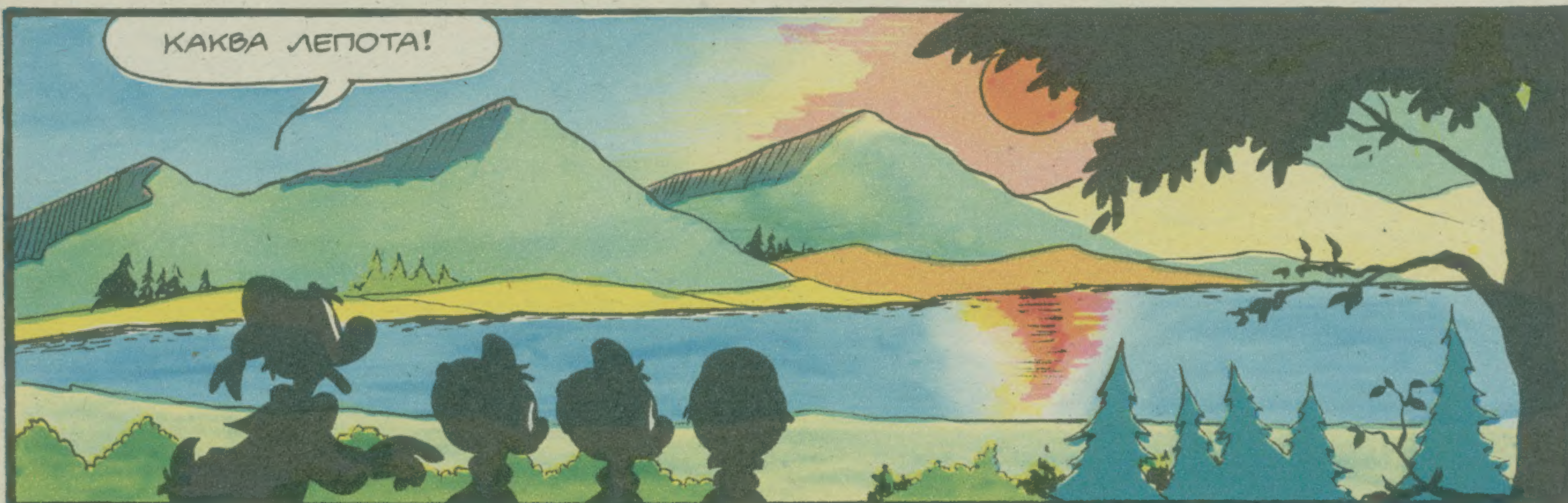

За читање наглас

А. П. ЧЕХОВ

ПРЕТЕРАО

Геометар Глеб Гаврилович Смирнов допутовао је на станицу Књилушка. До спахијског имања, где је био позван ради размеравања, остало је да се путује на коњима још тридесет до четрдесет врста. (Ако кочијаш није пијан и коњи нису раге, онда неће бити ни тридесет врста, а ако је кочијаш под гасом и коњи заморени, онда ће испасти читавих педесет.)

– Реците ми, молим вас, где ја ту могу наћи поштанске коње? – обрати се геометар станичном жандарму.

– Какве? Поштанске? Овде сто врста унаоколо нећеш наћи честитог пса, а не поштанских коња... А куда путујете?

– У Девкино, на имање генерала Хохотова.

– Па знате шта? – зевну жандарм. – Идите иза станице, тамо у дворишту понекад има сељака који возе путнике.

Геометар уздахну и тромо се упути позади станице. Тамо је после дугог тражења, разговора и колебања нашао једног као дрен здравог сељака, зловољног, рохавог, у поцепаном сукненом гуњу и ликовим опанцима.

– Ђаво би знао каква су ти кола! – мрштио се геометар улазећи у њих. – Не може се човек снаћи где је предњи, а где задњи крај...

– А шта има да се сналази? Где је коњски реп, тамо је предњи, а где седи ваша милост, тамо је задњи крај...

Коњче је било младо, али мршаво, раскречених ногу и изједених ушију. Када се кочијаш придиже и ошину га бичем од канапа, оно само замахну главом, а кад опсова и ошину га још једном, кола зашкрипаше и затресоше се као у грозници. После трећег ударца кола се помакоше, а после четвртог кренуше с места.

– Хоћемо ли ми овако целим путем? – упита геометар осећајући страшно труцкање и дивећи се способности руских кочијаша да сједине корњачин ход са труцкањем које кида утробу.

– Сти-ићи ћемо – умири га кочијаш. – Кобила је млада, хитра... Пусти је само да се разигра, па је после не заустави... Де-де, проклета!

Кад су кола кренула са станице, био је већ сутон. Десно од геометра пружала се мрка, замрзла равница без краја и конца... Пођеш ли њоме, сигурно ћеш стићи богу иза леђа. На хоризонту, где се равница губила и сливала с небом, лено се гасила хладна јесења вечерња румен. Лево од пута, у ваздуху који је бивао све тамнији, назирали су се некакви брежуљци, можда лањски стогови, а можда село. Оно што је било напред геометар није видео, јер су с те стране читав видик заклањала широка незграпна кочијашева леђа. Време беше тихо, али хладно и пуно иња и мраза.

„Каква је ово забит!" мислио је геометар трудећи се да покрије уши јаком од шињела. „Нигде никог под милим богом. Не лези враже – да нападну и опљачкају, не би нико чуо, топовима да пуцаш... А и кочијаш је непоуздан... Гле, каква су му само леђа! Доста је да те овакво дете природе само прстом дирне, па да испустиш душу! – И њушка му је зверска, сумњива".

– Еј, пријатељу, – упита геометар – како се зовеш?

– Је ли ја? Клим.

– Па како је, Климе, овде код вас? Је ли опасно? Да не пљачкају разбојници?

– Па добро је, хвала богу... Ко ће да пљачка?

– То је лепо што не пљачкају... Али ја сам ипак, за сваки случај, понео три револвера – слага геометар. – А с револвером, знаш, нема шале. Можеш изићи накрај с десет разбојника...

Смркло се. Кола одједном зашкрипаше, зацијукаше, затруцкаше се и као нехотице кренуше улево.

„Куда ме он то води?" помисли геометар. „Возио је све досад право, а сад одједном лево. Не лези враже, одвешће ме, нитков, у неку јаругу и... и... то се дешавало!"

– Чујеш – обрати се он кочијашу. – Ти, дакле, кажеш да овде није опасно? Штета... Ја волим да се тучем с разбојницима... На изглед сам, додуше, мршав, болешљив, али сам снажан као див... Једном су ме напала три разбојника... И шта мислиш? Једнога сам тако опаучио да је... да је, разумеш, одмах отишао богу на истину, а друга двојица су због мене заглавила у Сибир, на робију. И откуда ми та снага, ни сам не знам. Ухватим једном руком неку здраву људину, као ти, на пример, и... смождим га.

Клим се осврну на геометра, цело му лице заигра, и он ошину кљусе.

– Да, мој брајко... – продужи геометар. – Не дао ти бог да са мном имаш посла. Не само што ће разбојник остати без руку и ногу, него ће и пред судом одговарати... Ја познајем све судије и све полицајце. Ја сам ти лице званично, важно... Ето сад путујем, а власт зна за то... и пази да ми се што не деси... Свуда су око пута, иза жбуња, начичкани жандарми и пандури... Сто-ој – заурла изненада геометар. – Куда си то зашао? Куда ме возиш?

– Па зар не видите? Шума!

„Стварно шума..." помисли геометар. „А ја се уплашио! Ипак, не треба одавати своје узбуђење... Он је већ приметио да се бојим. Зато је почео да се осврће тако често на мене? Вероватно је нешто наумио... Досад је једва милео, ногу пред ногу, а гле како сад јури!"

– Чујеш, Климе, што тако тераш коња?

– Ја га не терам. Сам се разиграо... А када се разигра, онда га никако не можеш зауставити... Није он крив што су му такве ноге.

– Лажеш, брате! Видим да лажеш! Само, ја ти не саветујем да тако брзо возиш... Заустави коња... Чујеш ли? Заустави!

– Зашто?

– А зашто... Зато што за мном са станице треба да крену четири друга. Треба да нас стигну... Обећали су ми да ће ме стићи у овој шуми...

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

• НАСТАВАК НА СТР. 10 •

наставак са стр. 9

С њима ће бити веселије путовати... То су здрави и снажни људи... сваки има пиштољ... Што се ти стално осврћеш и вртиш као на иглама. А? Ја, брате, то... Брајко... Немаш се зашто на мене осртати... Нема ништа занимљивог на мени... осим ових револвера, ево, ако хоћеш, да их извадим, и покажем... Изволи...
Геометар се правно да претура по џеповима, али се у том тренутку деси нешто чему се он није могао надати и поред свег свог кукавичлука. Клим одједном искочи из кола и четвороношке појури ка честару.
– Упомоћ! – закука он. – Упомоћ! Узми, проклетниче, и коња икола само ми душу остави! Упомоћ!
Зачуше се брзи кораци који се удаљују, пуцкетање суварака... и све се утиша... Геометар, који није очекивао овакав завршетак, пре свега заустави коња, затим се удобније намести у колима и поче мислити.
„Побегао... уплашио се, будала... Па шта ћу сад? Сам да продужим пут – не могу јер не знам пут, а могу људи и помислити да сам му коња украо... Шта ћу сад? – Климе! Климе!
– Климе!... одговори одјек.
На помисао да ће морати целу ноћ преседети у мрачној шуми, на хладноћи, и слушати само вукове, одјек и фрктање мршаве кобилице, геометра прођоше жмарци по леђима као да га неко струже хладном турпијом.
– Климушка! – повиче он – драги мој! Где си, Климушка?
– Једно два сата викао је геометар и тек кад је већ промукао и помирио се с мишљу да преноћи у шуми, тихи поветарац донесе до њега нечије јечање.
– Климе! Јеси ли ти то, драги мој? Хајдемо!
– У... убићеш ме!...
– А ја сам се шалио, брате! Убио ме бог, ако се нисам шалио! Откуд мени револвери? Ја сам то од страха лагао! Хајде, молим те, да пођемо. Смрзох се!
Вероватно увиђајући да би прави разбојник већ давно нестао с коњем и колима, Клим изиђе из шуме и неодлучно приђе свом путнику.
– А чега си се, лудо једна, уплашио? Ја... ја се нашалио а ти се уплашио... Седај!
– Иди ти, господине, с милим богом – прогунђа Клим пењући се на кола. – Да сам знао, не бих те повезао ни за сто рубаља. Умало што нисам умро од страха...
Клим ошину коњче. Кола се зањуљаше. Клим ошине још једном и кола се помакоше. После четвртог удара, кад кола кренуше сместа, геометар покри уши јаком и замисли се. Нису му више изгледали опасни ни Клим ни пут.

БРАЋА ЈАШ

ПОЧЕЦИ СЛОВЕНСКЕ ПИСМЕНОСТИ

ДОК СУ ЛАВОВИ УРЛИКАЛИ А ПТИЦЕ ПЕВАЛЕ, СЕДОБРАДИ РАТНИК КЛАЊАЈУЋИ СЕ ПРУЖИО ЈЕ ЦАРУ ПОРУКУ С МОЛБОМ

ИМЕ СЛОВА	ГРЧКА АЗБУКА	КИРИЛИЦА	ГЛАГОЉИЦА	ИМЕ СЛОВА	ЧИТА СЕ КАО
АЛФА	α	А	Ⰰ	АЗ	А
—	—	Б	Ⰱ	БУКИ	Б
БЕТА(ВИТА)	Β	В	Ⰲ	ВЕДЕ	В
ГАМА	Γ	Г	Ⰳ	ГЛАГОЉИ	Г
ДЕЛТА	Δ	Д	Ⰴ	ДОБРО	Д
ЕПСИЛОН	Є	Е	Ⰵ	ЈЕСТ	Е
—	—	Ж	Ⰶ	ЖИВЕТЕ	Ж
ДИГАМА	(F–S)	Ѕ	Ⰷ	ДЗЕЛО	ДЗ
ЗЕТА	Ζ	З	Ⰸ	ЗЕМЉА	З
ЕТА (ИТА)	Η	І	Ⰹ Ⰺ	ИЖЕ	И, ЈИ, Ј
ЈОТА	Ι	И	Ⰻ	И	
—	—		Ⰼ	ЂЕРВ	Ђ
КАПА	Κ	К	Ⰽ	КАКО	К
ЛАМБДА	λ	Л	Ⰾ	ЉУДИЈЕ	Л
МИ	Μ	М	Ⰿ	МИСЛИТЕ	М
НИ	Ν	N	Ⱀ	НАШ	Н
ОМИКРОН	Ο	О	Ⱁ	ОН	О
ПИ	Π	П	Ⱂ	ПОКОЈ	П
РО	Ρ	Р	Ⱃ	РЦИ	Р
СИГМА	С	С	Ⱄ	СЛОВО	С
ТАУ	Τ	Т	Ⱅ	ТВРДО	Т
—	—	ОУ ꙋ	Ⱆ	УК	У
ФИ	Φ	Ф	Ⱚ Ⱇ	ФРТ	Ф
ХИ	Χ	Х	Ⱈ	ХЕР	Х
ОМЕГА	ω	Ѡ	Ⱉ	ОТ	О
—	—	Щ	Ⱋ	ШТА	ШТ, ЧАК, ШЋ
—	—	Ц	Ⱌ	ЦИ	Ц
—	—	Ч	Ⱍ	ЧРВ	Ч
—	—	Ш	Ⱎ	ША	Ш
—	—	Ъ	Ⱏ	ДЕБЕЛО ЈЕР	
—	—	Ь	Ⱐ	ТАНКО ЈЕР	
—	—	Ꙑ ЪІ ЪИ	ⰟⰊ ⰟⰉ	ЈЕРИ	РУС Ы
—	—	Ѣ	Ⱑ	ЈАТ	ЈЕ, ЈА
—	—	Ꙗ		ЈА	ЈА
—	—	Ѥ		ЈЕ	ЈЕ
—	—	Ю	Ⱓ	ЈУ	ЈУ
—	—	Ѧ	Ⱔ	ЈУС МАЛИ	НАЗАЛНО Е
—	—	Ѫ	Ⱘ	ЈУС ВЕЛИКИ	НАЗАЛНО О
—	—	Ѩ	Ⱗ	ЈОТОВАНИ М. ЈУС	ЈĘ
—	—	Ѭ	Ⱙ	ЈОТОВАНИ В. ЈУС	ЈǪ
КСИ	ξ	Ѯ	Ⱚ	КСИ	КС
ПСИ	Ψ	Ѯ		ПСИ	ПС
ТЕТА	Θ	Ѱ		ТКИТА	ТХ
ИПСИЛОН	ϒ	Ѵ	Ⱛ	ИЖИЦА	Ӥ

Група коњаника јахала је већ данима. Плавокоси ратници били су уморни, али су и даље журили. Видело се да их чека велик и важан посао. Сви су били наоружани копљем, луком, тулцем са стрелама и кратким мачем, а одевени у дуге везене кошуље, платнени огртач и лаке сандале. Групу је предводио седобради Ратомир, први изасланик великоморавског кнеза Растислава који се упутио византијском императору Михаилу III.

Пре тачно 1125 година, у пролеће 860, група се приближила са севера Цариграду, престоници Византијског Царства.

Проклети калуђери

– Шта мислиш, стриче, је ли добро што наш кнез уводи нову веру, хришћанску? – упита седобрадог Ратомира један млади ратник из пратње.

– Ех, добро је, добро, само да није проклетих немачких калуђера који на туђем језику проповедају ту веру. Али уредиће то наш кнез. Сад вам могу рећи да смо због тога превалили оволики пут.

Ускоро се група сасвим приближила зидинама великог града иза којих се истицало позлаћено кубе цркве Св. Софије обасјано зрацима залазећег сунца.

Сумрак је већ освојио кад Ратомир с пратњом уђе у град кроз северна врата Цариграда. Стража на градским вратима упути их у правцу манастира Мамоса на Златном рогу, близу морске обале, у крчму где су најчешће одседали изасланици из словенских крајева.

Већ сутрадан пред само подне император Михаило, кога су противници пакосно звали „Пијаница", примио је изасланике кнеза Растислава у Светој палати – царском двору. Словени су застали на улазу заслепљени раскошном и великом дворaном за разговоре. У дну је на високом престолу седео цар византијске империје а за степеницу ниже – принчеви. С обе стране престола била су два позлаћена дрвета пуна вештачких птица које су певале покретане нарочитим механизмом. Подно престола била су два вештачка лава. Огромне позлаћене звери су се, с времена на време, помоћу опруга подизале на задње шапе и урликале.

Запањем оним што је видео и чуо, задивљен величином дворане и шаренилом одеће многобројних дворана, изасланик кнеза Растислава Ратомир, пошто се прибрао, пришао је престолу и обратио се императору Михаилу:

– Свемоћни царе! Растислав, моравски кнез, после саветовања са

ЈУ НА СЕВЕР

својим кнезовима Морављанима послао ме је теби са поруком коју предајем у твоје светле руке! – И Ратомир клањајући се приђе престолу и предаде цару запечаћени свитак пергамента. Овај пружи поруку своме секретару који га распечати и поче читати:

„Пресветли царе,
наш народ се одрекао незнабоштва и држи се хришћанског закона али немамо таквог учитеља који би нам нашим језиком протумачио праву веру хришћанску да би и друге земље, видећи то, пошле за нама. Пошаљи нам, господару, такве учитеље јер од вас на све стране добар закон излази.

Поздрав теби од Растислава, кнеза Моравске".

Нико осим тебе

Саслушавши поруку император Михаило ћутао је неколико тренутака, а онда се обратио кнежевом изасланику:

– Поштовање теби, честити изасланиче и твоме кнезу Растиславу! Саслушали смо поруку која нам је

ПРЕПИРАХ СЕ С НЕУКОМ ЧЕЉАДИ

Кад су немачки краљ Лудвик и његови бискупи извели пред суд Методија окривљујући га као јеретика што проповеда словенско богослужење у Моравској, на њиховој области, Методије се бранио и доказивао исправност своје мисије док није посустао.

А кад су многе речи изречене и више није могао да одговара, рече краљ:

– Не трудите мога Методија, јер се већ као при пећи ознојио.

– Доиста, господару – одговори Методије – филозофа знојна негда сретоше људи и рекоше му: Зашто се знојиш? А он: Препирах се с неуком чељади.

упућена. Будите гости на нашем двору док размислимо о одговору вашем кнезу.

У ствари, Михаило III већ је знао одговор: никако не сме пропустити прилику која му се изненада указала – да осигура утицај Византије у том делу Европе, а сузбије немачки. Знао је чак и кога ће послати.

Хитно је сазвао сабор који је званично за мисију у земљу Моравску одредио Константина и Методија, већ чувену браћу Солуњане, полемичаре у државним мисијама на Блиском истоку, мисионаре са Дона, Кавказа, Крима.

– Нико ово не може учинити осим тебе – обратио се цар Константину. – Даћу ти многе дарове, а ти узми свог брата, игумана Методија и иди. Јер, ви сте Солуњани, а сви Солуњани говоре чистим словенским језиком. – Прво што је Константин упитао цара било је:

– Имају ли слова за свој језик?

– На жалост, немају – одговорио му је цар. Константин се поклонио и напустио царску палату. Хитно је позвао старијег брата Методија из манастира Полихрона и исте вечери, при светлости жишка, пауновим пером на листу пергамената нацртана су прва слова словенске азбуке.

Ко су били људи којима је византијски цар поверио овако тежак задатак?

ЦРТЕ И РЕЗЕ

У својој старој постојбини и на Балкану, све до седамдесетих година 9. века, нисмо имали своју азбуку. За оно што нам данас служе бројеви употребљаване су црте. Црноризац Храбар, јужнословенски писац с краја 9. века, помиње, поред црта, и резе – помоћу њих се гатало. Код нас су пронађене на камену и рушевинама манастира Шудикове код Иванграда, а налазе се и на везу у Босни. Ти знаци са веза зову се словаши и служе, као што каже и Црноризац, за гатање – словаши на марамици чине да момак „цркне" и „лукне" ако не дође девојци, односно да неверни допадне рана. Исписане на хартији момци су те знакове носили под језиком кад пођу да се виде с девојком. То су, тврде научници, без сумње стари словенски знаци за гатање, такозване резе Црнорисца Храбра.

Цртама и резама није, међутим, могло да се пише. Пре Ћирила за писање су служила латинска и грчка „писмена". За словенске гласове није било „писмена" ни у латинском ни у грчком писму, па се писало „без уређености", како каже Храбар.

Ћирило и Методије. Одрасли су у Солуну играјући се са словенском децом. Касније су завршили високе школе у Цариграду куда су отишли после очеве смрти. Били су ђаци најученијих људи свог времена. Константин се нарочито истицао у граматици па је веома млад постављен за библиотекара цркве Св. Софије у Цариграду. Био је толико учен да су га звали „Филозоф".

Најтежи задатак

Методија је по завршеном школовању цар поставио за управитеља једне словенске кнежевине. После извесног времена које је провео на том положају, по обичајима учених људи тог времена он се закалуђерио.

По жељи византијског цара браћа су једно време била у верској мисији на Дону, Кавказу и Криму. Мисију покрштавања незнабожачких племена завршили су веома успешно, после чега Методије одлази у манастир Полихрон, а Константин живи усамљеничким животом филозофа у цркви Св. апостола у Цариграду.

И баш у то време на двор Михаила III долазе изасланици моравског кнеза Растислава.

По угледу на Грке

До дубоко у ноћ седела су браћа над пергаментом договарајући се да азбуку састављају према грчкој азбуци – минускули – чија би се слова могла упоредити с нашим писаним словима. (Грци су у Ћирилово време имали и другу азбуку мајускулу са словима која би по типу одговарала нашим великим штампаним словима.) Нека слова глагољице узета су из азбука које је мудри састављач био упознао путујући по свету или их је просто сам измислио.

– Прво слово по грчком је алфа, нека прво слово словенске азбуке буде аз – рече Константин.

– А зашто тако, брате? – упита га Методије.

– И Грци су се на јеврејска слова угледали а Јевреји имају прво слово алеф, то се говори детету кад полази у школу а значи „Учи се!" А алфа на грчком значи „Тражи!"

– Нека прво слово које се даје словенском роду, онима који се уче писмености буде аз – рече Методије. – Аз се изговара са великим отвором уста, а нека се друга писмена изговарају и казују с мањим отвором уста...

Тако је Константин уз помоћ свог брата Методија почео да саставља прву словенску азбуку. Данима и ноћима седели су и радили, ређала су се слова, буки, вједе, глаголи, док нису дошли до последњег – ижице. Најзад је глагољица, азбука од тридесет осам слова, била готова. А то је био тек почетак великог посла.

Браћу је очекивао још један тежак задатак: превођење црквених књига на словенски језик. Пошто су радећи више од годину дана превели најпотребније хришћанске свештене књиге са грчког језика на наречја македонских Словена који су живели између Солуна и Цариграда, браћа су са неколико својих ученика кренула 863. године на дуг пут у земљу Моравску.

Дочек у Велехраду

Три месеца су путовали кроз земље насељене словенским племенима. У јесен 863. године Константин и Методије стигли су у Велехрад, град у коме је био двор кнеза Растислава. Обавештен да долазе, кнез их је дочекао с целим народом пред градским вратима и веома радостан поздравио их:

– Долазили су нам многи хришћански учитељи који су нас различито учили. Ми Словени смо проста чељад и треба нам неко ко би нас поучио истини. Срећни смо што ћемо од вас нашим језиком истину чути.

– Захваљујемо на љубазном дочеку – одговори му Константин – а за посао наш, кнеже, молимо те да одредиш тридесет младих људи како би их научили да нам у раду од помоћи буду.

Кнез Растислав им је дао ученике које су Константин и Методије почели да уче словенском писму. Најбољи међу њима помагали су им при превођењу нових књига, а они најбржи преписивали књиге. Истовремено, сви су по црквама Моравске проповедали хришћанство на словенском језику из књига писаних словенском азбуком.

Дело Константина и Методија, азбука и учење, почело се користити и ширити по Моравској и даље, по свим словенским земљама.

Нешто касније, не зна се баш тачно кад, настало је ново, млађе словенско писмо – ћирилица. И она је начињена на основу грчког писма одакле су узета 24 слова. Сличност између ове две азбуке је лако уочљива (види цртеж). За оне старословенске гласове којих није било у грчком начињена су посебна слова, углавном према глагољици.

ПРЕ ЈЕДАНАЕСТ ВЕКОВА

Методије је умро у Моравској – 6. априла 885. године. Тачно пре једанаест векова. После његове смрти словенска литургија је забрањена у Моравској, а његови ученици прогнани. Многи од њих продати су чак као робље. Неки су, ипак, успели да се склоне у приморску Хрватску, Рашку и Бугарску. Тако се жариште словенске писмености померило на југ где је борба за народни језик и писмо трајала [illegible]

Не зна се ко је састављач ћирилице, претпоставља се да су то ученици Ћирила и Методија који су се из Моравске због неповољних услова вратили у најмоћнију словенску државу тог времена – Симеонову Бугарску. Назив је азбука добила према Ћирилу, оснивачу словенске писмености. Из Бугарске је продрла у Македонију и Рашку и даље на запад. Са Балкана је прешла код Руса, што је византијској цркви омогућило многовековни утицај у овим областима. Једно време употребљавала су се ова два писма упоредо, али је касније тешку и замршену глагољицу потиснула ћирилица. Глагољица се све више повлачила на запад да би се до наших дана задржала само на нашем Јадранском приморју.

Данас се системом писма у основи којег лежи ћирилица користе народи који говоре на 70 језика и чине 10 одсто становништва Земљине кугле.

М. Т.

АВАНТУРА ТАЈНЕ ВЕЧЕРЕ

СЛИКА ЗБОГ КОЈЕ СЕ ДОЛАЗИ У МИЛАНО

ПУНИХ ПЕТ ГОДИНА, СВАКОДНЕВНО, ЂУЗЕПИНА БРАМБИЉА САМА РАДИ НА СПАСАВАЊУ ЈЕДНОГ ОД НАЈЛЕПШИХ И НАЈВРЕДНИЈИХ УМЕТНИЧКИХ ДЕЛА

Слике са мотивом тајне вечере украшавају зидове многих кућа и цркава и, зависно од вредности, мењају власнике.

Најлепша и најскупља Тајна вечера није променила своје место већ скоро пет векова – она краси зид рефекторијума (трпезарије) цркве Свете Марије Блажене у Милану. Ћенаколо, како Италијани називају ову слику, насликао је у Милану Леонардо да Винчи између 1495. и 1497. године по наруџби кнежевског пара Лодовика Сфорце и Беатриче д'Есте.

Али, само неколико деценија касније почела је вековна авантура Тајне вечере, јер зид рефекторијума, а самим тим и једно од највреднијих уметничких дела свих времена, био је (и још је) изложен штетним утицајима околина, пре свега влаге. Слику је требало рестаурирати. Таквих радова било је више и изведени су са мање или више успеха.

Желим да пратим Леонарда

Звучи невероватно, али пропадању слике највише су допринели људи који су били најзаинтересованији за њено очување: калуђери су одлучили да испред зида с Тајном вечером поставе тешку завесу. То је допринело да се влага још дуже задржава на њему, што је уочено тек уочи досад најобимнијег и најбрижљивијег испитивања и припрема за спасавање чувеног Леонардовог дела. И већ пет година, а највероватније да ће и наредних пет, Тајну вечеру рестаурира професор историје Ђузепина Брамбиља, једино живо створење које сме да додирне ову слику.

Тајна вечера рађена је темпером у уљу и управо због те технике данас је у јадном стању. Њене појединости познате су по неким Леонардовим цртежима, а целокупна композиција по једном бакрорезу из 1800. године. Ђузепина Брамбиља зарекла се да ће је оживети.

Најважније помоћно средство професорке Брамбиље је електронски микроскоп швајцарске производње помоћу којег открива Леонардов свет боја. Уз помоћ најфинијих инструмената, попут оних које употребљавају микрохирурзи, она на Леонардов оригинал наноси нови слој боје, милиметар по милиметар. Неки пут дневно успе да уради једва пет квадратних центиметара површине.

„Кад ми се очи уморе", каже она „не могу више да пратим Леонарда". А то је управо оно што жели: да прати Леонарда. Њен однос према овом послу другачији је од оног који су имали сви лошији или бољи рестауратори у последњих сто година – поставила се не као искључиви уметник, већ (пре свега) као савршени занатлија у служби великог уметника.

Журба би била кобна

Шта јој је потребно да би сваког дана изнова црпла снагу за остварење овог великог и тешког задатка? Професорка Брамбиља исказује то једном јединим реченицом:

– Храброст и, пре свега, понизност.

Изнад свега – професионалност коју је професорка Брамбиља већ доказала кад је на супротном зиду рефекторијума исте цркве рестаурирала Монторфанову фреску Крштење.

– Тада сам се буквално заљубила у Тајну вечеру – признаје истакнута италијанска историчарка уметности.

Радећи на Крштењу размишљала је о томе колико мора да је патио сликар Монторфано док је, деценијама после великог Леонарда, морао свакодневно да одлази у цркву и слика свестан да његово дело никада неће бити ни близу Леонардовог.

Професорка Брамбиља још нешто веома добро зна: у превеликој љубави према Леонарду не сме да буде нестрпљива. Журба би могла да буде кобна.

Стрпљиви треба да буду и руководиоци електронског концерна „Оливети" који су не само покренули него и финансирају рестаурирање Тајне вечере. Зашто је чувена фирма толико заинтересована за будућност италијанског уметничког блага?

– Да би некако могло да се разуме садашње, треба сачувати старо – каже први човек „Оливетија" Карло де Бенедети.

М. Ш.

Посетиоци за сада, могу да виде само део Тајне вечере

Електронски микроскоп открива Леонардов свет боје

На оригинал чувене слике професорка Брамбиља наноси, милиметар по милиметар, нови слој боје

ПИЈАЦА: ПРВО ЛИЦЕ БЕСПОСЛИЦЕ

САМОУСЛУГА НА СТАРОГРЧКИ НАЧИН

ДАНАС БИ МНОГЕ ЖЕНЕ ПОЖЕЛЕЛЕ ДА БАР ПОНЕКАД НЕ МОРАЈУ НА ПИЈАЦУ. У АТИНИ СУ, НЕКАДА, МУЖЕВИ РАДОСНО ХИТАЛИ У НАБАВКЕ И СЈАЈНО СЕ ПРОВОДИЛИ

Највећи део дана стари Грци, мали и велики, проводили су на пијаци. Било као трговци или као купци Атињани су се већ у зору упућивали не у државне зграде, нити у храмове Акропоља већ право на велику отворену тржницу, такозвану Агору. Ка том тргу водили су сви атински путеви, а велика Панатенејска улица спајала га је са Акропољом.

Данас би многе жене пожелеле да бар понекад не морају на пијацу, а у старој Атини мужеви су радосно журили у набавке чим огране сунце. Сваког је у стопу пратио бар по један роб који је носио корпу. Роб би се с намирницама убрзо враћао кући, што с господаром никако није био случај. Он је настављао даље – да испред берберннице или неке друге радње поприча с пријатељима, разгледа изложену робу, протегне ноге с краја на крај Агоре.

Нема чега нема

На Агори је врвело као у кошници. Трг су окруживале јавне зграде, суднице, градске већнице и, на јужној и источној страни, по један трем на стубовима. Насупрот мирним фасадама достојанствених државних здања, на огромном непокривеном делу трга владала је неописива бука: трговци су из свег грла извикивали своју робу, људи се довикивали и ценкали, животиње мукале или рикале, птице цвркутале.

На све стране биле су сабијене дрвене или плетене тезге, радњице склепане од дасака и покривене кожом, мајушне радионице. Дућани су били разврстани према врсти робе: на једном крају књиге, на другом лонци, на трећем козметика... Слично као у данашњим робним кућама, само у ужасном нереду.

И изван Агоре, у сиротињским градским четвртима Керамика, Колика и Мелите, читаве улице биле су посвећене појединим занатима, па су се и звале: Ковачка, Папуцијска, Лончарска... И данас, у неким деловима модерне Атине, постоје такве „специјализоване" улице.

Око подне на пијаци је одред кувара и пекара нудио кобасице, печено месо, палачинке с медом, фине хлепчиће о које су се, ценкајући се, отимале – разбацане мушкарчине. Јер, на Агори су и купци и продавци били искључиво мушкарци. У то доба гласник је трубом позивао доконе мужеве и објављивао новости.

Ма колико мушкарци били заузети разним лепим и неважним пословима, и њима је, као и њиховим женама, био најважнији пун стомак. То им је нудила зелена пијаца. И овај део тржнице био је строго „испарцелисан" – у месарском делу продавци су месо и рибу држали под асурама, у цвећарском су се шарениле китице мака, каранфила, перунике, венци од миртиног лишћа, у винарском су трговци стајали уз огромне земљане ћупове пуне густог неразблаженог вина. Воћа и поврћа је, захваљујући идеалној клими, било колико душа жели.

Метрономи пазе на ред

У толикој конкуренцији свађали су се и трговци и купци. Због тих изгреда Агором је „владао" агораном, тржишни инспектор који се бринуо о поштовању договора, уговора и цена. У надзирању помагало му је десет метронома (наравно, не музичких). Они су изглађивали спорове и поново мерили робу.

Колико су купци сумњали да им се закида на мери, толико су се и продавци плашили крађа, па су робу држали под будним оком, а новац у устима. Када је пазар био добар, трговци су морали да ћуте као заливени – да им се из надутих образа не би просуле златне и сребрне драхме, дидрахме и тетрадрахме. А тек ако је било много мањих обола у истој вредности!

Трговци и занатлије обично су своје послове преносили на синове. Овај обичај, срећом, није био законски пропис јер би у том случају филозоф Сократ био каменорезац, као његов отац, чувени писац трагедија Еурипид пиљар, говорник Лизија ковач оружја.

По подне би Агора утихнула, сви су одлазили у хладовите куће на заслужени одмор. После заласка Сунца Атињанин се поново враћао на трг да с пријатељима до касно у ноћи ћаска и пије медно вино разблажено снегом.

З. Бојић

Илустровао Љубомир Милојевић Љубец

БИОСКОП БАЈФОРД ПРИКАЗУЈЕ

УПОЗНАЈТЕ ВИНЋЕНЦА ПЕРУЂИЈУ

Дана 21. августа 1911. из Лувра, једне од највећих уметничких ризница света који је био затворен за публику због генералног чишћења, нестала је без трага чувена Леонардова „Мона Лиза". Италијан Винћенцо Перуђија, стално запослен у Лувру, извадио је „Мона Лизу" из њеног рама, неопажено је изнео напоље и понео са собом. Како је четири стотине година пре тога догађаја Леонардо ову славну даму која се смеши насликао на дрвету а не на платну, лопову је посао био отежан тиме што слику није могао једноставно да савије у ролну и било где ћушне. Винћенцо се ипак снашао. Слику је сакрио у свој стан ставивши је у сандук с дуплим дном. Пошто се галама коју је подигла штампа око овог догађаја полако стишала, Винћенцо се одважио да „нестало" ремек-дело понуди својој рођеној Италији по цени од 95.000 долара. Италијанске власти су га сместа ухапсиле и ову слику непроцењиве вредности вратиле Француској у беспрекорном стању. Током процеса који се одвијао у Фиренци, Винћенцу Перуђији успело је да суд увери да га је на крађу навело снажно патриотско осећање и да му је једини циљ био да дело врати земљи у којој је оно и створено. Винћенцо Перуђија је напокон осуђен на благу казну затвора у трајању од једне године и петнаест дана.

СЛАТКИ ЗАРОБЉЕНИК

Уколико у башти имате дрво крушке, ево вам једне идеје. Док је плод сасвим мали, угурајте га у боцу с довољно широким грлићем, па боцу причврстите за дрво, као што је показано на нашој илустрацији. Обратите пажњу да оставите простора да ваздух може да улази у боцу. Сада из дана у дан можете да посматрате како крушка расте у боци. Кад крушка сазри, откините је од дрвета, и упитајте ваше пријатеље да ли могу да се досете како сте крушку успели да сместите у боцу, с тако уским грлићем.

Ово исто можете да изведете и са другим воћем – јабуком или дуњом. Поступак и резултат биће исти. Решење како да поједете воће из боце нађите сами!

Илустровао Ненад Милићевић

МАЧЕ – АЛПИНИСТА

У септембру 1950. године четворомесечно црно-бело маче напустило је хотел „Белведере" који се налази у швајцарским Алпима и то на висини од 3.298 m. Маче је кренуло у правцу Матерхорна, једне од

највиших планина у Европи. После два дана планинари су га нашли на врху (4.505 m) како мјауче, с репом подигнутим увис. Планинари су поделили свој ручак са овим одважним и издржљивим мачетом алпинистом и спустили га доле.

ПИТАМО ДАНАС – ОДГОВАРАМО У ПЕТАК

Питање које је требало поставити мештанину, да бисте сазнали на којем сте острву, гласи: „Да ли станујете овде?" Ако сте на Великом Отоку, где сви лажу, одговор ће бити не. А ако сте на Малом Отоку, где сви говоре истину, одговор ће бити да.

Данашње питање ће бити нешто лакше за све оне који живе ближе природи. Тиче се жабе и бунара. Жаба се налази на дну бунара дубоког десет метара. Сваког дана успе да се попне један метар, али одмах склизне 2/3 (две трећине) метра. Колико јој је дана потребно да стигне до врха бунара?

НА ПУТУ У СРЕДИШТЕ ЗЕМЉЕ

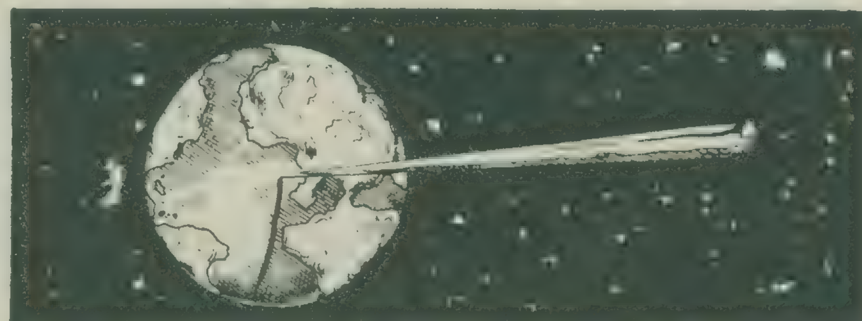

Све човекове представе о саставу Земље мења једно велико истраживање предузето у Совјетском Савезу на полуострву Колскиј у близини Финске. Ово истраживање почело је 1970. године и још траје. Реч је о досад најдубљој бушотини у средиште Земље дугачкој дванаест километара. Сеизмолошке студије говориле су о саставу Земљине коре и смењивању слојева камена и руде једно, док истраживања с бушотине доносе нове и другачије податке о томе, као и о температури која влада у дубини а која је много виша него што се сматрало (+ 200°C).

Пред овим вредним бушачима остало је још нешто више од шест хиљада километара до циља, до средишта Земље. Жилу Верну је ипак било лакше него њима!

ВЕЛИКАНИ И У СТАРОСТИ

Као што постоји „чудо од детета", постоји и „чудо од старца". Да споменемо бар неколико од њих који су стварали ремек-дела и у дубокој старости:

Венецијански сликар Тицијан започео је своје последње ремек-дело у 99. години.

Пикасо је био модеран и свеж сликар и у деведесетој.

Пијаниста Артур Рубинштајн одушевљавао је публику бравурозним свирањем и у деведесетој години...

Микеланђело је направио пројекат за цркву Санта Марија дела Анђела у Риму у осамдесет осмој години.

Др Алберт Швајцер успешно је руководио својом болницом у Африци у осамдесет деветој години.

Јохан Волфганг Гете завршио је своје највеће дело „Фауста" у осамдесет и првој години...

Модна креаторка Коко Шанел била је на челу своје фирме и пуна идеја у осамдесет и петој години.

Ако већ нисте „чудо од детета", ко зна, можда ћете једном постати „чудо од старца"!

ИГРАЈТЕ СЕ БАЦОХВАТА

„Бацохват" је игра као створена за љубитеље киселог млека. Пре него што одлучите да и ви постанете загрижени играч бацохвата, поједите два кисела млека. Пластичне чаше оперите и онда их залепите дном једну за другу. Од старих новина, путем гужвања, направите лоптицу која може да уђе у пластичну чашу. Игра почиње кад једном руком баците лоптицу увис и ухватите је у чашу коју држите другом руком. Затим лоптицу, једним трзајем нагоре, избаците увис и окренете руку, али тако да је дочекате другом чашом.

Тако наставите, наизменично мењајући чаше, док се не уморите. После извесног времена изазовите оца или мајку на мегдан, да се види ко ће бити успешнији у току два минута.

Илустровао Димитрије Костић

РЕКЛИ СУ... О СТАРОСТИ

СЕНЕКА: Старост је неизлечива болест.

ТОМАС ДЕКЕР: Старост се, као ни љубав, не може сакрити.

ЕНГЛЕСКА ПОСЛОВИЦА: Старост нас чини мудријим и луђим.

ЧАРЛС ДИКЕНС: Време није увек строг родитељ: иако не чека своју децу, благо помилује оне који га добро употребе.

ВОЛТЕР: Човек има одређену количину зуба, косе и идеја, али једном дође време кад мора да изгуби зубе, косу и идеје.

ШЕКСПИР: Стар човек је двоструко дете.

Мила и Тимоти Бајфорд

ПОСТОЈИ ЛИ ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК?

Какво питање! Постоји земља, значи – постоји и језик: у свакој енциклопедији наћи ћете да припада романској групи индоевропске породице језика. За сваког не Италијана проблем изгледа измишљен, али је зато за становнике Италије он и важан и актуелан.

– Којим језиком ми пишемо и говоримо? – пита се на страницама италијанске штампе познати лингвист Алфредо Тодиско. И, кад се детаљно проучи језичка ситуација у Италији, закључак је заиста зачуђујући: становници свих покрајина пишу фирентински а говоре дијалектом свог краја, при чему се тај дијалект битно разликује од фирентинског.

– Сицилијанац појма о појму нема шта му прича човек из Пијемонта, а Калабријац не разуме ни слова од оног што говори становник Милана – тврди Алберто Моравија.

Историјске околности довеле су до тога да је званични језик постао фирентински дијалект који данас и називају италијанским: на њему су писали велики синови Фиренце – Данте, Петрарка, Бокачо, а касније и писци ренесансе. Ови аутори су својим генијалним делима овековечили свој дијалект учинивши га језиком свих Италијана. Интересантно је да се писани италијански 14. века готово уопште не разликује од модерног италијанског писаног, док је код других народа у том погледу сасвим другачије: на пример, данашњи Француз или Енглез не разуме језик својих предака који су живели у средњем веку, док се италијански писани језик од времена процвата Фиренце до данас уопште није променио.

В. М. С.

ТУНЕЛ – НЕ, МОСТ – ДА

Комитет Уједињених нација који заседа у Женеви предложио је владама Шпаније и Марока пројекат „чврсте и трајне везе између Африке и Европе" – висећи мост преко Гибралтарског канала који је на месту где се предвиђа изградња ширине 15 километара. Мост ће стајати две и по милијарде долара и може бити пуштен у саобраћај 2010. године.

Техничке појединости пројекта детаљно су разрађене и обећавају многе предности. Да би бродови могли несметано да пролазе испод моста, он мора бити висок 70 метара, на свака два километра биће постављени потпорни стубови... Од изградње подводног тунела у Гибралтару коначно се одустало јер ни најозбиљнија истраживања ове варијанте нису дала одговор на многа питања, између осталог ни о тлу испод мора, што у себи крије опасност од непредвиђених трошкова. А за мост се све тачно зна, све до последњег франка...

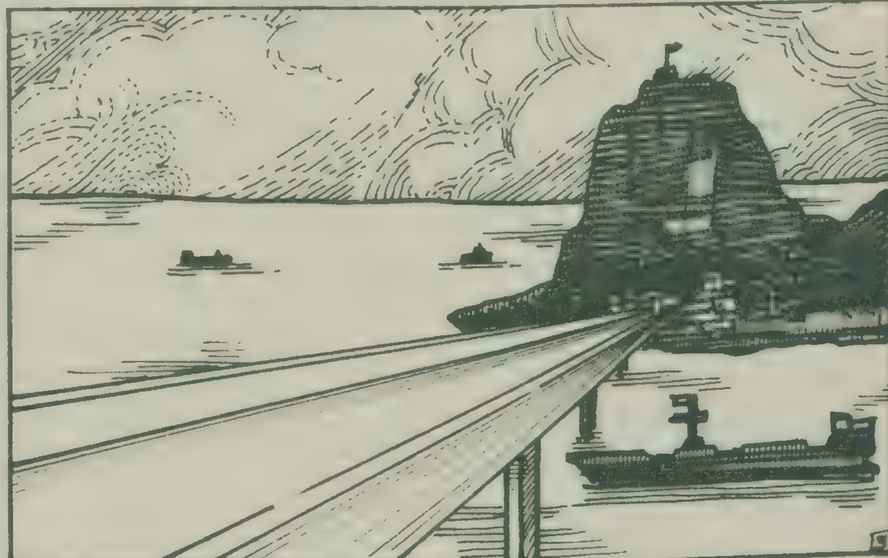

Илустровао Зоран Јовановић

Живот је прича, прича је живот

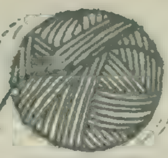

ВИДЕЛИ СУ НАПАД

ВИДЕЛИ СУ НАПАД РОЈ ВИТУСЕК И ЊЕГОВ СИН МАРТИН БИЛИ СУ У СВОМ АВИОНУ ИЗНАД ПЕРЛ ХАРБОРА КАДА СУ ЈАПАНСКИ АВИОНИ НАПАЛИ АМЕРИЧКУ ФЛОТУ

Сунце је играло жмурке иза облака док су седамнаестогодишњи Мартин Витусек и његов отац Рој, у свом породичном авиону типа аерника скаут, летели изнад Оаха на висини од 1.000 метара. Био је то идеалан дан за лет.

– Хајде око острва, тата! – замолио је Мартин када су у 7,30 узлетели са аеродрома Џон Роџерс у близини Перл Харбора. Скренули су ка истоку и полако се пели у висину надлетајући плажу на Виакики на којој, тако рано, још није било купача.

Хонолулу је уснуло лежао испод њих, а његови становници нису ни слутили да у том тренутку 190 јапанских авиона креће са севера ка острву. Први талас напада предводио је капетан Мицуо Фушида, ваздухопловни командир носача авиона „Акаги". Његов задатак био је да збрише флоту америчких носача авиона за коју се погрешно мислило да је укотвљена код Перл Харбора.

Испред Витусекових уздизали су се тамни кишни облаци и скоро потпуно заклањали планински врх

Илустровао Ненад Мирковић

Дијамантску главу. Мали авион је бацан час на једну час на другу страну. Рој Витусек је одмахнуо главом.

– Да пробамо другим путем – рекао је.

То су Јапанци

Мартин је погледао на часовник: 7.50. Двадесет минута су у ваздуху. Имали су још довољно горива да лете око острва. И док су летели изнад обале, отац и син су гледали под собом Перл Харбор, неуништиви „Гибралтар Пацифика", како се говорило.

Наједнoм, Мартин је угледао формацију авиона како се, испод авиона његовог оца, директно обрушава ка земљи, онако како је то видео на маневрима у џиновској поморској бази.

– Види, тата! – викнуо је. – П-40!

Његов отац је погледао црвене кругове на врховима авионских крила.

– До ђавола! – викнуо је. – Па то су Јапанци.

Дим и пламен су се уздизали са хидроавионске рампе на острву Форд. Један хангар је почео да гори.

Чудно, у том незаборавном тренутку другог светског рата – у 7.55 часова ујутру 7. децембра 1941. године – Витусекови су једини схватили да је Перл Харбор жртва непријатељског напада. Доле на тлу, многи су тражили друга објашњења: мислили су да је то маневар који је неком трагичном грешком пошао наопако.

Не знајући шта да учине, Витусекови су кружили изнад попришта борбе. Десетине авиона долазило је иза планина, а други су наилазили са запада. Паркирани авиони и велики хангари на пољу Хикем експлодирали су као лопте обавијени наранџастим пламеном. А онда су наишли бомбардери.

Изнад авиона Витусекових пролетела су два бомбардера. Мартин је јасно видео зелене отворе са обе стране из којих су заштектали пушкомитраљези. Меци су прошишали крај малог авиона, али срећом ниједан га није погодио.

А онда су Мартин и његов отац видели како торпеда падају у воду Перл Харбора остављајући за собом беле трагове. Амерички носачи авиона били су на маневрима, али су зато бродови, смртоносно погођени, тонули један за другим: „Аризона", „Оклахома", „Јутах", Витусекови нису више имали времена да посматрају.

Тора! Тора! Тора!

Рој Витусек је почео у спиралама да спушта авион, надајући се да ће додирнути тле пре него што наиђе следећи талас непријатељских авиона. Као неки наранџасти лептир који бежи пред јастребима, авион је слетео на писту аеродрома Џон Роџерс. Искочили су и почели да трче ка жбуњу тражећи заклон и пре него што је авион престао да рула.

Поново су наишли јапански авиони и поново су хангари почели да експлодирају. Мартин и његов отац су чули узвик Боба Тајса, њиховог пријатеља пилота. Шрапнели су га погодили. Потрчали су ка аернику ускочили и потерали авион ка рампи. Ту им је један механичар довикнуо:

– Бежите одавде! Неки пијани пилоти убили су Боба!

Неколико минута касније у својим колима јурили су ка граду. Рој Витусек, који је касније постао судија, зауставио је кола пред полицијом. Унутра је владала збрка. Дежурни полицајац тутнуо је две нашкрабане цедуље Мартину у руку и викнуо:

– Носи то у радио-станицу, брзо!

Мартин је ускочио у очева кола и потукао све рекорде у брзој вожњи. Неколико минута касније аларм је забрујао радио-таласима: „Ово је непријатељски напад, а не маневар. Сви војни службеници одмах да се јаве на дужност!"

Читавог дана Мартин и његова мајка су слушали вести преко радија. „Миниподморница са две особе опажена... Падобранци спуштени у кланац Колеколе".

Касније су војни стручњаци до танчина реконструисали напад на Перл Харбор. Али, изненађење које је изазвао овај напад никад неће бити заборављено. Командир Фушида јавио је тада о свом успеху историјском радио-поруком „Тора! Тора! Тора!"

Поново на месту

Мартина Витусека упознао сам 1960. на Универзитету на Хавајима. По занимању је геофизичар, сав заокупљен прављењем осетљивих сонарних апарата које спушта на дно океана у околини Хаваја. Ти апарати треба да сигнализу једну другу врсту напада – наилазак катастрофалних цунамија, огромних морских таласа, које изазивају подводни земљотреси.

Летећи око острва Оаху са др Витусеком, у новом пајпер черокију 140, видео сам тачно где су се његов отац и он налазили тог јутра. Из ваздуха смо посматрали снимање филма „Тора! Тора! Тора!" чије су се сцене одвијале на оном истом месту где су 2.403 Американца изгубила животе а 1.178 било рањено.

Мартин Витусек је пребледео кад смо угледали формацију бомбардера испод нас. Експлозије су одјекнуле под нама. По зноју на његовом челу знао сам да ће филм о јапанском нападу, који му се тако дубоко урезао у сећање, бити веран.

Дон Двигинс

Лик Оријан:

ПРЕТЊА СА ТРЕМЕНТАВЕ

III ДЕО

Окцор, Транцвол и Ројкор са Уједињених планета Трементаве дошли су на Земљу да би испитали могућност биолошког прилагођавања и продужења живота своје врсте.

Да би на то присилио Земљане, Окцор уништава неке значајне објекте. Али, Ројкор је против тога...

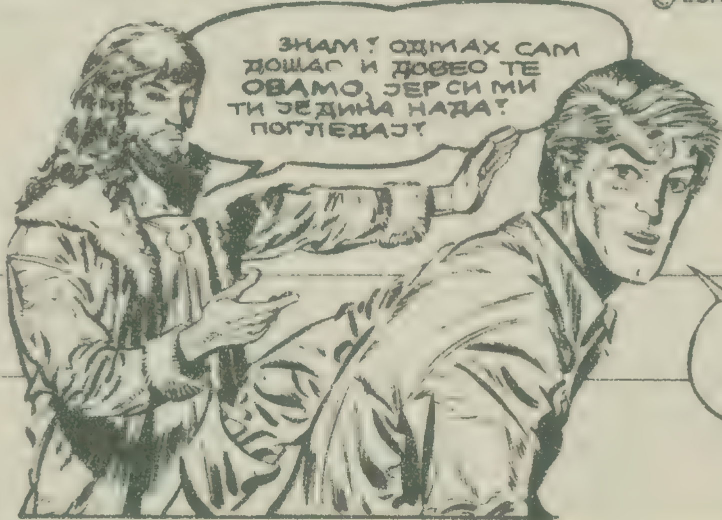

УЖАС! ОВАКВУ ПУСТОШ НИ У СНУ НИСАМ ВИДЕО!

А ТО ЈЕ, ИПАК, ПЛАНЕТА ЗЕМЉА, ЛИК!

ОВО ЈЕ ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА ЗОНА ГДЕ ОКЦОР ПРОВЕРАВА СВОЈА УНИШТАВАЈУЋА СРЕДСТВА!

УЖАС! ЗА ТРЕНУТАК САМ ПОМИСЛИО ...

ДА ЛИ ЈЕ МЕСТО БИЛО РАНИЈЕ НАСТАЊЕНО?

НЕ, АЛИ ЈЕ БИЛО ЗЕЛЕНИЛА, ПТИЦА И ЖИВОТИЊА!

СВЕ СУ ПРОЖДЕРАЛЕ ОНЕ ВАШЕ БАКТЕРИЈЕ!

ТАЧНО! ЗАТО ИДИ! УНИШТАВАЧ ЈЕ ТАМО!

ЈЕ Л' ТО ОКЦОРОВО СКЛОНИШТЕ?

ЈЕСТЕ! А ЗАШТИЋЕН ЈЕ ОД СВОГ УБИТАЧНОГ ОРУЖЈА СПЕЦИЈАЛНИМ ЗРАЦИМА КОЈИ ТЕБИ НЕ МОГУ НИШТА!

МОРАМ ОВИМ ТИПОВИМА СА ТРЕМЕНТАВБ ПОКАЗАТИ ДА СЕ МИ СА ЗЕМЉЕ НЕ ПЛАШИМО...

СЛИКА УНИШТЕЊА МИ ДАЈЕ СНАГУ ЗА КОНАЧАН ОБРАЧУН...

ТВОЈА СМЕЛОСТ ГРАНИЧИ СЕ СА БЕЗУМЉЕМ, ОРИЈАНЕ! ЧЕКАО САМ ТЕ!

!

А, ТУ СЕ КРИЈЕШ, ОКЦОРЕ! ДОШАО САМ ДА ТИ ПОКАЖЕМ ДА СЕ НЕ ПЛАШИМ!

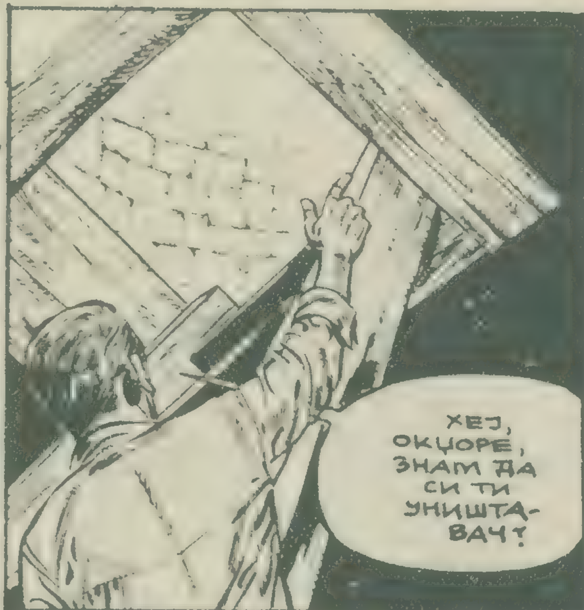
ХЕЈ, ОКЦОРЕ, ЗНАМ ДА СИ ТИ УНИШТА-ВАЧ!

НЕВЕРОВАТНО! ВИ ЗЕМАЉЦИ СТЕ ЧУД-НА СОРТА! САД СЕ КАЈЕМ ШТО САМ ИЗАБРАО ВАШУ ПЛАНЕ-ТУ!
СИЛАЗИШ ИЛИ ДА СЕ ПОПНЕМ?!

ПОПНИ СЕ, ХОЋУ ДА ТИ ПО-КАЖЕМ НЕШ-ТО!

ЕВО, САДА ЋЕШ ВИДЕТИ ДА СЕ НЕ ШАЛИМ!
И ЈА СЕ НЕ ША-ЛИМ, ОКЦОРЕ!

ШТА ЈЕ ТО? НЕ ИЗГЛЕДА МИ БАШ ОПАСНО?
ТО ЈЕ СУПСТАНЦА КОЈА ЋЕ ЗА ДВАДЕСЕТ ЧЕТИРИ ЧАСА УНИШТИТИ ПЛА-НЕТУ ЗЕМЉУ!

МОРАМ МИСЛИТИ НА НЕШТО ДРУГО, ДА НЕ ОСЕТИ КОЛИ-КО САМ ЗАБРИНУТ И УПЛАШЕН...
СТРАХ И СТРЕП-ЊА ЈЕ ОД-ЛИКА НИ-ЖИХ БИЋА, ЛИК!
3

ИАКО СТЕ УСПЕЛИ ДА УНИШТИТЕ РАЗА-РАЧКЕ ЋЕЛИЈЕ, ОВЕ ЋЕЛИЈЕ НЕЋЕТЕ! ОНЕ ЗА ТРЕНУТАК МОГУ ДА САГОРЕ САВ КИСЕОНИК НА ВАШОЈ ПЛАНЕТИ!

САГОРЕО ЈЕ САВ КИСЕОНИК? КАКВА ЈЕ ТО, ОПЕТ, КОМЕДИЈА?

ЗА ИНХАЛАЦИЈУ СМО ПРЕДВИДЕЛИ НЕКУ ГАСОВИТУ МЕШАВИНУ, СЛИЧНУ ВАШЕМ ВАЗДУХУ! ЗА ИНВАЗИЈУ СМО СПРЕМИЛИ РЕЗЕРВЕ!

НАШ НАРОД ЋЕ СЕ ПОВУЋИ У СКЛОНИШТА! КАДА ОСЛОБОДИМО ЋЕЛИЈЕ, ЏИНОВСКИ ПЛАМЕН ОНЕСПОСОБИЋЕ АТМОСФЕРУ ЗА ДИСАЊЕ!

ПОЖАР ЛАНЧАНОМ РЕАКЦИЈОМ! СКЛОНИ РУКЕ С ТИХ КОМАНДНИХ ПОЛУГА, ОКЦОРЕ!

ПРЕКАСНО! НЕСТАЋЕМО ЗАЈЕДНО!

А НЕ, ПРВО ЋЕШ НЕСТАТИ ТИ, УБИЦО!

МИЉАМА ДАЛЕКО...

ВАЉДА ОКЦОР ИПАК НЕЋЕ ТО УЧИНИТИ...

!

КРАЈ НАШИХ СВЕТОВА! ПРОКЛЕТИ БЕЗУМНИК! ИПАК ЈЕ ЛАНСИРАО ВЕЛИКО РАЗАРАЊЕ!

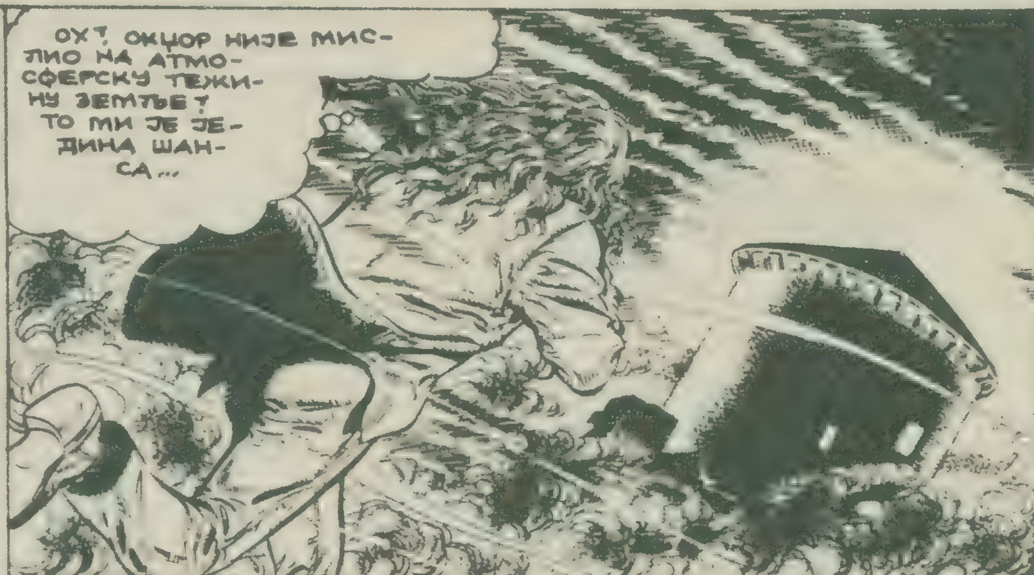
ОХ! ОКЦОР НИЈЕ МИСЛИО НА АТМОСФЕРСКУ ТЕЖИНУ ЗЕМЉЕ! ТО МИ ЈЕ ЈЕДИНА ШАНСА...

ВАТРЕНЕ ЋЕЛИЈЕ ВЕЋ СУ ПРОГУТАЛЕ ТРЕМЕНТАВУ... ОВДЕ МОГУ ЈОШ НЕШТО УЧИНИТИ...

АХ! ЉУДСКО ТЕЛО ЈЕ МАЊЕ ОТПОРНО... ГУШИМ СЕ...

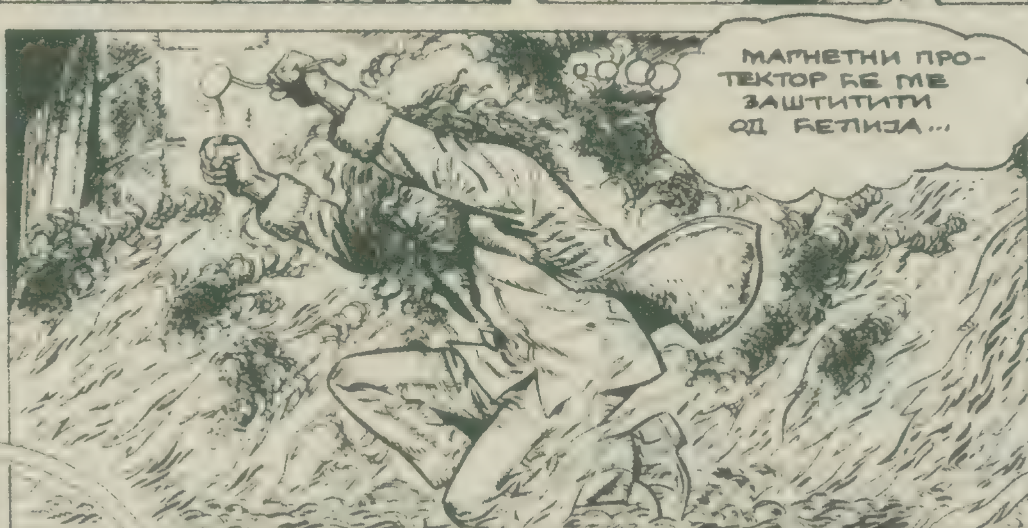
МАГНЕТНИ ПРОТЕКТОР ЋЕ МЕ ЗАШТИТИТИ ОД ЋЕЛИЈА...

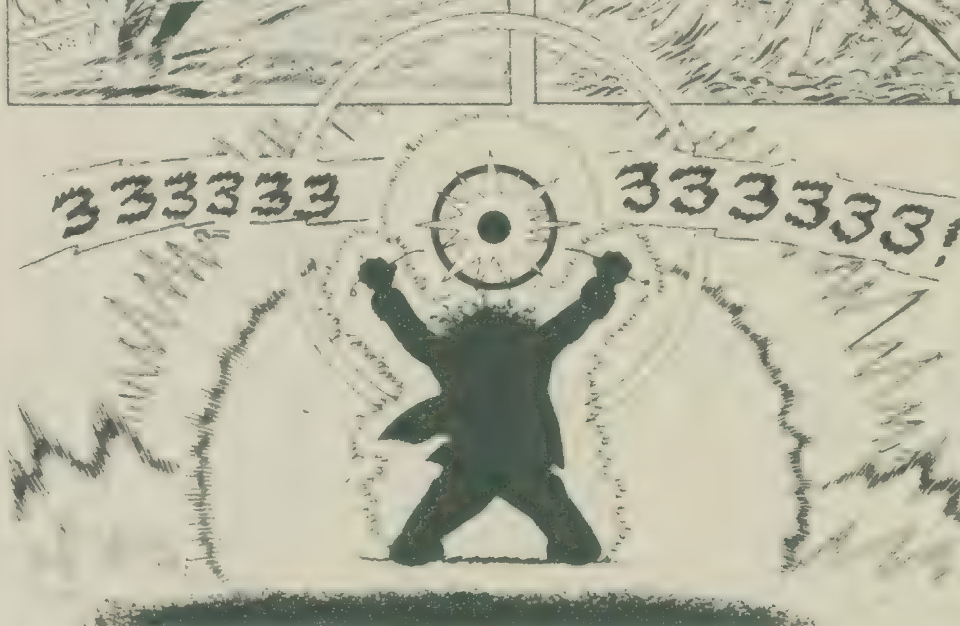
ЗЗЗЗЗЗ ЗЗЗЗЗЗ!

МОГАО БИХ ДА ТИ ПОШТЕДИМ ЖИВОТ, ОРИЈАНЕ! СВИ ЉУДИ ЋЕ УМРЕТИ! АЛИ ТВОЈА ПОСЛЕДЊА МИСАО ОТКРИЋЕ СЛАБОСТ ТВОЈЕ РАСЕ ПРЕД СВОЈИМ ГОСПОДАРИМА...

АЛИ... НЕ! НЕМОГУЋЕ! НЕ КИША СА ТРЕМЕНТАВЕ! НЕ ОВДЕ!

НЕ КИША! ООООХ!

УХ! СЛОМИЋУ РУКУ!

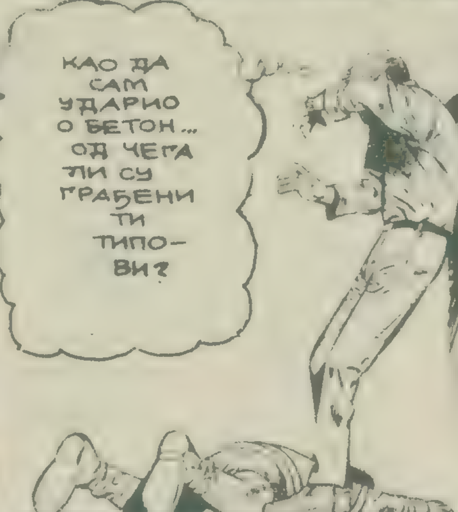
КАО ДА САМ УДАРИО О БЕТОН... ОД ЧЕГА ЛИ СУ ГРАЂЕНИ ТИ ТИПОВИ?

ОХ... ОВА ЧУДЕСНА КИША СПРЕЧИЛА ЈЕ ПРОПАСТ СВЕТА...

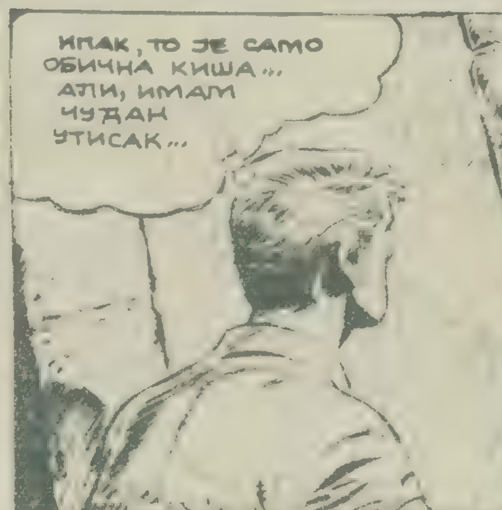
ИПАК, ТО ЈЕ САМО ОБИЧНА КИША... АЛИ, ИМАМ ЧУДАН УТИСАК...

ПА ТО ЈЕ РОЈКОР! ЖРТВОВАО ЈЕ СВОЈЕ ПРИВИЛЕГИЈЕ ЗА СПАС ЗЕМЉЕ! БЕЗУМНИК!

НЕКА ЈЕ СЛАВА ТРЕМЕНТАВИ!

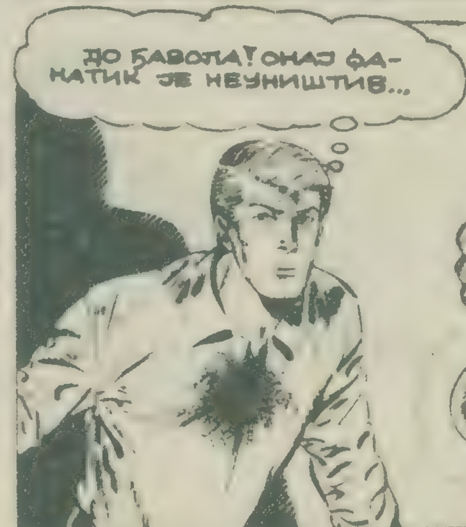
ДО ЂАВОЛА! ОНАЈ ФАНАТИК ЈЕ НЕУНИШТИВ...

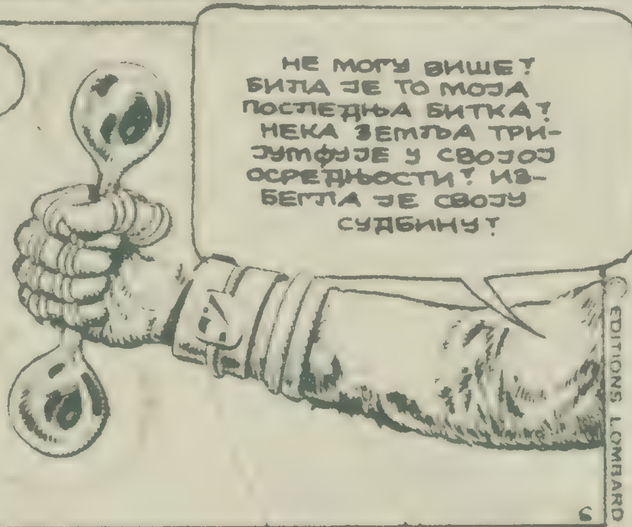
НЕ МОГУ ВИШЕ! БИЛА ЈЕ ТО МОЈА ПОСЛЕДЊА БИТКА! НЕКА ЗЕМЉА ТРИЈУМФУЈЕ У СВОЈОЈ ОСРЕДЊОСТИ! ИЗБЕГЛА ЈЕ СВОЈУ СУДБИНУ!
6

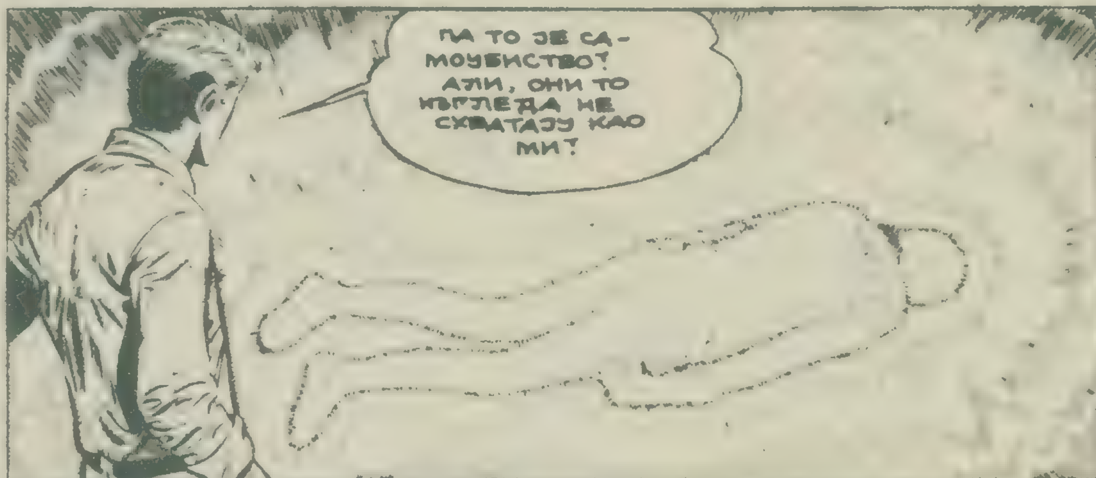
ПА ТО ЈЕ СА-МОУБИСТВО! АЛИ, ОНИ ТО ИЗГЛЕДА НЕ СХВАТАЈУ КАО МИ!

АЛИ... ЗАБО-ГА!

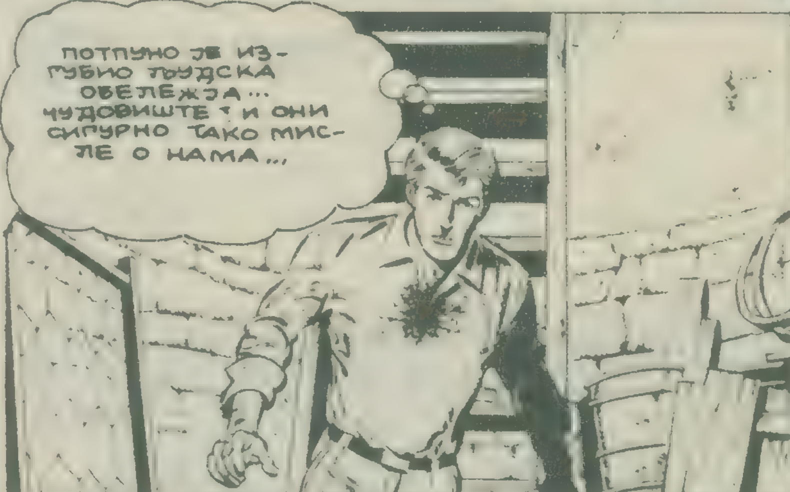
ПОТПУНО ЈЕ ИЗ-ГУБИО ЉУДСКА ОБЕЛЕЖЈА... ЧУДОВИШТЕ! И ОНИ СИГУРНО ТАКО МИС-ЛЕ О НАМА...

КИША... ВИШЕ НИ-ЈЕ ЧУД-НА...

АЛИ, СВЕ ТО ДУГУЈЕ-МО ЈЕДНОМ ... ГДЕ ЛИ ЈЕ ОН?
7

РОЈКОР!

СТАРИ МОЈ! ДА НИЈЕ ТЕБЕ БИЛО... МА ШТА ТИ СЕ ДЕСИЛО, НАШИ ЛЕКОВИ ЋЕ ТИ ПОМОЋИ!

ОДЛУЧИЋЕШ КАСНИЈЕ! ПРЕТРПЕО СИ НЕКИ ВЕЛИКИ СТРЕС, АЛИ ЋЕШ СЕ БРЗО ОПОРАВИТИ...
НИКАД... НИКАД НЕЋУ ДА СЕ ВРАТИМ НА ТРЕМЕНТАВУ...

И ЈА СЕ НАДАМ! МОЈ МАГНЕТНИ ЗАШТИТНИК УМАЛО ДА МЕ УБИЈЕ! АЛИ, САД ЈЕ ДОБРО... ОБЈАСНИЋУ ТИ...
?

ДА БИХ НЕУТРАЛИСАО ДЕЈСТВО ОКЦОРОВОГ УНИШТАВАЊА, МОРАО САМ ПРИБЕЋИ ЈЕДИНОМ СРЕДСТВУ КОЈЕ МЕ ЈЕ ВЕЗИВАЛО ЗА МОЈ СВЕТ! УСПЕО САМ! ЋЕЛИЈЕ ТРЕМЕНТАВЕ ВИШЕ НЕ ПОСТОЈЕ!

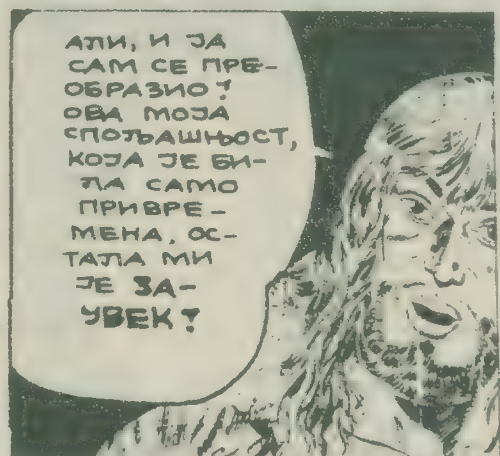
АЛИ, И ЈА САМ СЕ ПРЕОБРАЗИО! ОВА МОЈА СПОЉАШЊОСТ, КОЈА ЈЕ БИЛА САМО ПРИВРЕМЕНА, ОСТАЛА МИ ЈЕ ЗАУВЕК!

ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА ЈЕ У ПИТАЊУ НЕКИ УРЕЂАЈ КОЈИ НИЈЕ ПОДЛЕГАО ЗАКОНИМА ЗЕМЉЕ И ПОМОЋУ КОГА ЈЕ ТРЕБАЛО ДА СЕ ВРАТИШ У СВОЈ СВЕТ...
ДА! И НЕЋУ ЖИВЕТИ ДЕСЕТ ХИЉАДА ГОДИНА, РАЧУНАЈУЋИ ВАШЕ ВРЕМЕ, КАО ШТО САМ МОГАО...

ЗНАМ ДА МОЈИМ ВЕНАМА НЕ ТЕЧЕ ЉУДСКА КРВ, АЛИ ЋУ СЕ ТРУДИТИ ДА БУДЕМ ЧОВЕК, ЧОВЕК КАО ТИ, ОРИЈАНЕ!

УСКОРО СЕ НЕБО ОСУЛО ЗВЕЗДАМА. ТРЕМЕНТАВА ЈЕ ПРИПАДАЛА ЛЕГЕНДИ...
КРАЈ
8

БАГДАД ЈЕ У ВРЕМЕ ВЛАДАВИНЕ КАЛИФА ХАРУНА ЕЛ ПУСАХА БИО ВЕОМА МОЋАН И БУЧАН ГРАД.
НАША ПРИЧА ПОЧИЊЕ У ТРЕНУТКУ КАД ЈЕ НЕКИ ПАС ПОЈУРИО МАЧКУ...

ИЗНОГУД:
ЧАСОВИ ЦРТАЊА

ПИШЕ: Р. ГОШИНИ (R. GOSCINNY)
ЦРТА: ТАБАРИ (TABARY)

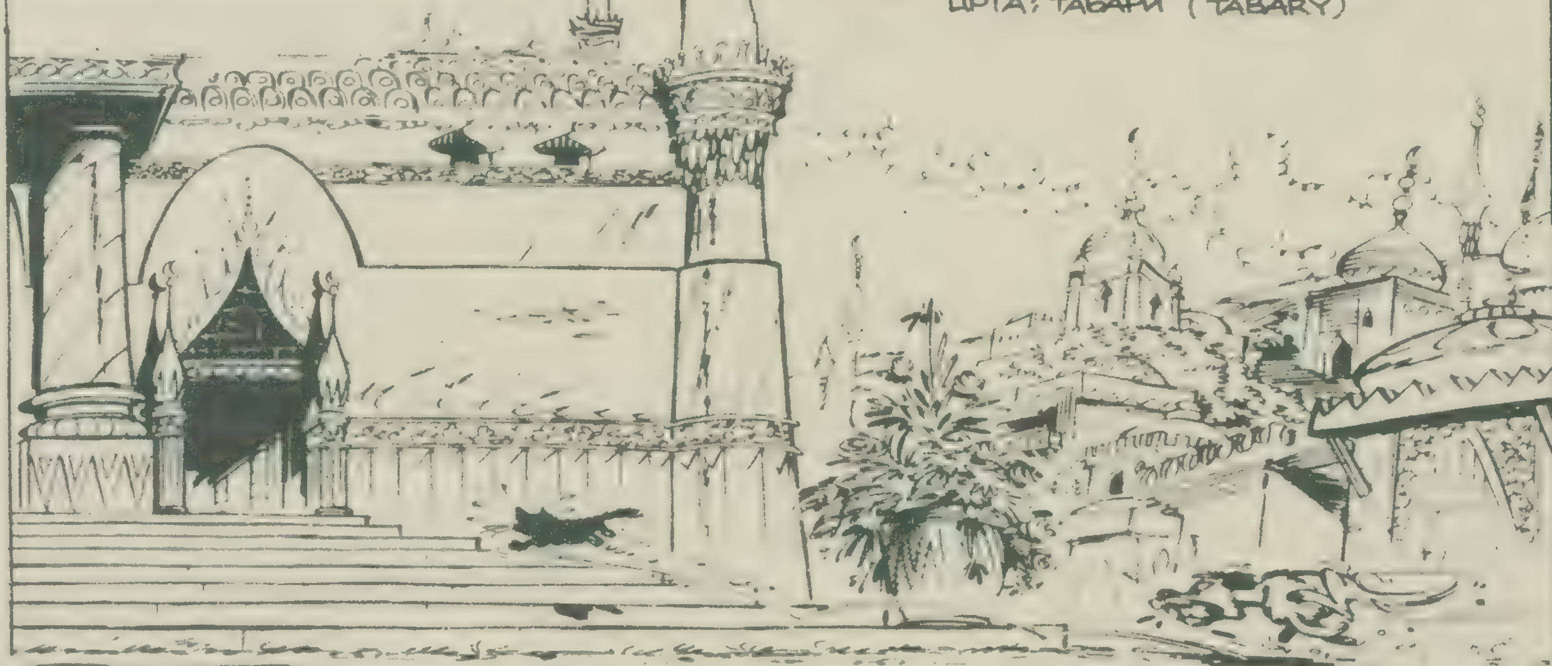

ХАЈДЕМО МАЛО У ШЕТЊУ, ДИЛАТЕ, ДА ИЗМЕЊАМО МИСЛИ...

ТРЕБАЛО БИ ЈЕР СУ ПОСЛЕДЊИХ ГОДИНА ПРИЛИЧНО ЗБРКАНЕ!

СИГУРНО СТЕ ПРЕПОЗНАЛИ ВЕЛИКОГ ВЕЗИРА ИЗНОГУДА КОЈИ САЊА ДА ПОСТАНЕ КАЛИФ УМЕСТО КАЛИФА...

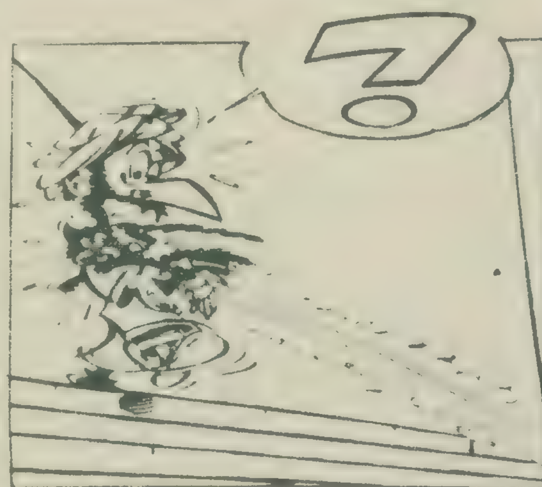

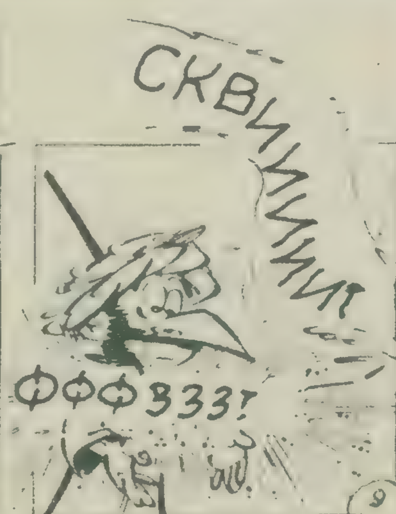

ХВАЛА, ТИ, МИЛОСРДНИ НЕЗНАНЧЕ!

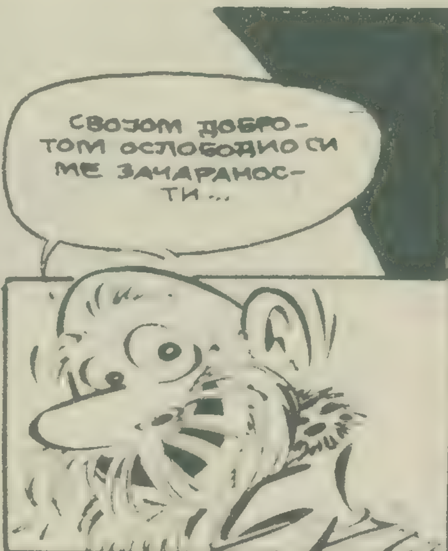
СВОЈОМ ДОБРОТОМ ОСЛОБОДИО СИ МЕ ЗАЧАРАНОСТИ...

ШТА ЈЕ ОВО? ЦЕО СВЕТ ЈЕ ПОЛУДЕО!
УХ! СПУСТИ МЕ САД НА ЗЕМЉУ, МИЛОСРДНИ НЕЗНАНЧЕ!

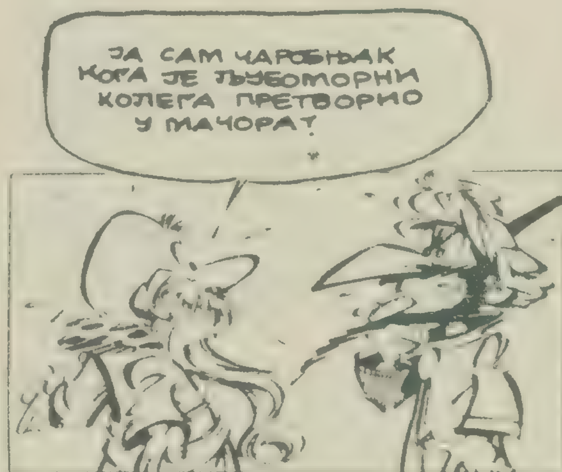
ЈА САМ ЧАРОБЊАК КОГА ЈЕ ЉУБОМОРНИ КОЛЕГА ПРЕТВОРИО У МАЧОРА!

ЧУДНО! ЧАРОБЊАК, А НИСИ МОГАО ДА ЗАШТИТИШ СЕБЕ ОД ДРУГОГ ЧАРОБЊАКА!
А ОНАЈ ПАС? МИСЛИШ ДА ЈЕ ТО ПРАВИ ПАС?!

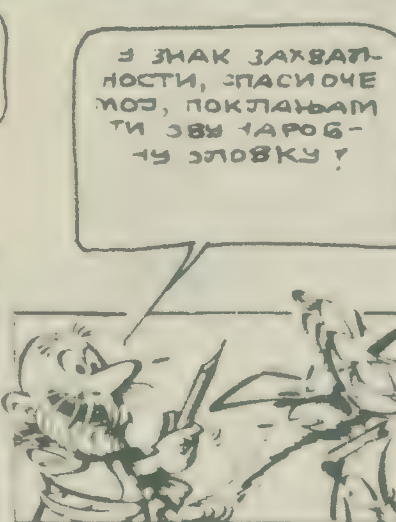
У ЗНАК ЗАХВАЛНОСТИ, СПАСИОЧЕ МОЈ, ПОКЛАЊАМ ТИ ОВУ ЧАРОБНУ ОЛОВКУ!

ОНАЈ ЧИЈИ ЛИК ЊОМЕ НАЦРТАШ, БИЋЕ ОДНЕТ НА ПУСТО ОСТРВО ЧИМ ЦРТЕЖ ПОЦЕПАШ!

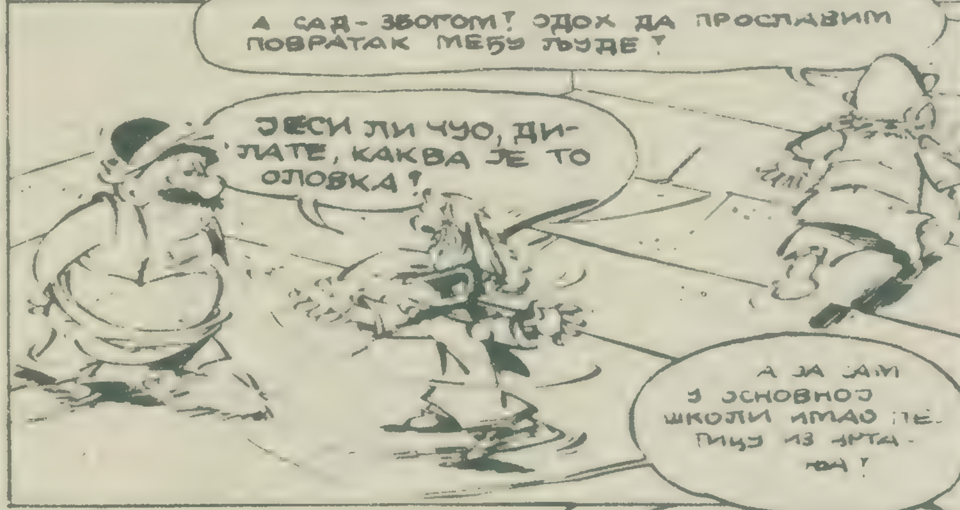
А САД - ЗБОГОМ! ОДОХ ДА ПРОСЛАВИМ ПОВРАТАК МЕЂУ ЉУДЕ!
ЈЕСИ ЛИ ЧУО, ДИЛАТЕ, КАКВА ЈЕ ТО ОЛОВКА?
А ЈА САМ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ ИМАО ПЕТИЦУ ИЗ ЦРТАЊА!

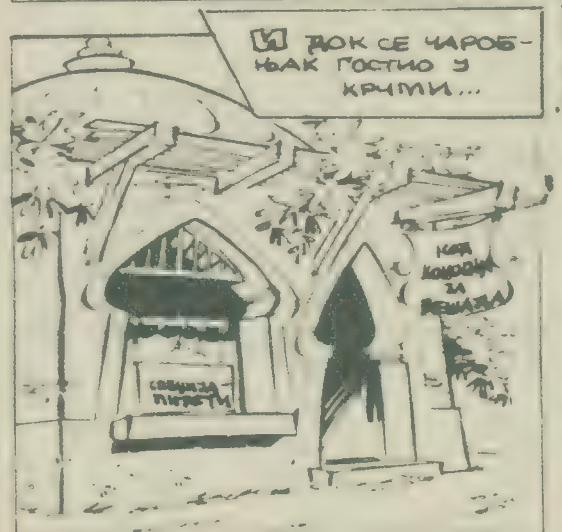
И ДОК СЕ ЧАРОБЊАК ГОСТИО У КРЧМИ...

... ИЗНОГУД ЈЕ ОСЕТИО КАКО СЕ У ЊЕМУ БУДИ УМЕТНИЧКИ ДАР...
ПАПИР! БРЗО!
ТОГА БАР ИМА НА СВАКОМ КОРАКУ!

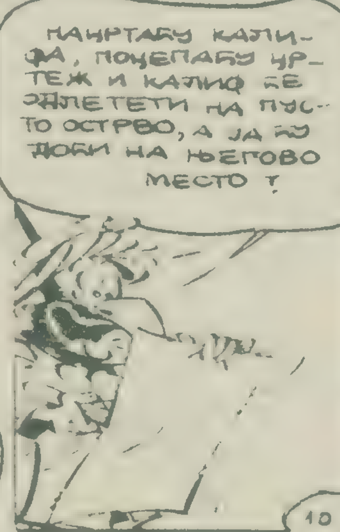
НАЦРТАЋУ КАЛИФА, ПОЦЕПАЋУ ЦРТЕЖ И КАЛИФ ЋЕ ОДЛЕТЕТИ НА ПУСТО ОСТРВО, А ЈА ЋУ ДОЋИ НА ЊЕГОВО МЕСТО!
10

ШТА КАЖЕШ, А?

НЕ ЛИЧИ БАШ МНОГО?
ЈА САМ НЕСХВАЋЕНИ ГЕНИЈЕ, ЗНАЧИ?!

ЦЕП!

САД САМ КАЛИФ УМЕСТО КАЛИФА!
ГАЗДА, ПОГЛЕДАЈ...

ПРВО ЋУ ДА ПОВЕЋАМ ПОРЕЗ! ШТА ТИ ЈЕ?!

КАЛИФ!

ТАЈ ЧАРОБЊАК МЕ ЈЕ ПРЕВАРИО!
НИЈЕ, НЕГО ТВОЈ ЦРТЕЖ НИЈЕ ЛИЧИО НА КАЛИФА!

ТАЧНО! РАДИО САМ ПО СЕЋАЊУ!

О, ГОСПОДАРУ, УСЛИШИ МИ ЈЕДНУ ЖЕЉУ! ХТЕО БИХ ДА ТЕ ПОРТРЕТИШЕМ! ДА ЛИ БИ МИ ПОЗИРАО?

КАКВА ДИВНА ИДЕЈА! НИСАМ ЗНАО ДА СИ И ЗА СЛИКАРА ОБДАРЕН, ДОБРИ МОЈ ИЗНОГУДЕ!
НЕ МРДАЈ, ЗАБОГА!

ЕВО!

НИЈЕ ЛОШЕ!
НЕЗНАЛИЦО! ОДЛИЧНО ЈЕ!
ДА ВИДИМ!

ЦЕП! ЦЕП! ЦЕП!

ОХ, ИЗНОГУДЕ, ТОЛИКО САМ ЖЕЛЕО ДА ВИДИМ...
?!

НИЈЕ УСПЕЛО! НЕ МИЧИ СЕ, ГОСПОДАРУ!
САМО ПОЛАКО... БЕЗ НЕРВИРАЊА, ДОБРИ МОЈ ИЗНОГУДЕ!
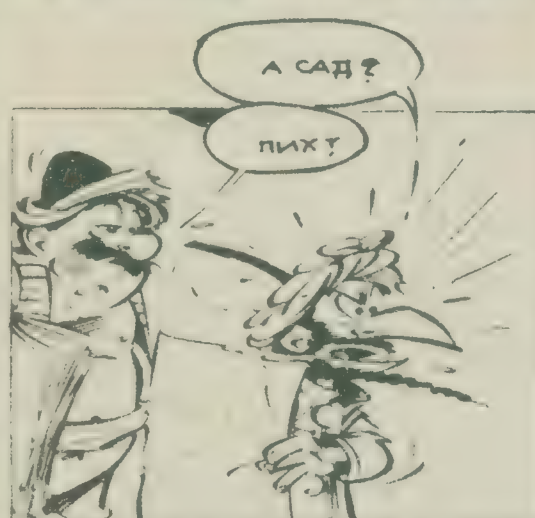
А САД?
ПИХ!

ДОБРО ЈЕ, КАД КАЖЕМ!
ИЗГЛЕДА ДА НИЈЕ -ЧИМ ЈЕ И ДАЉЕ ТУ!
ЦЕП!

ОХ, ГОСПОДАРУ, НЕ МРДАЈ СТАЛНО!

ТВОЈИ НАПОРИ СУ СРЦЕЦЕПАЈУЋИ, ИЗНОГУДЕ!
ЦЕП!

ПОСЛЕ МНОГИХ ПОКУШАЈА...
НИШТА...
ТИМ ГОРЕ, ДОБРИ МОЈ ИЗНОГУДЕ!

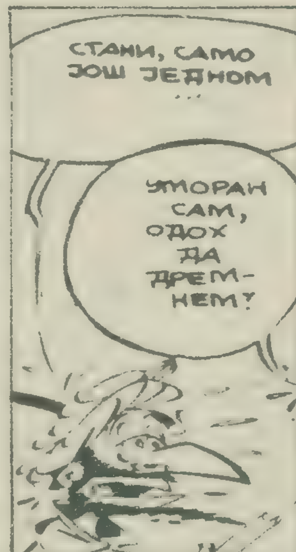
СТАНИ, САМО ЈОШ ЈЕДНОМ...
УМОРАН САМ, ОДОХ ДА ДРЕМНЕМ!

ПОМИРИ СЕ СА ТИМ ДА НЕМАШ ТАЛЕНТА, ГАЗДА!

НАУЧИЋУ ДА ЦРТАМ!
ЗНАШ И САМ ДА ЈЕ ТО ЗА ПОЧЕТНИКА ВЕОМА ТЕЖАК ЗАНАТ И ЗАХТЕВА МНОГЕ ЖРТВЕ...

ДАНАС СЕ ТРАЖИ КВАЛИТЕТ...
ТАБАРИ ЗВАНИ КАСНИЛАЦ

ОВО ЈЕ НАЈБОЉИ ЦРТАЧ У КАЛИФАТУ!
ТАБАРИ ЗВАНИ КАСНИЛАЦ

ДА ВАС УЧИМ ЦРТАЊУ? ТО ЈЕ ЗА ПОЧЕТНИКЕ ВЕОМА ТЕЖАК ЗАНАТ И ЗАХТЕВА МНОГЕ ЖРТВЕ... ДАНАС СЕ ТРАЖИ КВАЛИТЕТ!

УПРАВО САМ МУ РЕКАО ДА ЈЕ ТО ТЕЖАК ЗАНАТ И ЗАХТЕВА МНОГЕ ЖРТВЕ...
А ДАНАС СЕ ТРАЖИ КВАЛИТЕТ...

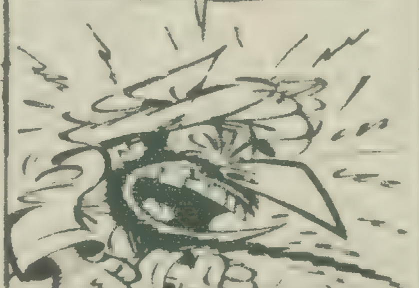
ТИШИНА! ИЛИ ЋЕШ МЕ НАУЧИТИ ДА ЦРТАМ, ИЛИ ЋУ ТВОЈ АУТОПОРТРЕТ ДА ИСЦЕПАМ НА КОНФЕТИЦЕ!

ШТА ЈЕ ОВО? СВИ МОЈИ КЛИЈЕНТИ УПОТРЕБЉАВАЈУ ИСТЕ АРГУМЕНТЕ!

ДА ПОЧНЕМО ОД ОВЕ ЈАБУКЕ...
МЕНЕ ЗАНИМАЈУ ПОРТРЕТИ, А НЕ САЛАТА!

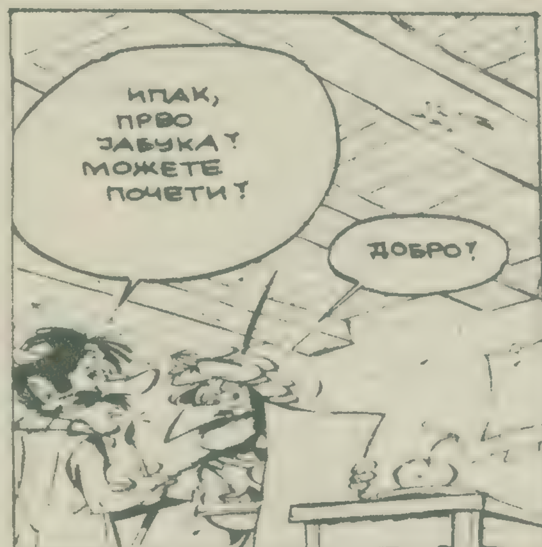
ИПАК, ПРВО ЈАБУКА! МОЖЕТЕ ПОЧЕТИ!
ДОБРО!

ЕВО!
ДА ВИДИМ!

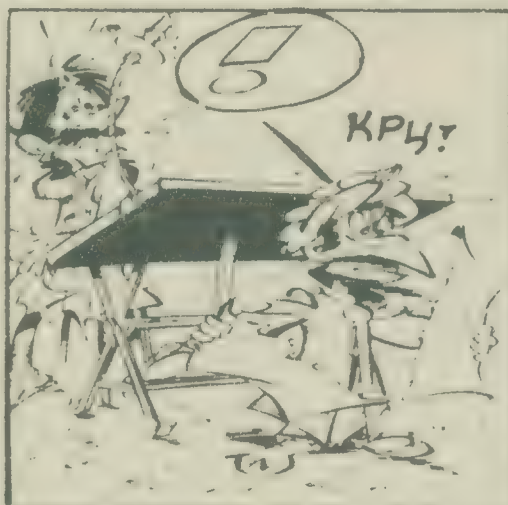
!
КРЦ!

НЕ ВАЉА!
СЛУШАЈТЕ, ЈА САМ ПРОФЕСОР И ЈА ОДЛУЧУЈЕМ ДА ЛИ ВАЉА!

САМО ВИ НАСТАВИТЕ, А ЈА МОРАМ ДА ЗАВРШИМ СТРИП ЗА СУТРАШЊЕ ИЗДАЊЕ!

После више часова ...
ОДЕ СВА МОЈА ХАРТИЈА, А ЈОШ НИСАМ ВИДЕО НИЈЕДАН ЦРТЕЖ!

НАЈЗАД!
МИСЛИМ ДА ЈЕ САД УСПЕЛО...

КРРЦ!

ЈЕСТЕ!
14

АЛИ, ЗАШТО ЦЕПАТЕ ЦРТЕЖ КОЈИ ВАМ СЕ ДОПАО?!
НЕ ВОЛИМ ЈАБУКЕ! ЕТО ЗАШТО! А САД ПРЕЛАЗИМО НА ПОРТРЕТ!

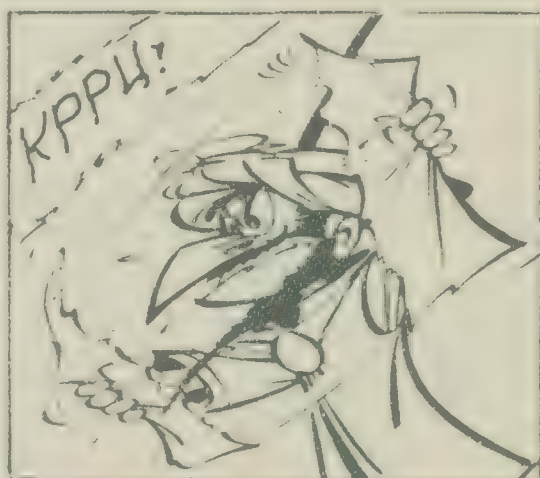

СВАКИ ПОЧЕТАК ЈЕ ВЕОМА ТЕЖАК. АЛИ, УЗ ПОМОЋ УЧИТЕЉА ИЗНОГУД ЈЕ НЕШТО НАУЧИО...

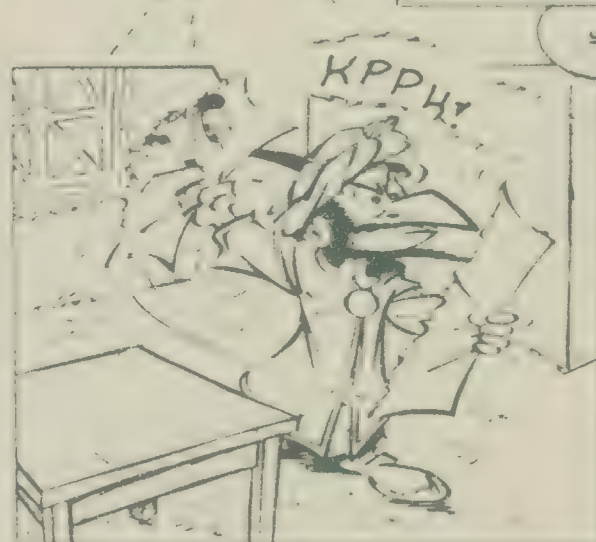

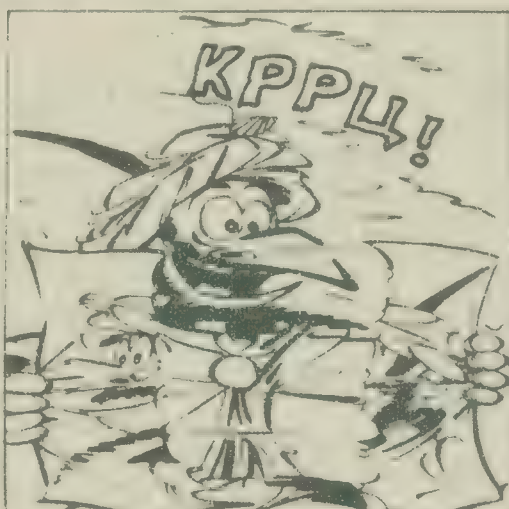

НА ЈЕДНОМ ДАЛЕКОМ ОСТРВУ ДОМОРОЦИ СУ У ЧУДУ ПОСМАТРАЛИ НЕОБИЧАН ПРИЗОР...

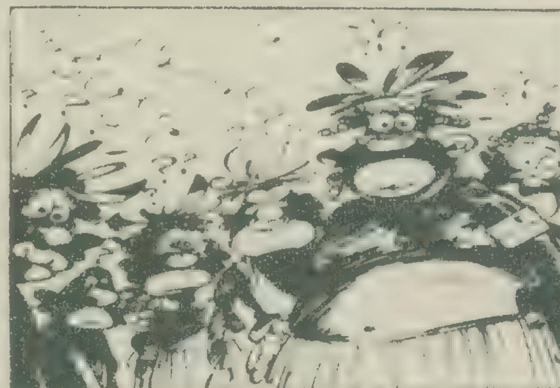

ИГРАЧКЕ НА ВЕТАР

ХЕЛИКОПТЕР – Чврст папир, димензија као на цртежу, просеците по пуним линијама а по цртицама пресавијте и то: А и С према себи, а В, D и Е од себе (види мали цртеж). Кад хеликоптер баците са висине, он ће дуго падати вртећи се у круг око ножице Е. Упозоравамо вас: не нагињите се сувише преко прозора или терасе!!!

ЗМАЈ – Дупли лист велике свеске пресавијте по линији (црт. а), извуците лењиром линије као на цртежу b, па пресавијте по њима (црт. с и d) Прохефтајте на неколико места по пресавијеној средњој линији и пробушите три рупе (црт. е) Са горње стране залепите дашчицу јаким селотејпом (црт. f) а кроз три рупе провуците конац.

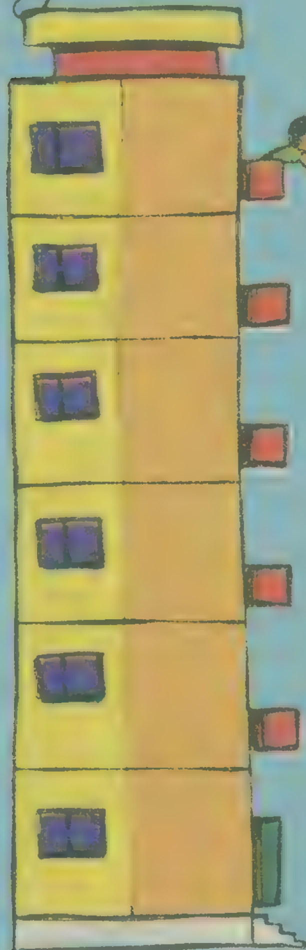

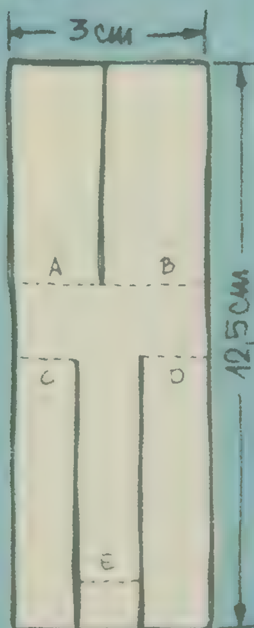

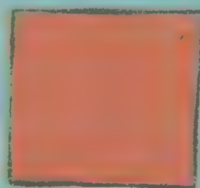

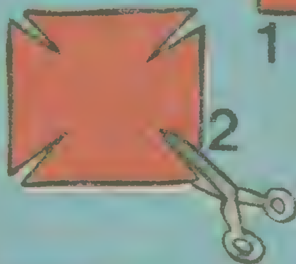

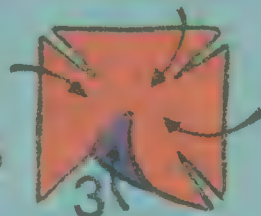

МЛИН – Квадрат (црт. 1) од папира димензије од 10 · 10 до 20 · 20 cm засеците по дијагоналама (црт 2) по један ћошак савијајте ка центру (црт. 3), кроз све ћошкове прођите чиодом или танким ексером, па испред ставите круг од папира а иза парче пластичне сламке па закуцајте на штапић (црт 4 и 5)

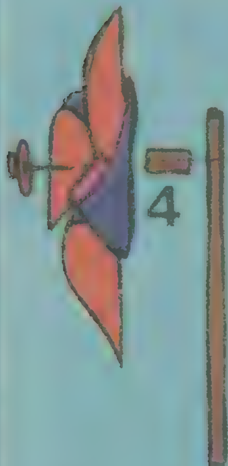

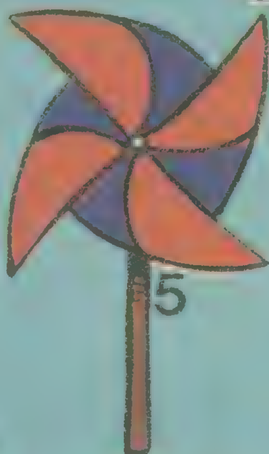

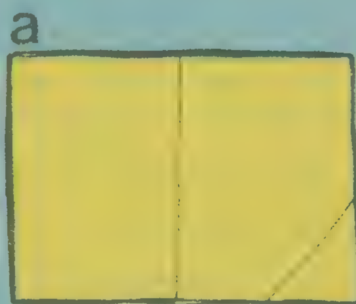

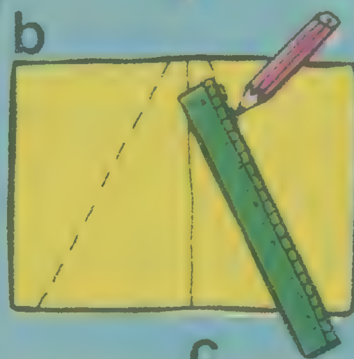

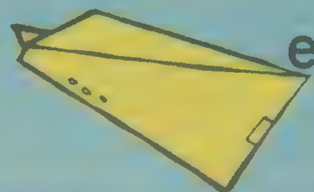

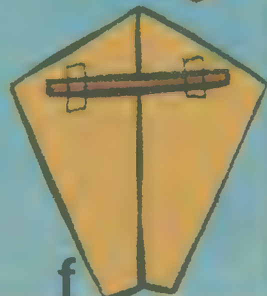

Незнани рекорди

ТАЛАС КАО ДВОСПРАТНА КУЋА

У ЕНЦИКЛОПЕДИЈАМА ПИШЕ ДА СУ НАЈВИШИ ТАЛАСИ НА ЈАДРАНУ ОКО ПЕТ МЕТАРА...

Свим лађама које су се у подне 21. децембра 1979. године затекле на Јадранском мору јављено је да се хитно склоне у најближу луку. Дунуо је олујни југо. На Палагружи, нашем острву најудаљенијем од копна, измерен је ветар од око 35 чворова (65 километара на час). Око 13 часова, 22. децембра, југо је брисао брзином од 75 чворова (140 километара на час) на Палагружи а у Сплиту 55 чворова или 102 километра на час.

Приморци нису излазили из својих кућа без нужде. Поморци су се одмарали у топлим затвореним бродским кабинама погледајући преко лукобрана на разбеснело отворено море. Најнеспокојнији су били житељи острва, потпуно одсечени од света.

Тачно 25 километара западно од истарског рта Камењак беспомоћно се повијала пловећа платформа „Панон". Члановима њене посаде чинило се да ће је сваког трена прогутати џиновски таласи који су били велики као кућа, па као две куће...

Прецизни инструменти на „Панону" забележили су 22. децембра, у 10 часова, талас висок десет метара и двадесет центиметара. Био је то до тог дана, и до данас остао, највиши талас измерен на Јадранском мору. Рекордне висине таласа измерене су и на мерним страницама Дубровника (8,9 метара) и Палагружа (8 метара).

Кад је олуја посустала, 23. децембра, стручњаци Хидрографског завода Југословенске ратне морнарице у Сплиту почели су мирно да проучавају резултате прикупљене са својих мерних станица. Сви извештаји показивали су да је децембарска олуја 1979. године оповргла многа дотадашња сазнања о Јадранском мору. Дотад се сматрало да су таласи највиши на јужном Јадрану, па на средњем, а ипак, рекордни талас од 10,2 метра измерен је на северном Јадрану.

Висина таласа резултат је укрштања неколико вредности: смера и брзине ветра, дужина привертишта и времена трајања дувања ветра. Затим, географског положаја, дубине мора... Случај је хтео да се ове величине за невреме најповољније сједине на северном Јадрану. И не само то. У пракси, поморству и хидрографији користи се такозвана „значајна висина" таласа (вредност која се добија кад се израчуна аритметичка средина једне трећине највиших таласа за одређени временски период мерења). Значајна висина таласа код „Панона" од 10 до 13 часова 22. децембра 1979. године била је 7,5 метара. Истог дана у 19 часова код Дубровника значајна висина је била 6,8 метара а на Палагружи 5,6 метара.

Мерења у поменуте три станице (Дубровник, Палагрұжа и Панон) врше се редовно, свака три часа. Ипак, Анте Смирчић из Хидрографског института ЈРМ и његове колеге не верују да ће се ускоро поновити резултати забележени у децембру 1979.

То ће сигурно олакшати посао нашим енциклопедистима да исправе неке податке у свезнајућим књигама. У некима још пише да су највиши таласи на Јадрану око пет метара.

Д. Ч.

БУРА ЈЕ СЛАБИЈА

Најјача бура узбуркала је Јадранско море од 7. до 9. јануара 1981. Тада је на платформи „Панон" измерен највећи талас који је подигла бура – седам метара и двадесет центиметара.

НЕПРАВДА, ПА ТО ТИ ЈЕ!

КОБРА У СОСУ

ЗМИЈАМА ЗАИСТА НИЈЕ ЛАКО ДА СХВАТЕ САВРЕМЕНОГ ЧОВЕКА: У МНОГИМ ЗЕМЉАМА ИХ БЕЗОБЗИРНО ТАМАНЕ, А У ИСТО ВРЕМЕ У ТИМ ИСТИМ ЗЕМЉАМА СТАВЉАЈУ ИХ НА АМБЛЕМЕ

Сасвим је сигурно да је на овој нашој планети тешко наћи дивљу животињу према којој људи имају толико предрасуда као што је то случај са змијом. Небројано је легенди, прича, бајки и свакојаких измишљотина о ужасима у којима главну улогу игра већ поменути гмизавац. И гле противуречности: у читавом свету људи се боје змија, а у исто време, још од давнина, обожавају их, клањају им се и користе их за лечење многих болести. Добивши неопходан лек справљен од змијског отрова, човек оздравља, али и даље панично бежи кад сретне живу змију или се труди да је, ако може, убије.

Код неких људи, рецимо, чак и помисао на змију изазива одвратност, а неретко смањује апетит. Код других је сасвим супротно. У неколико ексклузивних ресторана у Банкоку келнер ће се учтиво поклонити и љубазно насмешити кад гост поручи бифтек од питона или кобру у сосу. У Тајланду и још неким земљама југоисточне Азије постоје специјализовани дућани, па вољ' ти килограм кобре, две анаконде ил' четврт килограма обичне шарке.

Управо због те безобзирне трговине недавно је у Малезији избио прави мали рат између лекара и трговаца змијама. „Не дирајте змије, посебно кобре, остаћемо без лекова" упорно, и углавном узалудно, вичу лекари. Трговци слежу раменима и кажу да и они морају да живе, па ако лабораторије понуде више новца за змије од ресторана и дућана...

Ти, мој господару

У различитим крајевима света људи се различито односе према змијама. Европљани и становници Северне Америке сматрају да су оне бездушне злобнице, подмукле и опасне по живот. У исто време у Индији се сваке године бучно прослављају празници змија – „нагпанчами". И не само то: овде се један град зове Нагпур, планина Нага а река Нагари и свим овим именима заједнички је корен „наг", змијско божанство.

У прошлости је у читавом свету био раширен култ змије. Клањали су јој се Римљани, становници Крита, амерички Индијанци... Многи афрички народи градили су храмове искључиво за змије и у њима им се обраћали речима пуним заноса: „Ти, мој господару!"

Змијама заиста није лако да схвате савременог чо-

Кобра из Марока са својим газдом: захваљујући увреженом страху људи од змија, овај човек из околине Рабата зарађује за живот.

Природа се поиграла са њом, уместо отровних зуба подарила јој је имитацију. На њену срећу, то противници не знају па је се плаше к'о живе ватре.

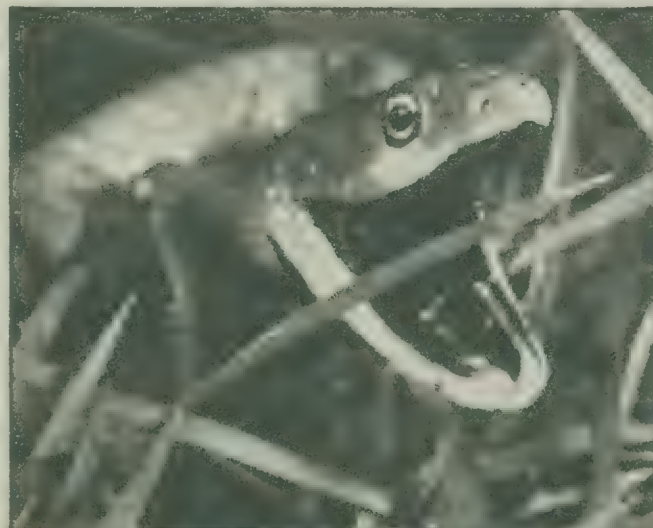

века: у многим земљама их тамане, а у исто време у тим истим земљама налазе се на амблемима медицинара, и то у разним варијантама: чаша око које се увија једна или две змије, затим жезло са једном или паром ових гмизаваца...

Историја настанка ових, на први поглед необичних, амблема повезана је с грчком и римском митологијом. Почело је с грчким богом лекарства Асклепијем (код Римљана је то Ескулап) који је приказиван са жезлом око којег се увија змија јер једна од легенди каже да су змијама позната лековита својства многих трава. Наравно, да би човек могао да их открије, мора да се претвори у змију. Асклепије не би био бог да то није успео, па кад је поново добио човечје обличје, врло успешно је лечио људе травама чију су лековитост знали само змије и – он!

Данас отров разних врста отровница има широку примену у медицини. Препарати справљени од њега помажу болесницима од епилепсије, стенокардије, хемофилије, реуматизма, ишијаса и многих других болести. Отров се користи и за серуме против змијског уједа, змија против змије. А колико је змијски ујед опасан?

Према подацима Светске здравствене организације сваке године ујед отровнице у свету пријави око петсто хиљада људи. Од тога тридесет до четрдесет хиљада умире, најчешће у Азији, Африци и Латинској Америци јер је у неразвијеним земљама ових континената медицинска заштита слаба па су несрећници принуђени да помоћ траже од племенских врачева.

Тридесет угрожених

На нашој планети живи више од две и по хиљаде врста змија. Од тога педесет плива тропским морима и све су, без изузетка, отровнице. На копну је могуће срести око четиристо врста отровних змија од којих је најкрупнија, и једна од најопаснијих, краљевска кобра из јужне и југоисточне Азије: достиже дужину од три до четири метра, мада су познати примерци дугачки и пет метара. Храни се змијама, најчешће другим врстама кобри, али нема ништа против гуштера и неких топлокрвних животиња. Најопаснија је у периоду размножавања кад женка у гнездо од лишћа излеже двадесет до тридесет јаја. Тешко ономе ко случајно нагази на гнездо! Напад је муњевит, а последице уједа најчешће су кобне.

Највећи број змија живи у земљама са жарким поднебљем. Иза поларног круга може се срести само обична шарка, а и она само у неким областима Скандинавског и Кољског полуострва. У овим суровим климатским условима шарка је приморана да више од двеста дана у години преспава на местима које мразеви заобилазе.

Колико живе змије? У природи је тешко наћи сасвим поуздан одговор, природњаци углавном наводе податке из зоолошких вртова, значи заточеништва. На пример, у Московском зоо-парку црни питон дугачак преко пет метара живео је око педесет година. Средњоазијске кобре дванаест до петнаест година.

За оне који се панично плаше змија ваља рећи да оне никада човека не нападају прве. Чак ни змијећинови чији мишићи могу да усмрте и вола. Змије људе углавном плаше сиктањем, чегртањем, учесталим и нимало пријатним звуцима кад се змијски прстенови тару један о други. Људе хвата страх и од њихове изненадне појаве, брзине, способности да се провуку кроз сасвим узане отворе, да пузе уз вертикалне површине, степенице и стабла дрвећа.

Људском страху од змија умногоме доприносе и њихова „тајанствена" склоништа: рушевине, напуштене грађевине, гробља, мочваре. Али, догађа се да се појаве и у центру велике вароши. Совјетски зоолог Игор Сосновски каже да памти узбуну у Москви: у једној фабрици усред бела дана створила се права правцата шарка. Тек уз помоћ људи из зоо-врта змија је на једвите јаде ухваћена. Загонетка је брзо решена: шарка је у фабрику стигла у гомили угља.

Познаваоци змија тврде да човек нема разлога да их се плаши. Једноставно, треба их избегавати, а ако је то немогуће онда им се бар склонити с пута. У случају да вас змија ипак уједе, најбоље је што хитније се обратити лекару.

Никако их не треба безразложно уништавати, у неким земљама света то је чак и противзаконито јер се тридесет врста отровница налази на индексу међународне Црвене књиге о угроженим врстама. Њихов нестанак осетиће човек на својој кожи јер ће остати без драгоцених лекова

П. М.

ВЕСТИ ИЗ ПРВЕ РУКЕ

МАЛО АРСЕНА, МОЛИМ!

Арсен се сматра једним од најотровнијих хемијских елемената и због тога се у последње време његова неорганска једињења избацују из свих лекова као и из минералних ђубрива. Међутим, неки уголедници из САД, Савезне Републике Немачке сматрају да је то грешка. Јер, огледи на животињама показали су да одређена количина арсеновог трисулфида у храни неутралише деловање канцерогених материја па самим тим смањује вероватност оболевања од рака. Слично дејство има и присуство селена у храни. Како су утврдиле екипе лекара из САД, Белгије, Финске недостатак овог елемента у организму осим рака изазива и срчана обољења. А главни кривац што га нема довољно јесте индустрија која у атмосферу избацује сумпорни гас. Од њега касније настају такозване сумпорне или киселе кише које разграђују једињења селена у природи.

СУПЕР КИСЕЛА БУБА

Један малешни инсект који личи мало на шкорпиона, мало на паука, а живи у тропским шумама Централне Америке кад хоће да се заштити од непријатеља употребљава 84 процентну сирћетну киселину коју сам израђује и носи је у специјалном балончићу. (Поређења ради концентрисана сирћетна киселина, такозвана есенција, садржи 80 процената.) Млаз ове смесе мали инсект избацује на даљину од 60–80 центиметара.

Илустрације: Димитрије Костић

ИНТЕРКОНТИНЕНТАЛНИ ЛЕТАЧИ

Многе врсте птица способне су да превале огромна растојања без заустављања. Тако, рецимо, птице које прелећу Мексички залив проведу у ваздуху многе и многе сате док не савладају огромно растојање од 1100 километара. Рекорд у даљини летења, који уз то укључује и потпуно одрицање од хране држи златна звиждовка која без спуштања прелеће Тихи океан између Аљаске и Хавајских острва, што износи равно 3.500 километара. Средња брзина лета је 50 километара на час.

Изван сваке „спортске конкуренције" је велики албатрос који има размак крила до четири метра. Живећи на јужним ширинама, ношен јаким ветровима и олујама, он често облети и целу Земљину куглу!

У ПОСЕТИ АУТОМОБИЛСКОМ КЛУБУ „ВЕТЕРАН"

ДОТЕРАНИ СТАРИ ФИЈАКЕРИ

„ЗАБАВНИК" ИМА ЧАСТ ДА ВАМ ПОКАЖЕ ПЕТ ПРИМЕРАКА СТАРИХ АУТОМОБИЛА КОЈЕ ИНАЧЕ НЕМАТЕ ПРИЛИКЕ ДА ВИДИТЕ

Већ две и по године се у невеликој, клупама пренатрпаној просторији Ауто-мото друштва „Вождовац", сваког четвртка окупљају мање-више иста лица. Дају један другом поверљива обавештења где да нађу карданску осовину, ручицу мењача, разводник паљења, где може јевтиније а квалитетно да се офарба ауто.

У свим тим разговорима најчешће помињана реч је отпад: све потраге најчешће почињу и завршавају се на њему. Трају годинама. Али, не мари. Важно је да се једног дана на улицу извезе угланцани лепотан из нама већ далеке 1951. или, још боље, 1926. године. А њих би било више, кажу у клубу „Ветеран", кад би имали просторију у коју би могли да сместе радионицу и помажу један другом у раду. Овако, ко се како снађе. Реконструкције старих аутомобила и мотоцикала се обављају у двориштима, тесним гаражама, викендицама, па и на улици. Уз сталну опасност да случајни пролазник случајно шутне драгоцени шраф у отвор канализације.

МОТОР НЕШТО ВЕЋИ ОД ШУНКЕ покреће „фиат 500 Б кабриолет", ауто много познатији под именом тополино (на италијанском: мишић). Конструисао га је 1936. године инжењер Данте Ђакозе. У време кад се појавио, **тополино** (претеча данашњег фићиног мотора и мењача) био је први модерни, малолитражни ауто чија је потрошња била између 4 и 5 литара на 100 km. Толико троши и сада, каже Јовица Симић, власник мишића на слици. Фиат 500 Б кабриолет је нешто измењена верзија тополина чија је производња почела 1948. године. Радна запремина му је 575 ccm, мотор је са 4 цилиндра, термосифонским хлађењем, снаге 16,5 KS. Максимална брзина је 100 km/h. Симић је свој тополино нашао под дудом у једном дворишту у Панчеву. Ту је стајао пуних 25 година пре него што је овом заљубљенику у старе аутомобиле запао за око. Шта је било с деловима није тешко замислити, срећом нешто је сачувано у ислуженој корпи за веш. И тако, део по део, што преправљен, купљен, направљен, тек мишић изазива задивљене погледе на београдским улицама.

ПОСЛЕДЊЕ УТОЧИШТЕ овог **„форда ајфела"** био је пласт сена у дворишту једног војвођанског сељака. Ту га је сасвим случајно нашао Београђанин Ђорђе Прокић и одмах купио. Код њега није остао дуго: преселио се у двориште Боре Петровића који је у њему видео сасвим згодну играчку. Због те играчке је додуше месецима обијао прагове пријатеља, познаника, мајстора, данима молио, кумио, обећавао, улагивао се. Недостајали су му мотор, мењач, раткапне, фарови. Сада све то има и с најновијим власником Војиславом Радивојевићем спрема се да крене на такмичење ветерана у Љубљани. Надамо се да му његових 48 година неће бити препрека да заврши трку.

КАД МРТВИ МИРУЈУ је један од последњих филмова у којем је учествовао **мерцедес** на слици. После њега уследио је „ангажман" у „Великом транспорту" у којем је био један од оних који је извукао дебљи крај. Не само што није добио обећани хонорар већ се није ни појавио у филму јер је – затајио. Заправо не он, већ неко ко је требало да се стара о њему, филмаџије или транспортери, остаће тајна. У Београд је враћен кришом и искрцан без знања власника. Имиџ му је био толико промењен да га овај у првом тренутку није ни препознао. Мораће пуно да се ради да би му се повратио изглед из 1951. године. Прегрмеће он и то: баш као и онај ДДТ на који је грешком вожен.

НИКО НИЈЕ ХТЕО амфибију коју је др Порше развио из возила познатог као КИБЛ. За њу није хтела да чује ни пешадија, ни морнарица а ни моторизоване јединице нису знале шта би с њом. Вероватно је да би се њена производња потпуно угасила да се није заинтересовала – авијација. Поршеова амфибија се показала сасвим згодна, не толико за форсирање река, чему је и била намењена, колико за превоз пилота од зграде до авиона. Сасвим лепо могла је да послужи и као покретно митраљеско гнездо. Све то није утешило произвођача („Фолксваген") па је преко владе издејствовао декрет којим је понтронерији наложено да је купи. Оно што важи за сва возила са Фолксвагеновим знаком. важи и за ово: једина мана мотора је што увек кресне. Тако бар каже њен власник Драган Делић који је већ 25 година користи за пецање на Дунаву. Амфибија 166 има уграђен мењач са редуктором (8 брзина + рикверц) и вучу на сва четири точка. Брзина на сувом јој је 80 km/h а у води 10 km/h. Потрошња на 100 km на сувом је 9,5 а у води 10 l.

ИНДИЈАН је амерички мотоцикл чија је готово сва производња била продата саобраћајној полицији. Не само у Америци већ и у Европи па и у нашој земљи. Додуше, пре рата. За разлику од других мотоцикала, **индијан** има гас с леве стране (то због тога да би полицајац у вожњи могао да употреби оружје), радну запремину од 750 ccm, мотор од 27 KS, 3 брзине, ручни мењач и квачило као код аутомобила.

Олга Вукадиновић
Снимио: Милан Рашић

ХИТ

КО СУ...

ТОБРУК

Група је основана 1981. у Бирмингену. Данас важи за једну од бољих у хеви метал жанру. Годинама су били „неуморна предгрупа". Имали су задовољство да свирају испред група Дајмонд хед, затим Лите Форд, Бон Жови, Мановар, УФО... Значајне позиције донео им је овогодишњи сингл „Falling" и деби албум „Wild On The Run". Обе плоче налазе се на специјализованим листама. Групу чине: Снејк, певач, Најџел Иванс, гитара, Мик Њумен, гитара, Џем Дејвис, клавијатуре, Мајк Бреди, бас и Еди Финчер, бубњеви.

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

НОВИ ЕЛВИС?

Недавно је у Мемфису исписан велики графит „Елвис живи у лику Билија Ајдола". Да је то стајало на зиду било ког другог града, не би имало исти значај као у Мемфису, главном граду Елвисове каријере. Зна се да су многи добили епитет „нови Елвис" али их је управо то бреме и уништило. У случају Билија Ајдола то је другачије. Овај Енглез који живи и ради у Њујорку својим албумом „Бунтовнички поклич" постигао је сјајан успех. Публика га је подржала као ниједног солисту у последњих пет година. Можда је, стварно, нови Елвис на помолу?!

15 ЧИЊЕНИЦА О... ҮАЈТСНЕЈК (WHITESNAKE)

1. Када се говори о Уајтснејку, онда се обично прича о Дејвиду Ковердејлу, певачу и вођи овог супер састава.

2. Дејвид је рођен септембра 1951. у источној Енглеској а у свет великог рока улази 1973. када замењује Јана Гилана у веле-саставу Дип парпл.

3. По распаду чувене групе (1976) снима соло албум „Whitesnake" и око себе окупља студијско друштво велике репутације.

4. После другог албума „Northwind" оснива David Coverdale's Whitesnake који сачињавају Мик Муди, Нил Мареј, Берни Марсден...

5. Како је излазио који нови албум, увек су се дешавале спектакуларне персоналне промене. Уз албум „Trouble" представља се као клавијатуриста Џон Лорд.

6. Већ после следећег албума („Love Hunter") у постави се налазе три Парпл ветерана. Нова појава је бубњар Јан Пеис

7. Светски угледан бенд постају у августу 1980. после Рединг фестивала и албума „Live In The Heart Of The City".

8. Изменама никад краја. Пратећа појава је растући статус широм планете. Плоча која то потврђује зове се „Come And Get It".

9. У тренутку велике популарности повлаче се. Пауза траје пуних осамнаест месеци. Када су их прежалили, они се враћају албумом „Saints & Sinners" (1982).

10. У августу 1983. тријумфују као звезде програма код замка Донингтон у Енглеској. Сматра се да је то један од кључних момената каријере

11. Уз албум „Slide It In" нова супер постава: уз старе, ту су још два нова аса – бубњар Кози Пауел и гитариста Џон Сајкс.

12. Прошлог пролећа објављена је вест да се обнавља Дип парпл То практично значи одлазак Џона Лорда из поставе.

13. У облику квартета снимају неколико албума а Ковердејл тврди: „Ово је права постава". Да набројимо Ковердејл, Пауел, Мареј и Сајкс су прави.

14. Јануара 1985. појављују се на фестивалу у Рију пред одушевљених 400.000 гледалаца.

15. Последњи одлазак: Кози Пауел се прикључио Емерсону и Лејку. То не би ваљало протумачити као крај приче о „белој змији".

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Када ми засвирамо како умемо, шрафови се олабаве на аутомобилима паркираним близу дворана где наступамо"

ВЕНОМ

СВАКА СЛИКА ПРИЧА

ЕДО ЈЕ ИЗ ЗАДРА

Едо Занки је тренутно најпопуларнији немачки соул певач. Мање је познато да је рођен у Задру, али је каријеру правио (и направио) у Немачкој. Да је његова популарност велика потврдила је недавно серија концерата на којима га је публика изузетно прихватила. На овој фотографији Едо Занки је први здесна. Остали су чланови његовог пратећег састава.

ПРОЛЕТЊИ ЕВРО ХИТ

МОДЕРНА „ЖВАКА"

Једна од најслушанијих и најпевљивијих ствари овог пролећа је песма „Срце си ми, душа си ми" („You're My Heart, You're My Soul") у интерпретацији дуета „Модерна говоркања" (Modern Talking). Реч је о композитору Дитеру Диди Болену (27 година) и Томасу Андерсу (21 година) који заједно раде неколико година у Хамбургу а ово им је прва песма и први пун погодак.

Занимљива је судбина хита. После објављивања, прошлог новембра, плоча је дуго таворила и тек се у фебруару одједном чула на таласима свих радио-станица. Касније је постала најслушанија песма Европе.

СВЕ ПЛОЧЕ

ЏО ЏЕКСОН

(JOE JACKSON)

„Look Sharp" (A & M, 1978)
„I'm The Man" (A & M, 1979)
„Beat Crazy" (A & M, 1980)
„Jumpin' Jive" (A & M, 1981)
„Night Day" (A & M 1982)
„Mike 's Murder" (A & M, 1983)
„Body Soul" (A & M, 1984)

„ROXY" МУЗИКА

Група старијих музичара из Сарајева који су досад свирали у пуно различитих састава окупили су се почетком прошле године и оформили састав „Roxy". Незванични вођа групе је Мирко Маноилов, бас гитара, који је написао музику и текст за све композиције на плочи, изузев за песму „Кад ждралови лете" коју је урадио клавијатуриста групе Дамир Арсланагић. Плоча се зове „Стимуланс" и снимана је у јесен прошле године у Загребу и Сарајеву. Мирко Маноилов се први пут озбиљније представио југословенској публици у пролеће 1983. године када се прикључио групи „Азра" заменивши њиховог бас гитаристу који је отишао у војску. Музика на плочи групе „Roxy" носи елементе старијег рокенрола, какав је и „Азра" неговала, али обојена дувачима и интензивније коришћеним клавијатурама вуче на фанк.

Очекује се да ових дана група крене на турнеју и уживо представи свој албум првенац.

ПРИПРЕМА РЕДАКЦИЈА ЛИСТА **Rock**

НОВА НАГРАДНА ИГРА „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" И РО „ТОКО"

ЗЛАТНИК У ШКОЛСКУ ТОРБУ

Данас објављујемо ДРУГИ део задатка наградне игре „ЗЛАТНИК У ШКОЛСКУ ТОРБУ" коју су за вас припремили РО „ТОКО" из Домжала и „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

Сви који, на крају игре, тачно реше постављени задатак имају могућност да добију једну од 105 вредних награда. Зато се вреди помучити јер је игра занимљива и подстиче машту.

У ОВОЈ ИГРИ ОЧЕКУЈЕ ВАС *ПЕТ* ПРЕМИЈА И *СТО* НАГРАДА У ВРЕДНОСТИ ОД *30* МИЛИОНА СТАРИХ ДИНАРА

УПУТСТВО

Пред вама је други део задатка. Исеците га и сачувајте као и претходни. Тек пошто објавимо још два дела моћи ћете да сложите причу у сликама чији је главни јунак МЕДВЕДИЋ који је иначе заштитни знак фирме ТОКО и налази се на свим школским торбама које израђује овај познати југословенски произвођач. У Забавнику од 28. јуна (уз четврти део задатка) даћемо упутства како да шаљете одговоре. До тада исецајте и чувајте илустрације на којима се налази медведић са својим шумским пријатељима.

Медведић је нови заштитни знак програма школских торби ТОКО

ПРЕМИЈЕ

- ЈЕДАН ВЕЛИКИ ЈУБИЛАРНИ ЗЛАТНИК „ПОЛИТИКЕ"
- ЈЕДАН МАЊИ ЈУБИЛАРНИ ЗЛАТНИК „ПОЛИТИКЕ"
- ТРИ ЈУБИЛАРНА СРЕБРЊАКА „ПОЛИТИКЕ"

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ОСТАЛЕ НАГРАДЕ

- ПЕДЕСЕТ ШКОЛСКИХ ТОРБИ „ТОКО"
- ПЕДЕСЕТ ПЕРНИЦА ЗА ШКОЛСКИ ПРИБОР

ТОКО ТОКО ТОКО ТОКО

Дочекајте нову школску годину с новом торбом!

КУПОН БРОЈ 2

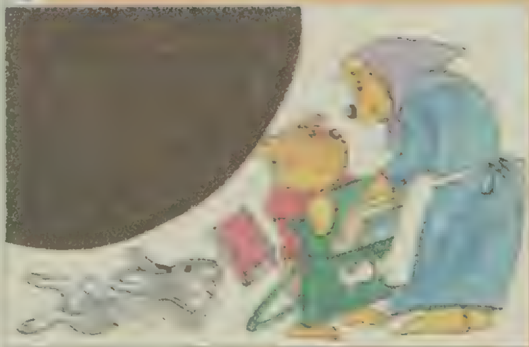

Свађајте се, Уредништво не сноси одговорност

Нек сви знају каки си!

У прошлом веку владао је код нас обичај да се приватне ствари расправљају преко новинских огласа, уместо личном преписком, као што је ред

Уцвељена београдска удовица написала је пре сто година тестамент и објавила га у листу „Видело":

„Одмах, чим умрем, да се на мојој кући зазидају сва врата и сви прозори. Да у кући остане онако док сам ја била жива. Нека мој леш почива на кревету на коме сам свој век провела. Тек кад прође десет година, могу се одзидати врата и прозори по жељи користити кућа и плац од стране наследника и сродника. Моје кости се после тога могу бацити на сметње. Тада ће мени бити сасвим свеједно. Амен. Г-ђа Тришића".

У новинама нема трагова када је ова госпођа умрла и да ли су сродници њену жељу испунили или је она сама, можда тестамент преиначила и надживела оне којима га је наменила.

Видећемо ко је неверник

На страницама старе београдске штампе огласи су најчешће били писма приватне садржине којима су људи откривали јавности своја срца, било да се радило о љубави, свађама, клеветама или другим интимним појединостима. Испод таквих писама обично је стајала примедба: „За садржај Уредништво не сноси било какву одговорност".

Овако у листу „Видело" од 17. септембра 1882. године почиње огласна свађа између зета и таста. Прво муж (зет) Милан Томић, трговац из Смедерева, својој венчаној жени упућује жесток прекор:

„Мојој жени Марији, ћери Радована Барловца, трговца из Београда, коју из моје куће отпуштам због њезиног неверства са овдашњом господом официрима. Ускоро ћу и брачну парницу поднети код овдашњег духовног суда, нека нико ништа на моје име, и мој рачун, ни по каквом основу не даје, јер му рачун нећу признати..."

Таст, као што се и очекивало, пред јавним мнењем не остане дужан зету. После пет дана у новинама излази његов оглас – писмо:

„Милан Томић, трговац из Смедерева, као што је по својој лакомислености и глупавости отпустио своју жену с којом има четворо деце, тако он по својој лакомислености и глупавости, а уз све то и покварености, може јавно срамотити своју жену а мојy ћер, као што чини у броју 129 „Видела". Ко је од њих двоје неверник и прељубник, то ће надлежни суд утврдити. Што се кредита тиче, то она нема потребу ни од кога да тражи, али у сваком случају више има на своје него на твоје име. Моја ћер је из моје куће отишла са лепим и богатим миразом..."

Имаш коњски зуб

Тако њих двојица.

Словослагача у Задрузи штампарских радника Луку Милосављевића мучи други проблем:

„У понедељак сам отишао код г. Јована Павловића, зубног лекара, да ми извади два зуба. Пре него што ми је г. Павловић почео вадити зубе, ја сам га замолио да гледа ако је могуће да што мање боли, јер сам слаб, пошто болујем два месеца, а он ми је рекао: – Немој да се бојиш јер у мојим алаткама има електрике која убија бол.

Најпре ми зуб разби на три дела, а онда један по један поче да вади. Читатељима остављам претпоставке какве сам болове могао да осетим. Но, то се сврши. Поче да ми вади и други зуб и мене жестоко удари клештима по горњој вилици и ово се догодило 5–6 пута. Најзад г. Павловић поче да мења клешта. И пошто је са свима потрзао, најзад изјави: – Нисам у стању да ти извадим зуб, господине. Жао ми је. Ти немаш људски него коњски зуб.

Читатељи из овог писма могу да виде какве сам муке претрпео и какве страшне боље још и сада осећам због невештине г. Павловића, пак сам сматрао за дужност да ово, путем огласа, ставим грађанству до знања и сачувам га од зубарске напасти једног недоученог београдског зубара.

Кад сам већ зуб оставио у вилици и са највећим боловима, јаучући, кући пошао, г. Павловића упитам шта сам дужан, а он рече да сам дужан осам динара. Зар за један зуб? – То је нечувено и да ли то сме да буде тако. Ем својим незнањем осакати човека, те му још и осам динара за један извађени зуб наплати!"

Нисам ја пасторак

Милоје Гајић, земљоделац из Обрежа, округ јагодински, у страху да неће наследити очевину, даје овакав оглас:

„Мој отац Гаја Гајић, земљоделац из Обрежа, од кога сам ја као његов син оделит пре четири године, задржао је за себе при деоби знатно имање, како у покретности тако и у непокретности, и сад, како чујем, хоће тестаментом при себи задано имање на мога брата млађег Миладина доделити, а мене од истога одбије, као да ја нисам његов син но пасторак.

Па зато сада, и као прави наследник своје очевине, а бојећи се овога преговора око очевог писања, ја овог пута дајем оглас народу Сербије на јавност, да мој отац, писао тестамент ма на кога, или га не писао, за мене никаква обавеза није, већ по смрти, као што два брата и јесмо, и као што ми на то и сам закон даје пуно право. Имање увек од оца прелази на сина. Тако је од вајкада било и тако ће во вјекова бити. Амен".

Познанство преко целог дана

Нису сви огласи били свађање и прегањање.

„Млад кројач, који је скоро свршио курс Бечке кројачке академије и стекао највише кројачке титуле које се у овом еснафу могу стећи, на овај начин жели да упозна госпођицу ради склапања брака и вођења кројачке радње у моме одсуству. Познанства се могу обавити преко целог дана у кући Проке Ђурчије, Живојинова улица 1".

Или реклама:

„До Задружне штампарије наводи се Скандинавски циркус бува у коме 297 дресираних човечијих бува представљају своју изучену вештину од недеље 25. па сваки дан. Све о дресираним бувама објавићемо варошанима путем плаката и огласа. Војници и деца плаћају пола динара, а остали динар. За даме има седишта".

Љ. Тешић

Илустровао Димитрије Костић

МУДРАЦ И СЛИКА

ЛЕФКАДИО ХЕРН

СВАКИ ПРАВИ ЈАПАНСКИ СВИТАК РАСПОЛАЖЕ СВОЈОМ ВОЉОМ. СТВАРИ СЕ КОМПЛИКУЈУ КАДА СЛИКА – ИШЧЕЗНЕ СА СВИТКА

У ери Тенщјо (1573–1591) живео је у северном делу јапанског града Кјота човек кога су звали Квашин Кођи. Имао је дугу белу браду и увек је био обучен као шинтоистички свештеник, али је у ствари живео од излагања будистичких слика и проповедања будистичког учења. Увек када је било лепо време одлазио је у храм Гион и тамо на неко од стабала качио велики какемоно (слику у облику свитка) на коме су биле приказане казне за различите грехове.

Какемоно је био толико лепо насликан да су све ствари приказане на њему деловале стварно. Старац би народу који се окупљао да га види говорио и објашњавао Закон узрока и последице, показујући будистичком палицом (њој) коју је стално носио са собом сваки детаљ различитих мучења у Паклу и позивајући свакога да следи Будино учење.

Гомиле људи окупљале су се да виде слику и чују старчеве проповеди и понекад би чанак за сакупљање прилога, који је стајао испред њега, био препуњен баченим новчићима.

Кјотом и околним покрајинама владао је у то време Ода Нобунага. Догодило се да је један од његових дворана, по имену Аркава, видео изложене слике приликом посете храму Гион и причао о томе на двору. Када је чуо Аркавину причу, Нобунага нареди да Квашин Кођи одмах дође у палату и донесе слику.

Када је Нобунага угледао какемоно, није могао да прикрије изненађење због животности дела. Демони и мучене душе беху као живи и као да се чуо плач који је допирао са слике. Нобунага упита ко је насликао какемоно. Квашин Кођи одговори да је слика дело чувеног Огурија Сотана.

Приметивши Нобунагину очигледну жељу да поседује какемоно, Аракава запита Квашина Кођиа да ли би био вољан да га понуди као поклон великом господару, али старац хладно одговори:

– Ова слика је једина вредна ствар коју имам. Показујући је народу, успевам да зарадим нешто новца. Ако је сада поклоним господару, ускратићу себи једини начин на који успевам да се прехраним. Уколико Господар толико жели слику, нека ми за њу плати сто рјоа у злату. Са тим новцем бих могао да отпочнем неки уносан посао; у супротном, бићу приморан да одбијем да уступим слику.

Нобунага није изгледао задовољан таквим одговором, али не рече ништа. Аракава шапну Господару нешто на уво, овај потврдно климну главом и Квашин Кођи би отпуштен уз мали поклон у новцу. Међутим, када је старац изашао из палате, Араква пође неприметно за њим, надајући се да ће наћи начина да добије слику на превару.

Прилика се указала када је дошао до усамљеног места где је пут нагло завијао. Ту Араква зграби старца говорећи:

– Зашто си био тако лаком да тражиш сто златних рјоа за ту слику? Уместо рјоа од злата, даћу ти један комад челика дугачак три стопе!

И Аракве на то извади мач, уби старца и узе слику.

Сутрадан, Араква предаде какемоно Нобунаги који нареди да се свитак одмота. Када га одвише закључише да слике уопште нема – површина хартије била је потпуно бела!

Араква није умео да објасни како је слика нестала и пошто је свесно или несвесно крив за превару свога господара, одлучено је да буде кажњен затвором.

Тек што је Аракви казна истекла, стиже вест да Квашин Кођи приказује слику у близини храма Китано. Араква није могао да верује својим ушима, али му та вест ули извесну наду да би можда могао, на овај или онај начин, да отме какемоно и тако исправи учињену грешку. Зато брзо сакупи своје пратиоце и одјури у храм, али када је тамо стигао Квашина Кођија већ није било.

Неколико дана касније, Аракави допре до ушију да Квашин Кођи излаже слику у храму Кјомизу и проповеда гомили људи. Аракава пожури у Кјомизу, али стиже да види само како се гомила разилази, а Квашин Кођи беше поново нестао.

Најзад, једног дана, Аракава изненада угледа Квашин Кођија у некој крчми и зграби га. Старац се само мирно смејао нашавши се у његовим рукама.

– Поћи ћу са тобом – рече он – али молим те причекај да пре тога попијем мало вина.

Аракава се не успротиви томе захтеву па Квашин Кођи, на задовољство присутних, испи дванаест боца вина. Попивши последњу, он изјави да је задовољан, па Араква нареди да га увежу конопцима и одведу у Нобунагину резиденцију.

Квашин Кођи је одмах изведен пред главног судију дворског суда који га оштро укори. На крају, судија рече:

– Очигледно је да си обмањивао људе мађијама и само за тај прекршај заслужујеш да будеш строго кажњен. Али, ако сада покорно понудиш слику господару Нобунаги, ми

Илустровао Михаило Ђоковић Тикало

ћемо ти прогледати кроз прсте. У супротном, досудићемо ти веома тешку казну.

На ту претњу Квашин се насмеја као луд и узвикну:

– Нисам ја обмањивао народ! Ти си варалица Аракава! Ти си хтео да се додвориш господару дајући му слику и покушао си да ме убијеш да би могао да је украдеш.

– Слика која је код мене само је имитација – настави Кођи. – Када си украо слику предомислио си се и уместо да је даш господару Нобунаги, задржао си је за себе. Господару си дао празан какемоно да би прикрио своје недело и направио се као да сам ја заменио слику стављајући празан какемоно уместо правог. Где је права слика? Ја не знам, али ти вероватно знаш!

На те речи Аракава се толико разљути да појури на затвореника и посекао би Кођија да га није спречила стража. Тај изненадни напад беса наведе судију да посумња да Аракава није баш сасвим невин. Он одреди да се Квашин Кођи одведе у затвор и настави да испитује Аракаву.

Аракава је по природи био спор у говору. Веома узбуђен муцао је и сам себи противречио. Зато судија нареди да Аракаву бију штапом док није пао у несвест.

Квашин Коћију су у затвору рекли шта је било са Аракавом и он рече кључару.

– Слушај, тај Аракава се стварно понео као хуља и намерно сам удесио да га казне. Али сада кажи судији да Аракава није знао истину и да ћу ја да објасним читаву ствар.

Када су Коћија поново одвели код судије, он рече:

– У свакој правој слици велике вредности мора да постоји дух, па пошто слика има своју вољу, може да одбије да буде одвојена од особе која јој је дала живот, или свог правог власника.

Постоје многа предања која доказују да слике имају дух – објашњавао је старац. – Познато је да су врапци које је на помичном зиду насликао Хоген Јеншин, одлетели остављајући празно место на коме су били насликани. Такође се зна да је коњ насликан на једном какемону одлазио ноћу да пасе на ливади. У овом случају, пошто господар Нобунага никада није постао прави власник мога какемона, слика је сама нестала са папира када су је пред њим одвили.

Ако ми платите онолико колико сам раније захтевао, то јест сто златних рјоа – рече на крају Квашин Коћи – мислим да ће се слика сама од себе појавити на празном папиру. У сваком случају, хајде да покушамо.

Сазнавши за ову чудновату одбрану, Нобунага нареди да му се исплати сто рјоа и лично дође да види исход. Одвише слику пред њим и, на чуђење и дивљење присутних, слика се поново појави са свим својим детаљима. Боје су, међутим, биле мало блеђе, па слике духова и демона нису више биле живе као пре. Запазивши то, Господар нареди Квашин Коћију да објасни ову појаву.

– Слика коју си први пут видео била је од непроцењиве вредности – узврати Коћи. – Вредност слике коју имаш пред собом представља тачно оно што си платио – сто рјоа у злату... Како би могло да буде друкчије.

Чувши одговор, сви присутни осетише да би било узалудно да се даље противе старцу, па га одмах пустише на слободу. После казне којом је окајао грешку коју није починио, ослобођен је и Аракава.

Аракава је имао млађег брата, Буићија, који је такође био у Нобунагиној служби. Буићи је био бесан што су Аракаву истукли и затворили, па одлучи да убије Квашина Коћија.

Чим се поново нашао на слободи, Квашин Коћи је одмах отишао у крчму и наручио вино. Буићи одјури за њим у крчму и одсече му главу.

Узевши сто рјоа које је старац добио, Буићи зави главу и злато у мараму и оде кући да их покаже Аракави. Када је одвио мараму нађе у њој само празну тикву за вино и грумење блата уместо злата... Запрепашћење два брата било је још веће кад су сазнали да је обезглављено тело нестало из крчме!...

Месец дана после тога ништа се није чуло о Квашин Коћију, када једне вечери нађоше неког пијанца како спава на улазу у двор господара Нобунаге и тако гласно хрче да је тај звук деловао као грмљавина грома. Стражар у пијанцу познаде Квашина Коћија. За такву дрскост старца одмах зграбише и бацише у затвор, али он је наставио да спава десет дана и десет ноћи без прекида.

Управо у то време господара Нобунагу стиже смрт издајством једног од његових војсковођа, Акећија Мицухидеа који преузе власт. Али, Мицухидеова владавина трајала је само дванаест дана.

Када је Мицухиде постао господар Кјота, испричаше му догађаје са Квашином Коћијем и он нареди да му га доведу. Затвореника изведоше пред новог господара, а овај разговараше љубазно са њим, понашао се према њему као према госту и наредио да му се послужи добра вечера. Када је старац завршио са јелом, Мицухиде му се обрати:

– Чуо сам да волиш вино. Колико можеш да попијеш одједном?

– Стварно не знам – одговори Квашин Коћи. – Престајем да пијем тек кад осетим да се опијам.

Господар постави огромну шољу за вино пред Квашина Коћија и рече слузи да је пуни све док старац буде желео. Коћи је празнио посуду десет пута узастопце и, када је затражио још, слуга одговори да нема више вина. Сви присутни беху запрепашћени таквом издржљивошћу, а господар упита старца:

– Зар вам није било довољно, учитељу?

– Па, у ствари јесте – одговори Квашин Коћи. – Некако сам утолио жеђ, па ћу вам сада, у замену за вашу љубазност, показати неке своје вештине.

Он показа на осмоделни застор на коме је било насликано осам дивних погледа на језеро Оми. У једном делу уметник је у даљини приказао човека како весла у чамцу. Квашин Коћи махну руком у правцу чамца и сви видеше како се чамац изненада окрену и поче да се креће према средини слике. Приближавао се и све више растао и у једном тренутку могла је сасвим јасно да се види фигура веслача. Чамац се и даље приближавао, постајући све већи док не дође сасвим близу. Изненада; језерска вода изли се са слике у собу и поплави је, а посматрачи журно задигоше хаљине док се вода пела све до изнад њихових колена. У истом тренутку чамац исплови из слике, док је вода у соби и даље расла. Посматрачи остадоше у води до појаса, а чамац доспе до Квашина Коћија. Старац уђе у њега, а веслач окрену и поче лагано да весла натраг. Како се чамац удаљавао, ниво воде је све више опадао. Изгледало је као да вода отиче у слику. Када је чамац прошао кроз задњи део слике, соба је поново била сува а насликани чамац је настављао да плови преко воде на слици, постајући све мањи и мањи, све док се није претворио у једну тачку у даљини.

Са чамцем је нестао Квашин Коћи. Никада га више нису видели у Јапану.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ОСМОСМЕРКА С КОНАЧНИМ РЕШЕЊЕМ

ЖЕНСКА ИМЕНА

У овој осмосмерци се налазе 62 женска имена која су распоређена у свим правцима осмосмерке (правац кретања даме у шаху). Када пронађете и прецртате сва имена, на крају вам неће остати ни једно непрецртано слово.

А	К	Н	А	Д	О	Б	О	Л	С	А	А	А
Љ	К	А	Р	А	Н	Ф	И	Л	К	А	Ц	К
И	У	Л	Т	А	Н	Д	О	Р	Н	И	И	Љ
М	П	Б	Е	А	И	О	И	Е	В	Р	Р	Е
С	И	И	И	Ј	Р	М	Р	А	К	А	О	Д
Т	Н	Л	А	Ц	О	И	Л	А	С	Л	З	Е
А	К	О	О	М	А	С	Н	Т	Г	И	Р	Н
Н	А	Г	Е	С	Л	Л	К	А	Р	В	Е	И
И	Е	О	В	Л	А	А	К	Н	И	Н	Н	З
С	Л	Р	Л	У	К	В	Ђ	Н	В	А	К	А
Л	Е	К	О	И	К	А	К	Е	А	Р	А	К
А	О	А	Г	Д	В	А	К	А	Н	А	Ј	Н
В	Н	Т	И	А	И	Е	Д	И	А	К	Д	И
А	О	Ј	Ј	А	Т	М	Р	И	Л	А	А	М
Л	Р	А	А	У	Ј	Е	К	А	Н	Г	Ф	С
С	А	Н	Д	У	Г	Е	Б	А	Н	К	А	А
О	Ј	О	Л	И	Р	О	Т	А	Т	А	А	Ј
Д	Р	К	Н	У	А	С	С	Е	З	У	Т	И
А	А	А	Б	Р	Р	А	Е	Л	М	И	Е	Р
Р	М	И	Л	А	Д	И	Н	К	А	О	Л	Т
Ј	Н	А	К	Н	И	Р	У	Ђ	А	В	Р	Е
А	С	Е	Н	А	В	Е	К	С	А	Р	А	П

Попис имена:

АНЂА, АРЛЕТА, БИЛОГОРКА, ВАНЕСА, ВЕРАНА, ВИДРА, ВУКАДИНКА, ГРИВАНА, ДАРЈА, ДЕНИЗА, ДОМИСЛАВА, ЂУРИНКА, ЕВЛОГИЈА, ЕЛЕОНОРА, ЕЛИЗАБЕТА, ЕРВИНКА, ЗОРИЦА, ИРЕНА, ЈАГЛИКА, ЈАНОКА, ЈАСМИНКА, ЈЕЛКА, ЈУГОСЛАВА, ЈУЛКА, КАЈДАФА, КАРАНВИЛА, КАРАНФИЛКА, КАТАРИНА, КАТЈА, КЕРУБИНА, КИРКА, КУПИНКА, ЛИДИЈА, ЉУБИЦА, МАРЈА, МИЛАДИНКА, МИЛОСАВКА, МЛАЂЕНКА, МОМИРКА, НЕДЕЉКА, НЕРОДИМКА, НИНКА, НОЕЛКА, ОЗРЕНКА, ОЛГА, ОЛИВЕРА, ПАРАСКЕВА, ПЕТРИЈА, ПРОМЕТЕЈА, РАДОСЛАВА, РАСТКА, РЕГИНА, РОДНА, СЕКА, СЛАВИЦА, СЛОБОДАНКА, СМИЉА, СТАНА, СТАНИСЛАВА, ТЕУТА, ТУДОРА, УРАНА.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО:
1) Нијагара, 9) камп, 13) изударати, 14) моа, 15) Лоран, 16) сл, 17) Зајц, 18) аљни, 19) диедар, о, 21) рајска птица, л, м, 23) Гир, 24) Нина, 25) Цо, 26) слати, 28) ич, 29) кров, 31) тег, 32) тока, 34) тенк, 35) Роа, ИК (Иван Крилов), р, 37) алга, 38) опречан, 41) стил, 42) наилазак, и, 44) еп, 46) грн, 47) Рисан, 49) сни, д, 50) скотност, з, 52) циглана, 53) виола.

ДЕВОЈЧИЦА ДАЛА ИМЕ ПЛАНЕТИ

БОГ ПОДЗЕМЉА СТИГАО У СВЕМИР

Почетком нашег века познати амерички астроном Персивал Ловел претпоставио је да на неправилности у кретању Урана не утиче само привлачна снага Нептуна, тада већ познате планете, него и нека планета још удаљенија од Сунца. Године 1905. Ловел се бацио у трагање за том планетом, али без успеха. Прорачуни орбите хипотетичне паленте које је направио Ловел публиковани су 1915, а само годину дана касније он је умро.

У опсерваторији коју је основао сам Персивал Ловел 1929. монтиран је велики телескоп, специјално намењен за трагање по свемиру. Годину дана доцније млади астроном Клајд Томбо открио је, сасвим близу месту које је означио Ловел, нову планету. Ускоро је девета велика палента по реду удаљености од Сунца добила име Плутон које је једнодушно прихваћено.

Тако се у историји обично говори о открићу девете планете Сунчевог система. Ретко се помиње, а то су показала даља истраживања, да је Плутон сувише мали да би могао да утиче на орбиту Урана, како је тврдио Ловел. Његови прорачуни, засновани на осматрању, били су погрешни, тако бар кажу савремени астрономи. Плутон је заправо откривен само стицајем срећних околности и многи га сврставају међу открића захваљујући грешкама.

А како је најмлађа планета Сунчевог система добила име, и то прилично брзо и једногласно? Опет сасвим случајно. Извештај о открићу нове планете појавио се у енглеским новинама 14. марта 1930.

Новине су, како то приличи угледним енглеским кућама, на столу биле још пре него што је домаћин сишао на доручак. У дому библиотекара Оксфордског универзитета Ф. Медена породица се окупила око стола. Новост о открићу прочитао је свечаним гласом сам домаћин, опет како приличи угледним енглеским породицама. У дотичном тексту је било речи и о томе да новооткривеном небеском телу још нису дали име.

Ванеса Берни није дуго лупала главу да дâ име новој планети – доручковала је и у трену јој је пало на ум.

За столом је била и једанаестогодишња Ванеса Берни, унука библиотекара са Оксфорда. Девојчица је у школи изучавала митологију и деди је рекла да би новој планети сасвим приличило име Плутон, име бога подземног царства. Медену се идеја допала и он је, не губећи време, ступио у везу са својим познаником, иначе професором астрономије, који је телеграмом обавестио своје колеге у Америци о предлогу за име новооткривене планете.

Амерички астрономи били су у међувремену буквално преплављени многим предлозима: Крон, Атлас, Прометеј, Хаос (?!), Космос, Атина, Хера, Херкулес, Пакс, Икар, Минерва... Чак је и удовица Персивала Ловела имала своје предлоге: у почетку Зевс, онда се залагала да се планета назове њеним именом Констанција, на крају – Ловел. На коначни избор утицаја је имало и то што су се прва два слова имена старогрчког божанства поклапала са иницијалима Персивала Ловела – Плутон.

Занимљиво је да то није био први случај да породица Меден кумује именима небеских тела. Старији брат тог истог библиотекара са Оксфорда био је предавач на Итонском колеџу. Кад су 1877. откривени Марсови сателити Фобос и Дејмос кум им је био – Х. Меден. Ванеса је, ето, следила породичну традицију и данас се, понекад, сети тог догађаја мада нема никаквих ближих веза са астрономијом.

П. М.

ОЛД КРЕСОЈЕ
by Roger Bollen & Gary Peterman

УНУТРА ЈЕ ТАРАФ -ТАРАФ! НОУ СЛОБОДНОГ МЕСТА, НИТИ СЕ НЕКИ БОЈ ДИЖЕ Д'ИДЕ!
САЛУН
ДИШИ ДУБОКО, МЕТКО КИД!

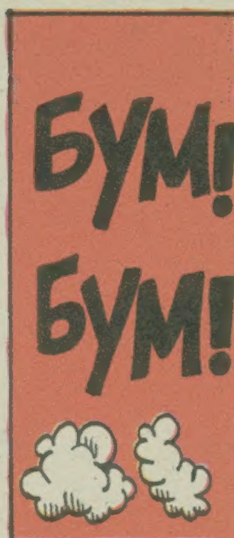
БУМ!
БУМ!

ИЗВОЉЕВАЈ, СТО ЗА ДВО-ЈЕ!
САЛУ

КРЕМЕНКО
BY W. HANNA & J. BARBERA

ПЕТ ХИЉАДА!? УФ!!!
ТО ПРЕМАША НАШ ПОРОДИЧНИ БУЏЕТ!
МОЛИКУ, ШТЕНАЦ ВАМ ЈЕ ПРЕСКУП?

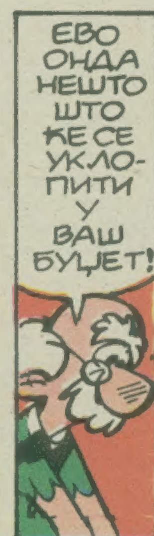
ЕВО ОНДА НЕШТО ШТО ЋЕ СЕ УКЛОПИТИ У ВАШ БУЏЕТ!

ЛЕЖИТЕ НА ОВОМ ЈАЈЕТУ НАИЗМЕНИЧНО 14 ГОДИНА И ИМАЋЕТЕ СЛАТКОГ МАЛОГ ДИНОСАУРУСА ОД 7 ТОНА!
4/23

ПЕТЉАРИЋИ
By Mr. and Mrs. George Smith

ИСПРАШИО САМ ТЕ ЗАТО ШТО ТЕ ВОЛИМ, ЂОКИЦЕ!

НАДАМ СЕ ДА ТО РАЗУМЕШ И ДА ЋЕШ МИ УЗВРАТИТИ НА ДОСТОЈАН НАЧИН!

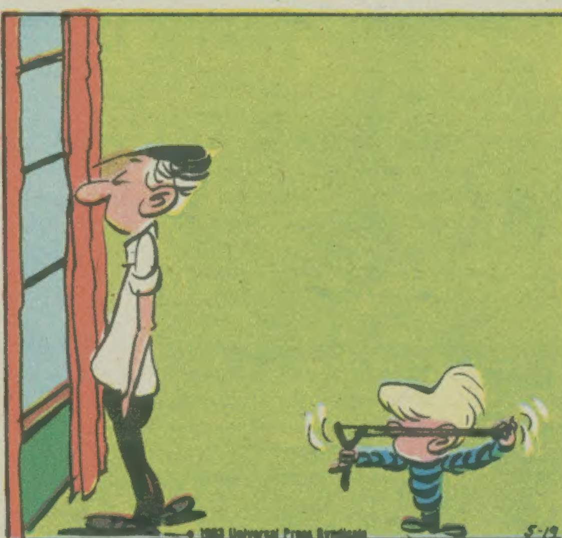
© 1983 Universal Press Syndicate
5-19

РИЛЕ И ГИЛЕ
AL SMITH

А, БРЕ, СОМЕ, КАКО СИ МОГ'О ПРЕД ЖЕНОМ ДА МЕ ПИТАШ ЈЕ Л' МИ УПАЛИО КЕЦ СА ЦИЛИКОМ?

ЗНАШ ДА МИ МОЈА МИЦА БРАНИ ДА СЕ КЛАДИМ НА КОЊЕ!

НЕ СЕКИРАЈ СЕ, РИЛЕ! С'ВАТИО САМ КУРЦШЛУС, ПА САМ ОДМА' ИЗВАДИО СТВАР!
КА-КО?

КАЗ'О САМ ТВОЈОЈ ЖЕНИ ДА ЦИЛИКА НИЈЕ КОЊ, ВЕЋ КЕЛНЕРИЦА У КАФАНИ „КОД МОКРОГ НАПАСНИКА"!
AL SMITH

БЕОГРАД
11001
МАКЕДОНСКА 29

МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124

ОСВЕТНИЧКА ИМЕНА ЈЕДНЕ БУБЕ

Иако професора Клајна веома ценим, његове написе о језику пратио сам и у другим листовима, ипак има нешто што у напису „Дански краљевски воз", из броја 1733 од 15. 3. 1985, не бих прихватио без резерве. То је објашњење о бубашвабама. Иван Клајн каже да назив те бубе нема никакве везе са Швабама. Ако је тако, зашто се та буба у руском језику зове „прус" („прусак"), а у енглеском „German roach" (cock rach)?

ДУШАН МИРКОВИЋ
НХ Боре Марковића 23
11030 Београд

Тачно је да се бубашваба – можда због сеоба појединих врста тог инсекта у прошлости – у многим језицима назива именом других народа. Румуни, Чеси и Мађари зову је „шваб", Руси „прусак", Пољаци „прусак" и „француз"; Немци – колико да не остану дужни – поред обичније Schabe кажу и Russe, одакле вероватно и код нас „рус" и „бубаруса" као називи за овог или друге сличне инсекте. Ипак се сматра да су облици „шваб" и „бубашваба" настали накнадно, а да им је првобитни извор у речи Schabe, која није ни у каквом сродству с етничким називом Шваба.

И. Клајн

НА ТАТРЕ – ПОРЕД СЕЖАНЕ

У броју 1739 од 26. априла запазио сам текст о томе како се све зову места у Југославији. Нисам ни знао да таквих смешних имена насеља у нашој земљи има. То ме и навело да потражим и да нека смешна имена за која ти ниси имао места па да ти се јавим. Срећа је што ми мама ради у библиотеци те сам и ја набавио књигу коју си и ти, како ми се чини, користио – Именик места у Југославији.

*Волео бих, ако имаш простора и ако ти се допада, да објавиш нека која сам ја издвојио и од њих покушао да склопим реченице отприлике онако како си и ти урадио у твом тексту. Ево овако: **Сурови** (Горажде) **Суровићи** (Рогатица) доживели су **Презрење** (Радовљица) јер су направили **Грабеж** (Бихаћ) па су **Богаљевићи** (Чајниче) морали да празне оставе своје **Стаје** (Љубљана) и **Штале** (Цриквеница) и **Спас** (Дебар) потраже као **Жабари** (оба насеља су у Србији). Сада им је **Болно** (Ресен) кад омане **Водостај** (Карловац) и онда им остаје да подигну **Лакат** (Невесиње) и постану **Лакташи** (у Босни и Херцеговини). **Праља** (Сјеница) ће се трудити да **Буђ** (Пале) и **Кучине** (Горажде) не изазивају **Кусоње** (Калесија и Пакрац) који су таман засели уз печено **Јаре** поред Листица.*

*Не знам колико су ове моје реченице добре да се објаве. Неким мојим друговима су се свиделе па, к'о велим, да ти их пошаљем па шта буде. За крај да ти још кажем да сам, захваљујући теби, решио један проблем. Пошто волим зимовање, а немам пара ипак ћу догодине на **Татре**, али не оне у Чехословачкој. У Именику сам их нашао поред Сежане.*

АЛЕКСАНДАР ЦВЕТКОВИЋ
Булевар АВНОЈ-а 134/20
11070 Нови Београд

У ПОТРАЗИ ЗА ПРИЈАТЕЉИМА

Обојица имамо шеснаест година. Живимо и студирамо у Гани. Желели бисмо да се дописујемо са вршњацима из Југославије. Волимо спорт, сакупљамо марке и разгледнице, као и новчанице свих земаља. Радо бисмо и измењивали поклоне. За почетак редакцији „Забавника" послали смо две новчанице које су у оптицају у Гани.

Волели бисмо када би нам неко од вас југословена као размену послао неку динарску новчаницу.

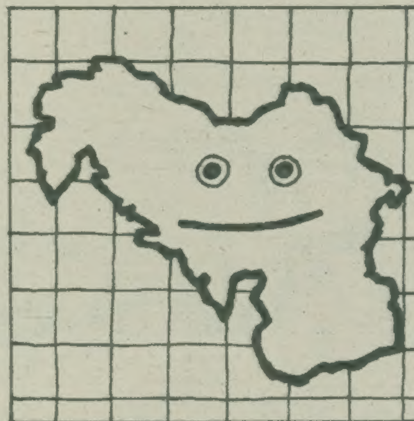

BREDU E. WILSON I
GEORGE BREIAKO
P.O. BOX 876
Koforidna E/R
Ghana W/A

„Забавник" овом приликом отвара конкурс. Наша прва два читаоца који се јаве редакцији а желе да се дописују и мењају са пријатељима из Гане, добиће од нас две новчанице које су стигле у писму из Гане.

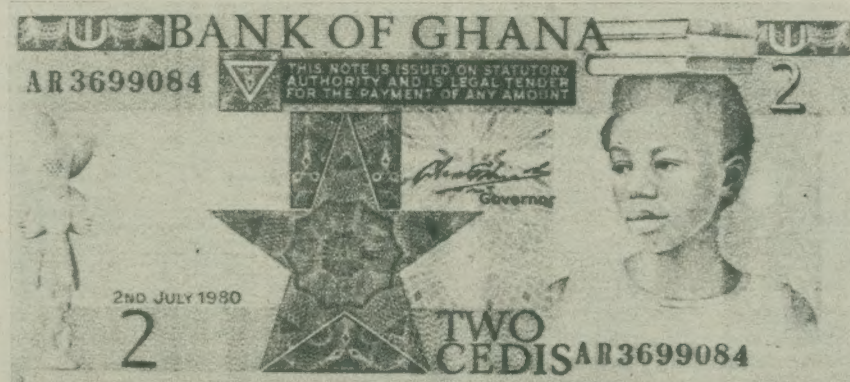

МАШИНА КОЈА СВАШТА УМЕ

Мој петнаестогодишњи син ми данима упорно говори: „Пиши Забавнику, па нека он реши ко је у праву..." Најзад сам пристао и ево о чему се ради: приватни сам занатлија и добро зарађујем тако да моја четворочлана породица не оскудева ни у чему. Последњих месеци син стално тражи да му купим компјутер, наводећи за то многе разлоге као што су да то имају сва деца, компјутери су наша будућност, имаш пара, итд. Ја се противим његовој жељи јер сматрам да му то није тако потребно као што говори, да је у питању обично помодарство и расипање радом стеченог новца. Пишем вам по његовој жељи јер и мене занима ваше мишљење.

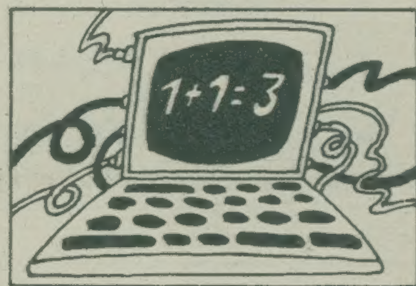

Мајстор из Старе Пазове

Компјутер, полако али сигурно, престаје да буде само помодарство: уводи се и у школе а руковање њиме представља будућност науке. Може да се користи на више начина. Један од њих је и играње такозваних видео-игара што представља најприземнији начин коришћења ове сложене и корисне справе. Други начин је вођење одређених послова уз помоћ компјутера као што су кућни архиви, рачуни, прегледи, пословања, анализе, биланси, итд. Трећи начин је програмирање што и представља врхунски домет у коришћењу компјутера. Програмирање омогућава тачнији научни приступ одређеном проблему, нуди шире видике, помаже већем степену искоришћења сопствених интелектуалних способности. Ваш син је тражио компјутер наводећи разлоге који нису до краја изречени. Проверите да ли ће му компјутер заиста користити на више начина али проверите да ли можда и себи не омогућавате сличне или мало друкчије справе само зато што их већ неко има или су модерне. Уколико је детету компјутер потребан за рад у школи, и ако жели да научи да њиме рукује да би проширило своје знање, а ви имате могућности да компјутер купите – учините то. Буде ли га ваш син користио на најбољи начин, та куповина ће вам се врло корисно вратити.

ЕВРОПА ЈЕ ЗЕМЉА МРАКА

Интересује ме како су континенти добили имена.

МИХАИЛО СТЕВИЋ
Ћупријска 9
74000 Добој

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Драгана Мијатовић, Елемирски друм 9, 23000 Зрењанин – има 13 година, воли музику и спорт.

Срђан Марковић, Горњоматејевачка 101, 18000 Ниш – има 18 година и жели да се дописује са вршњацима.

Гордана Костић, Ђуре Ђаковића 7, 18300 Пирот – има 10 година, сакупља папирнате луткице, значке, салвете и украсна писма; воли спорт и музику.

Небојша Милосављевић, Омладинска 46, 26225 Делиблато – воли природу.

Фросина Ивановска, Народна револуција 66, 91300 Куманово – има 12 година, тренира рукомет, воли спорт, музику, природу и животиње, сакупља салвете, новчиће и марке.

Сњежана Вујиновић, Браће Шарића 39а, 88000 Мостар – има 12 година, воли музику, сакупља постере, значке и касете.

Биљана Степић, Бате Булића 7, 12000 Пожаревац – има 14 година, сакупља постере и друге ситнице.

Михаел Шваган, Улица бригаде Николе Демоње 4, 41020 Загреб – има 12 година, сакупља марке и разгледнице, воли спорт и музику.

Патриција Бузолић, Шпанских бораца 24, 52210 Ровињ – има 13 година, воли спорт и музику.

Емин Хускић, Жељезничка 216, 76250 Градачац – има 17 година,, воли спорт и музику.

Шест континената, колико се налази на Земљи, разликују се по положају, клими, рељефу и по томе како су добили своја имена. Назив Европа потиче од асирске речи ереб, што значи залазак сунца, запад. Тако су Феничани називали земљу мрака. Од Феничана су ово име преузели Грци и применили га на западну обалу Егејског мора. Доцније се назив проширио на цео европски континент. Азија, највећи континент на свету, добио је име такође према асирској речи асу што значи „земља Истока". Асу – исток је тако супротност Еребу – западу. И ову реч Грци су прихватили од Феничана, а Римљани од Грка. Од Римљана потиче назив за Африку, континент други по величини. Наиме, они су тако називали своје поседе у данашњем Тунису. Према италијанском морепловцу Америгу Веспучију име су добиле Северна и Јужна Америка. Овај назив први је употребио немачки географ Мартин Валдземилер 1507. године. Дуго се веровало да постоји Terra Australis – Јужна земља. Кад је откривена Аустралија, најмањи континент, име је добила по овом старом називу. Шести, једини ненастањен континент, је Антарктик који се налази око Јужног пола, где је најхладнија и најсуровија клима на Земљи. На Антарктику нема грипа, упале плућа и туберкулозе. Име је добио од грчке речи антактикос што значи јужни, боље речи, супротно од северног.

ОПРЕЗНО С ТИТУЛАМА

Волим да читам чланке о историји. У њима често наилазим на титуле „височанство" и „величанство", па ме занима каква је разлика између њих?

САЊА МАРКОВИЋ
Димитровљева 2
41000 Загреб

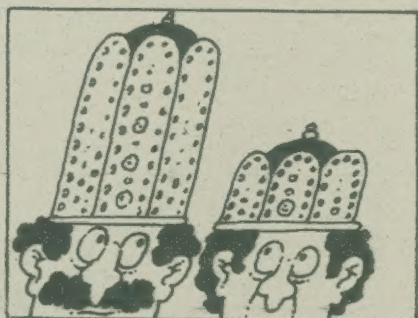

„Величанство" је титула краља и краљице, односно цара и царице, док се „височанство" називају остали чланови њихове породице – разни принчеви и принцезе. Ова разлика постоји у свим језицима народа који су некад имали монархију (и оних малобројних који је имају и данас).

НАОПАЧКЕ

Признајем да немам везе с арапским језиком, али бих радо да га научим, па те молим, Забавниче, да ми за почетак кажеш како Арапи пишу. Од неког сам чуо да они то раде наопачке од нас, здесна налево, а ви сте у тексту „Компјутер учи арапски" навели обратно. Реци ми шта је истина да бар имам од нечег да почнем, а остало ћу сам видети.

ДАВОР ПЕТРИЧИЋ,
ученик III разр. основне школе
58000 Сплит
Радованова 5

У праву си, Даворе, у животу је врло важно знати да ли нешто иде слева надесно или здесна налево, па је тако и у арапском писму које није лако научити. Арапска слова се пишу заиста, здесна налево, а не као што смо ми погрешно написали слева надесно.

ПРИЗНАЈЕМО ГРЕШКУ

Поштовани друже уредниче,

У Политикином забавнику број 1740, од 3. 5. 1985, у рубрици Мала пошта под насловом МАЛА И ВЕЛИКА РОКАДА одговорили сте на писмо младог читаоца Душана Ивановића из Краљева.

На жалост, поткрале су вам се три нетачности:

1) рокада је дозвољена и када је топ нападнут,

2) велика рокада се врши тако што се краљ пребацује за два поља на дамину страну (а не три), а затим следи потез топом (краљ е1 – ц1, топ а1 – д1),

3) велика рокада се може вршити и када је нападнуто поље б1 (односно б8), јер преко њега краљ не прелази!

Нисте поменули још један важан детаљ: рокада се обавезно прво изводи краљем, па топом.

Да би Душан Ивановић и његов друг Јанко могли да одиграју партију шаха без свађе, молим вас да објавите ову исправку.

ДРАГОЉУБ САВИЋ,
мајсторски кандидат
Генерала Ханриса 20
11040 Београд

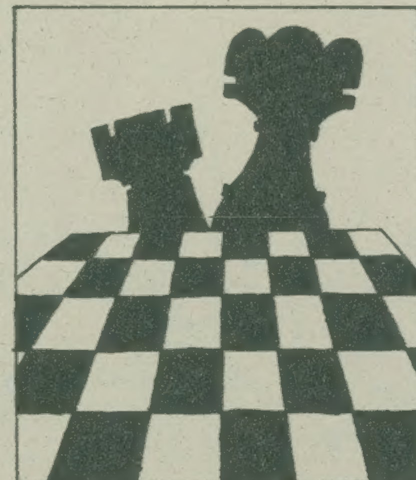

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Руководилац ООУР Издања за младе „Политикин забавник"
Раде Шошкић

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Виб

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић, (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови Савета из редакције: Влада Булатовић Виб, Вера Смиљанић, Диего Варагић, Мирјана Маринковић, Душан Глушац и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Вера Смиљанић (уредник), Весна Софреновић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стеменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаће се порез на промет.

Цена једног примерка 60,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 663,00 динара, полугодишња 1.326,00 динара, годишња 2.652,00 динара

ПРЕТПЛАТА
ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 1.326,00 динара, полугодишња 2.652,00 динара, годишња 5.304,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	$ 22.–
СР НЕМАЧКА	ДМ 65.–
ШВЕДСКА	Шкр. 189.–
ФРАНЦУСКА	Ффр. 198.–
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 55.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТБАНКЕ" – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

WALT DISNEY
МИКИ

РАСПРОДАЈА
МЕТЛЕ У ПОЛА ЦЕНЕ

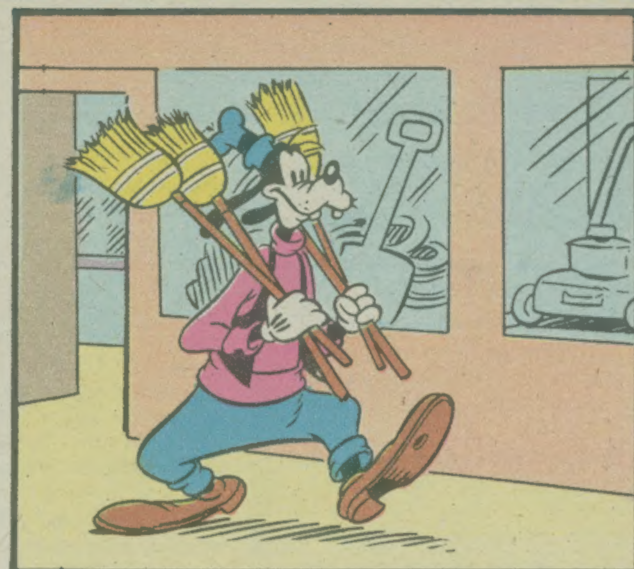

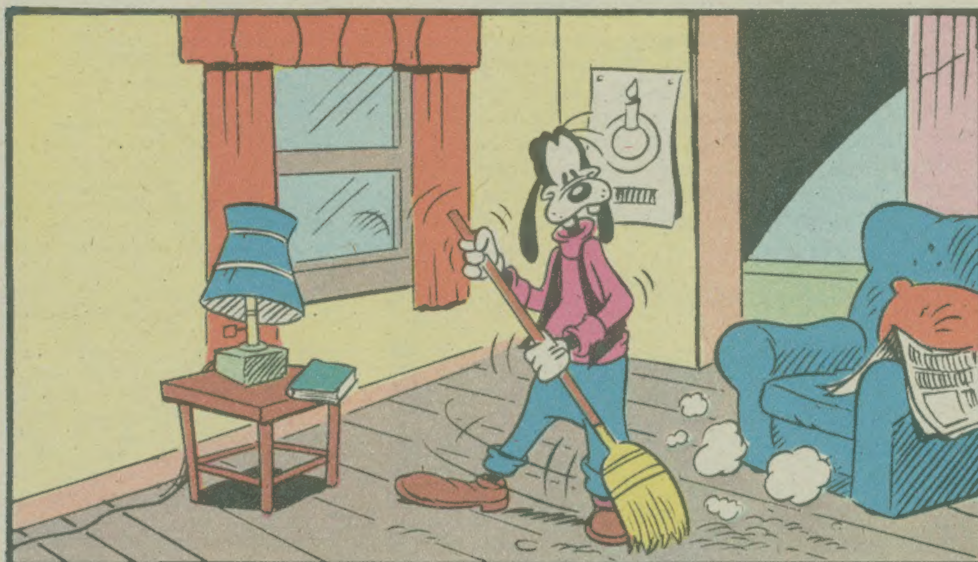

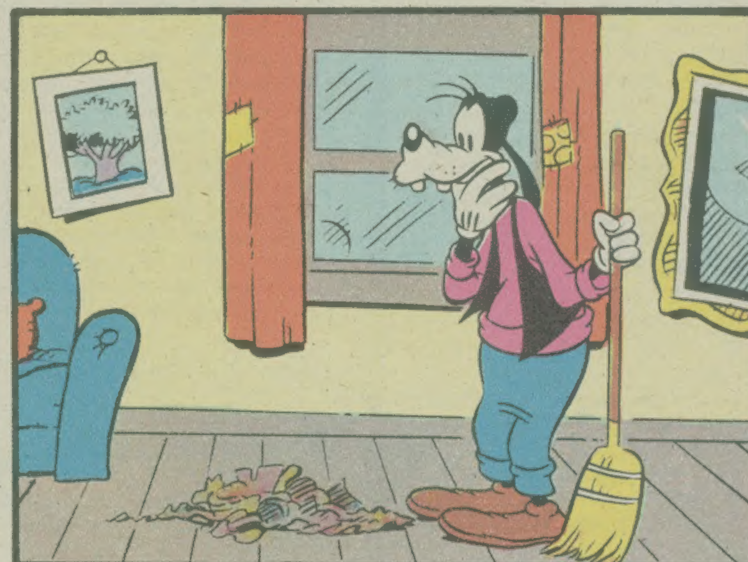

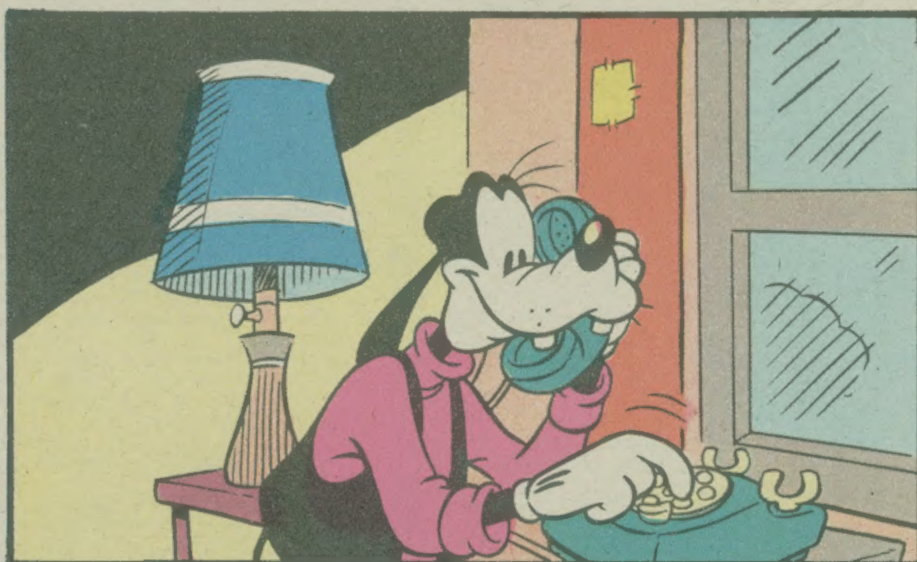

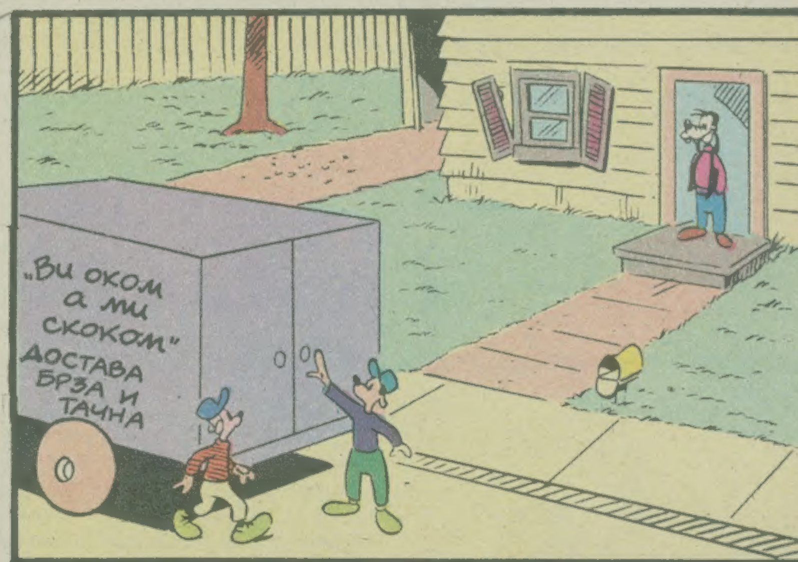
„Ви оком а ми скоком"
ДОСТАВА БРЗА И ТАЧНА

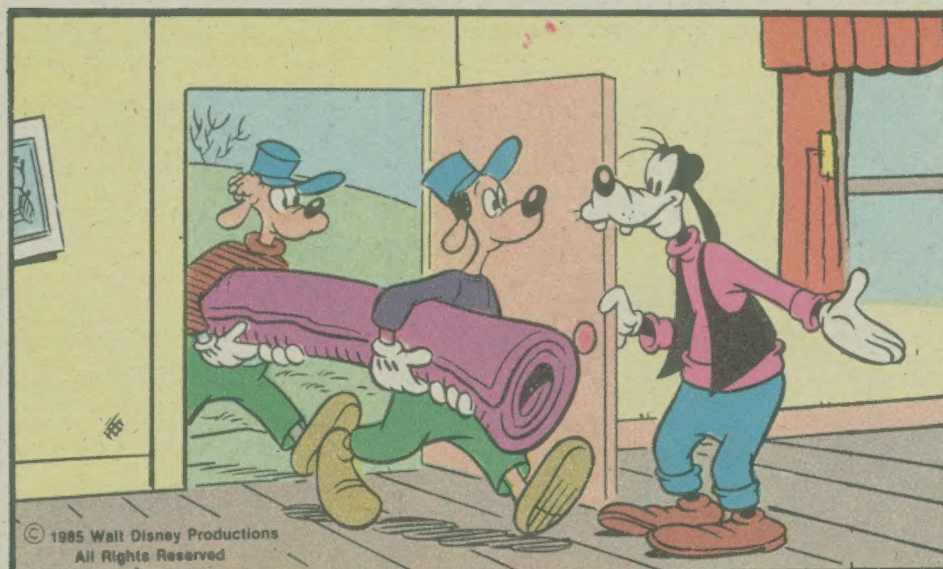
© 1985 Walt Disney Productions
All Rights Reserved

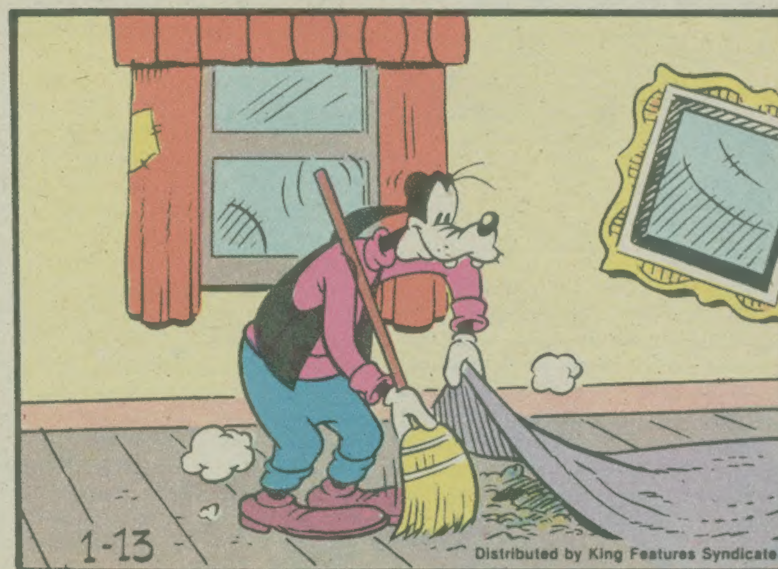
1-13
Distributed by King Features Syndicate